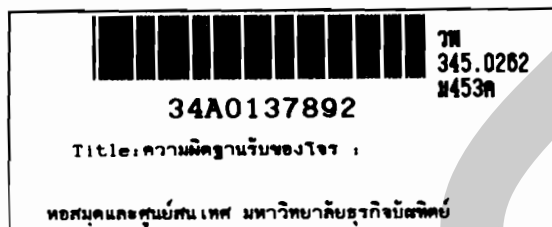

ความผิดฐานรับของโจร : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
ระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์ กับกฎหมายไทย

นายมานิต กองธนสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2543

ISBN- 974-281-406-6

OFFENCES OF RECEIVING STOLEN PROPERTY :
COMPARATIVE STUDY BETWEEN COMMON LAW SYSTEM
AND CIVIL LAW SYSTEM WITH THAI LAW

MR. MANIT KONGTANASUWAN

A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law Graduate School Dhurakijpundit University
2000

ISBN- 974-281-406-6

เลขทะเบียน.....	0137892
วันลงทะเบียน.....	17.ส.ค.2543.....
เลขเรียกหนังสือ.....	2พ
	315.0262
	ม 453 ๓
	(๓๖)

กิตติกรรมประกาศ

ในโอกาสนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้ที่กรุณาช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างดียิ่งแก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.คณิต วัฒนคร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ซึ่งได้ให้ความเมตตาต่อผู้เขียนเป็นอย่างมากในการให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์นี้อย่างละเอียดจนสำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และให้ความสะดวกในการใช้บริการค้นคว้าเอกสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณเพื่อน พี่และน้องๆ ให้กำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดมา

สำหรับวิทยานิพนธ์นี้หากจะมีส่วนดีอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบบูชาพระคุณแต่บิดา มารดาและครูบาอาจารย์ ตลอดจนท่านผู้แต่งหนังสือหรือตำราทุกท่านที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์นี้ ส่วนความผิดพลาดและข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

มานิต กองธนสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(ง)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(ฉ)
กิตติกรรมประกาศ.....	(ช)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	6
1.4 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	6
2. แนวคิดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	7
2.1 ข้อความคิดเบื้องต้น.....	7
2.2 สิ่งที่ถูกหมายมุ่งคุ้มครอง.....	10
2.2.1 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	10
2.2.2 ความผิดฐานรับของโจร.....	15
2.3 เหตุผลในการกำหนดความผิด.....	17
2.3.1 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	17
2.3.2 ความผิดฐานรับของโจร.....	18

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ประวัติและแนวคิดความผิดฐานรับของโจรในต่างประเทศ.....	20
3.1 ความผิดฐานรับของโจรตามระบบคอมมอนลอว์ :	
กรณีประเทศอังกฤษ.....	20
3.1.1 ประวัติและแนวคิด.....	20
3.1.2 สิ่งที่ถูกหมายมุ่งคุ้มครอง.....	22
3.1.3 ลักษณะและองค์ประกอบความผิด.....	24
3.2 ความผิดฐานรับของโจรตามระบบซีวิลลอว์ : กรณีประเทศฝรั่งเศส.....	27
3.2.1 ประวัติและแนวคิด.....	27
3.2.2 สิ่งที่ถูกหมายมุ่งคุ้มครอง.....	30
3.2.3 ลักษณะและองค์ประกอบความผิด.....	32
3.3 สรุป.....	36
4. ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายไทย.....	38
4.1 ประวัติและแนวคิด.....	38
4.1.1 สมัยใช้กฎหมายตราสามดวง.....	38
4.1.2 สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127.....	40
4.1.3 สมัยใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499.....	43
4.2 สิ่งที่ถูกหมายมุ่งคุ้มครอง.....	46
4.2.1 ความเห็นทางตำรา.....	47
4.2.2 แนววินิจฉัยของศาล.....	50
4.3 ลักษณะและองค์ประกอบความผิด.....	59
4.4 เหตุผลในการกำหนดความผิดมูลฐาน.....	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
5. บทสรุป.....	88
บรรณานุกรม.....	96
ประวัติผู้เขียน.....	101

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความผิดฐานรับของโจร : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์ กับกฎหมายไทย
ชื่อนักศึกษา	นายมานิต กองธนสุวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2542

บทคัดย่อ

จากการศึกษาเปรียบเทียบความผิดฐานรับของโจรตามระบบคอมมอนลอว์ กรณีประเทศอังกฤษ และระบบซีวิลลอว์ กรณีประเทศฝรั่งเศส กับกฎหมายไทยแล้วพบว่า ล้วนมีหลักกฎหมายและพัฒนาการที่คล้ายคลึงกัน โดยเริ่มจากแนวคิดที่ว่าผู้กระทำความผิดฐานรับของโจรถือเสมือนเป็นตัวการร่วมกับผู้กระทำความผิดมูลฐานอื่นด้วย ต่อมาเห็นว่าไม่ถูกต้อง จึงได้บัญญัติให้เป็นความผิดอีกฐานหนึ่งต่างหากอิสระจากความผิดมูลฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น ๆ แต่ก็ยังถือว่าเป็นความผิดต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น ๆ นั้นอยู่ เพราะหากไม่มีความผิดมูลฐานเหล่านี้ ความผิดฐานรับของโจรย่อมไม่เกิดขึ้น และอีกในแง่หนึ่งหากผู้กระทำความผิดมูลฐานนี้ไม่คาดหวังว่าเมื่อกระทำผิดแล้วจะมีผู้ช่วยรับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดส่วนหนึ่ง ก็จะไม่กระทำความผิดเช่นกัน ดังนั้น จึงพบอีกว่าสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายอังกฤษ กฎหมายฝรั่งเศส และกฎหมายไทย คือ คุณค่าแห่งทรัพย์สินเพื่อยืนยันหลักอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ ซึ่งเจ้าของทรัพย์สินสามารถติดตามเอาคืนได้ โดยกฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติถึงทรัพย์สินอันเป็นของร้าย ซึ่งเป็นกรรมของการกระทำความผิดฐานรับของโจรไว้ชัดเจนกว่า กฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายของฝรั่งเศสตรงตามเจตนารมณ์ และหลักอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ได้รับการคุ้มครองมากกว่าอังกฤษและไทย อีกทั้งศาลอังกฤษและศาลไทยต่างตีความกฎหมายเพื่อมุ่งคุ้มครองตัวทรัพย์สิน ซึ่งการที่ศาลพิจารณาคุณธรรมทางกฎหมายความผิดฐานรับของโจรในแง่นี้ ทำให้เมื่อทรัพย์สินอันเป็นของร้ายนั้นแปรสภาพหรือแลกเปลี่ยนไป กฎหมายไม่อาจคุ้มครองสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินได้เท่ากับกฎหมายฝรั่งเศส ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน นอกจากการแก้ไขบท

บัญญัติแห่งประมวลอาญา มาตรา 357 ให้ชัดเจนแล้วในทางนิติวิธีก็ต้องตีความตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายดังกล่าวด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ยังพบว่า ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายต่างประเทศมีอยู่ 2 ระบบ คือระบบที่ไม่ได้ระบุว่าทรัพย์สินเป็นของโจรได้มาจากการกระทำความผิดฐานใดกับระบบที่ระบุว่าทรัพย์สินเป็นของโจรได้มาจากการกระทำความผิดฐานใดบ้าง ซึ่งความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายทั้งอังกฤษ ฝรั่งเศส และไทยจัดอยู่ระบบที่ระบุความผิดฐานไว้ แต่กฎหมายไทยระบุความผิดมูลฐานไว้เพียง 9 ลักษณะความผิดเท่านั้น ซึ่งแคบกว่าอังกฤษและฝรั่งเศส และเห็นว่าจะไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันควรได้มีการขยายความผิดมูลฐานให้กว้างขึ้น เพื่อให้การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อนึ่ง แนวคิดความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายฝรั่งเศส ถือเป็นความผิดต่อเนื้อหรือสืบเนื้อกัน อายุความจะเริ่มนับเมื่อผู้รับของโจรเลิกครอบครองทรัพย์สินนั้น ซึ่งต่างจากแนวคิดตามกฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทย ที่ถือว่าความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดสำเร็จทันทีที่รับทรัพย์สินไว้ อย่างไรก็ตามหลักการกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศ ล้วนถือหลักความรับผิดชอบทางอาญาโดยผู้กระทำต้องมีเจตนา กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดในขณะที่รับทรัพย์สินนั้นไว้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าผู้กระทำไม่รู้ แม้ภายหลังรู้ และรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ก็ไม่ผิดฐานรับของโจร

Thesis Title Offences of Receiving Stolen Property : Comparative
Study Between Common Law System and Civil Law
System with Thai Laws

Name Mr. Manit Kongtanasuwan

Thesis Advisor Assoc. Prof. Dr. Surasak Ligkasitvattanakul

Department Law

Academic Year 1999

ABSTRACT

As compared the common law system in Britain and the civil law system in France with Thai laws the offense of receiving stolen property in possession shared the similar rule of law and development . It started with the viewpoint that the offender was regarded as conspiring to other offenders. This point of view was later considered wrong, resulting in this offense being provided as another type freely from other wrongdoing against property. However, it was still considered the offense related to other wrongdoing against property since the offense of receiving stolen property would not occur without these wrongdoing. In addition, the offender would not commit this offense unless they expected the conspirator to take the property obtained illegally . Therefore it was also found that relating to this kind of offense, the British ,French and Thai laws intended to protect the value of property to assert the authority of ownership in property of which the owner had right to pursue and get back. The French law clarified the illegally-obtained property which was the object of the commission of offense relating to receiving stolen property more clearly than British and Thai law . This made the enforcement of the French law responding to the intention and authority of ownership was protected better than that in Britain

and Thailand . Moreover the British and Thai courts interpreted the law on purpose to protect property. Since the moral of law regarding the offense of receiving stolen property was considered by courts in this aspect, the law could not protect the right of owner as well as French law did if the stolen property was changed or bartered. In addition to the amendment of section 357 of Penal Code for more clearance, the mentioned law must be interpreted according to its intention as well for the sake of the prevention of crimes against property.

Besides, it was found that the offense of receiving stolen property according to foreign laws consisted of 2 systems. The first system mentioned the kind of offense by which the stolen property was obtained while the other did not. All the British, French and Thai laws belonged to the first system. However the fundamental offense was only categorized into 9 types, narrower than the British and French laws. It was considered not suitable to the present society and should be expanded in order to prevent and suppress crimes against property more effectively.

According to the French law, the offense of receiving stolen property was regarded as related and continuous offense. The prescription in law started after the stolen property was no longer in the offender's possession . It was different to the viewpoint of the British and Thai laws which the offense was regarded as soon as the stolen property was taken in possession . However the interpretation of all the three countries laws assumed that the offender was criminally liable only if he had the intention. That is to say the offender must know the fact, which was the factor of the offense which receiving the property, that the proper was obtained illegally. If the offender did not know, he was not guilty although he knew afterward and kept that property.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการศึกษา

ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสงบสุข และความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ในทางตรงกันข้าม หากสังคมใดขาดความสงบสุขประชาชนขาดความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของตน เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองหรือสร้างความอุ่นใจให้ประชาชนได้ จนขาดความเชื่อมั่นในรัฐบาลเสียแล้ว สังคมย่อมขาดความมั่นคง ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมชะลอตัวหรือหยุดชะงักได้โดยง่าย และปัญหาสำคัญที่จะบั่นทอนความสงบสุขของสังคมได้มากที่สุดปัญหาหนึ่งคือปัญหาอาชญากรรม ซึ่งอาชญากรรมประเภทหนึ่งที่เป็นปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยตรงก็คือ อาชญากรรมที่กระทำต่อทรัพย์สิน หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และยิ่งในสังคมโลกยุคใหม่ไร้พรมแดน อาชญากรรมเหล่านี้ยิ่งมีวิธีการสลับซับซ้อนแยบยล สร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสังคมในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินรูปแบบใหม่ ๆ จะปรากฏขึ้นในสังคมมากมาย แต่อาชญากรรมมูลฐานดั้งเดิมเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฆังทรัพย์ ปล้นทรัพย์ รับของโจร ฯลฯ ยังปรากฏอยู่ในสังคมมนุษย์ตลอดมา จะมากขึ้นกับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ของสังคมนั้น ๆ

หากพิจารณาถึงลักษณะ หลักการ และเหตุผลความจำเป็นโดยทั่วไปในการบัญญัติความผิดฐานรับของโจรที่มีลักษณะเป็นความผิดต่อเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่น อันเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยตรง ซึ่งถ้าบัญญัติให้การกระทำเช่นนี้เป็นความผิดแล้วความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่นคงจะลดน้อยลง หรือหมดไปในที่สุด โดยนัยดังกล่าวเห็นได้ว่าความผิดฐานรับของโจรจึงมีความสำคัญ นำนำมาศึกษาหาเหตุผลความเป็นมาเพื่อพัฒนาให้เท่าทันรูปแบบอาชญากรรมในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

แต่โดยที่ความผิดฐานรับของโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวเนื่องจากความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในฐานะอื่น ๆ นั้นยังมีปัญหาการตีความบังคับใช้กฎหมายในประเด็นสำคัญอยู่บางประการ ทั้งในแง่เนื้อหาของกฎหมายและนิติวิธี กล่าวคือ

ในแง่เนื้อหาของกฎหมาย ความผิดฐานรับของโจรในหมวด 6 ของลักษณะ 12 เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ลักษณะของความผิดฐานรับของโจร ถือเป็นความผิดอุปกรรม หรือความผิดเกี่ยวเนื่องกับความผิดหลักฐานอื่น อันถือว่าเป็นเรื่องของการป้องกันการกระทำอันเป็นการส่งเสริมให้มีการแสวงหาทรัพย์สิน โดยการกระทำความผิดด้วยการให้ความสะดวกในภายหลังแก่บุคคลในการกระทำต่อทรัพย์สินอันเป็นของโจร กล่าวคือ แม้โดยเจตนาแท้จริงผู้กระทำความผิดฐานรับของโจรจะมุ่งต่อทรัพย์สินนั้นเพื่อตนเองโดยตรงก็ตาม แต่อีกทางหนึ่งก็ยังเป็นเหตุก่อให้เกิดผลโดยอ้อมเชื่อมโยงกันอันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำผิดมูลฐาน หรืออย่างน้อยก็อาจเป็นแรงจูงใจให้ผู้อื่นกระทำความผิดต่อทรัพย์สินด้วยคาดหวังว่าจะต้องมีผู้รับทรัพย์สินต่อจากตนอย่างแน่แท้ ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินอันเป็นของโจรนั้นจะได้เปลี่ยนมือบุคคลไปแล้วก็ทอดก็ตาม ดังนั้น การลงโทษผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องก็เพื่อก่อให้เกิดอุปสรรคในการที่บุคคลจะแสวงหาทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการกระทำความผิด

ความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 แตกต่างจากความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 321 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ตรงที่กฎหมายลักษณะอาญาไม่ได้กำหนดว่าทรัพย์สินอันได้มา โดยการกระทำความผิดจะต้องเป็นความผิดในลักษณะอย่างใดบ้าง เพียงกำหนดไว้กว้าง ๆ ว่า ผู้ใดรู้ยู่ทรัพย์สินอย่างใด ๆ เป็นของได้มาโดยการกระทำความผิดต่อกฎหมายเท่านั้น ฉะนั้นโดยผลแล้วถ้าทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะ เป็นกฎหมายอะไรที่กำหนดโทษทางอาญาไว้ทรัพย์สินอันได้มาก็ถือว่าเป็นของโจรทั้งสิ้น ถ้ากระทำต่อทรัพย์สินดังกล่าวตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ก็มีความผิดฐานรับของโจร แต่ความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 แม้จะถือว่าทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดเป็นของโจรก็ตามแต่กฎหมายก็ลงโทษผู้กระทำความผิดเฉพาะที่กระทำต่อทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาบางฐานความผิดเท่านั้น โดยที่ความหมายของคำว่า

"ของโจร" ยังคงเป็นเช่นเดียวกับกฎหมายลักษณะอาญา แต่ขอบเขตของการลงโทษฐานรับของโจรมีลักษณะแคบเข้า ทั้งนี้ เนื่องจากที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา¹ เห็นว่า แม้จะถือว่าของโจรจะต้องเป็นของโจรอยู่ตลอดไปแต่ก็ควรจำกัดความผิดบางอย่างไว้ มิฉะนั้นจะกว้างเกินไปและไม่ควรรวมถึงการรับของที่ได้มาจากความผิดตามกฎหมายอื่นผู้ที่ได้รับความคุ้มครองคือผู้สุจริตเท่านั้น ซึ่งในครั้งนั้น นายพิชาญ บุญยง (นายอาร์ กียอง) ผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย ซึ่งเป็นอนุกรรมการและผู้ยกวางความผิดฐานรับของโจรมาตรา 357 ตามประมวลกฎหมายอาญา ให้ความเห็นว่าการความผิดฐานรับของโจร ตามกฎหมายต่างประเทศ มี 2 ระบบ คือ ระบบที่ไม่ได้ ระบุว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด กับระบบที่ระบุว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด ซึ่งการใช้ระบบใดระบบหนึ่งย่อมก่อให้เกิดผลต่างกัน กล่าวคือระบบแรกนั้นกฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้รับโอนที่สุจริต ไม่ว่าจะโอนต่อไปที่ทอดก็ตามระบบเช่นนี้มีใช้อยู่ต่างประเทศทั่วไป รวมทั้งประเทศอังกฤษ ยกเว้นประเทศอินเดีย ส่วนระบบที่สอง กฎหมายไม่ประสงค์ลงโทษผู้รับโอนของโจรคนต่อ ๆ ไป ระบบนี้มีใช้ในกฎหมายอินเดีย ในที่สุดที่ประชุมอนุกรรมการฯ ดังกล่าวได้ลงมติให้ใช้ระบบทั้งสองผสมกัน

โดยแก้ไขตัดแปลงเป็นว่าให้ระบุว่า ทรัพย์สินอันเป็นของโจรนั้นได้มาจากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาฐานใดบ้าง เพื่อจะได้กำหนดขอบเขตให้แคบลง แต่แม้จะจำกัดขอบเขตให้แคบลงก็ไม่ควรยอมรับผลอย่างกฎหมายอินเดีย เพราะถ้าอย่างนั้น คนที่รับของโจรเป็นปกติธุระอาจเลี่ยงกฎหมายได้ โดย โอนต่อไปให้คนสุจริตไม่ว่าโดยวิธีให้หรือขายหรือแลกเปลี่ยน แล้วขอซื้อกลับคืนมา เพียงเท่านี้ก็ทำให้ของโจรพ้นสภาพความเป็นของโจร ซึ่งจะเห็นว่าคณะอนุกรรมการไม่ได้ให้เหตุผลในการเลือกทั้งสองระบบดังกล่าวไว้

มีข้อนำพิจารณาเพิ่มเติมอีกว่า ลักษณะหรือฐานความผิดอันจะทำให้ทรัพย์อันได้

¹ คณะกรรมการกฤษฎีกา. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 447/213/2486. เล่ม 26 วันที่ 1 มิถุนายน 2486, หน้า 184-186.

มามีสภาพเป็นของใจและมีความผิดฐานรับของใจ ล้วนแต่เข้าลักษณะหรือฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ทั้งสิ้น ทั้งการประทุษร้ายต่อทรัพย์โดยตรง เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ กับการประทุษร้ายต่อทรัพย์แล้วเป็นการประทุษร้ายต่อเสรีภาพด้วย เช่น ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกหรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ เป็นต้น แต่ทำไมความผิดลักษณะหรือฐานโกงเจ้าหนี้ ซึ่งก็อยู่ในลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญานี้เช่นกัน กลับไม่ถูกบัญญัติให้การกระทำความผิดต่อทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิดที่เข้าลักษณะ หรือฐานโกงเจ้าหนี้เป็นความผิดฐานรับของใจ

ด้วยเหตุนี้ ปัญหาจึงมีว่า ทำไมต้องกำหนดความผิดมูลฐานไว้ และทำไมความผิดบางฐานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันไม่ถูกบัญญัติเป็นความผิดมูลฐาน ตลอดจนในสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นปัจจุบันนี้ ควรหรือไม่ที่จำต้องขยายความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมกว้างขวางขึ้นอีก

ส่วนในแง่นิติวิธีหรือในชั้นการบังคับใช้กฎหมายนั้น มีปัญหาการตีความเกี่ยวกับทรัพย์ที่เป็นของใจนั้นจะสิ้นสภาพของใจเมื่อใด อย่างไร เนื่องจากศาลฎีกาเคยตัดสินว่า ผู้ซื้อเนื้อโคโดยรู้ว่าเป็นเนื้อจากโคที่เขาลักมา ผิดฐานรับของใจ² เพราะทรัพย์ยังไม่เปลี่ยนสภาพ³ กับอีกตัวอย่างหนึ่งที่ว่า คนที่กินแกงไก่โดยรู้ว่าเป็นไก่ที่ถูกลักมาไม่ผิดฐานรับของใจเพราะทรัพย์เปลี่ยนสภาพแล้ว ปัญหาว่าใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่าทรัพย์เปลี่ยน

² คำพิพากษาฎีกาที่1942/2514.สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2514, หน้า 1714.

³ ตามพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530, พิมพ์ครั้งที่ 11, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2534, หน้า 345 และ 347 คำว่า "เปลี่ยน" หมายถึง เอาสิ่งหนึ่งเข้าแทนอีกสิ่งหนึ่ง, คำว่า "แปร" หมายถึง เปลี่ยนกลายเป็น, แปร, พลิกแพลง, กลับกลายเป็น คำว่า "แปรสภาพ" หมายถึง เปลี่ยนลักษณะหรือสภาวะเดิม และคำว่า "แปรเปลี่ยน" หมายถึง กลับกลายเป็น, เปลี่ยนแปลงไป จากนิยามศัพท์ดังกล่าว ทั้งคำว่า "เปลี่ยน" และ "แปร" จึงมีความหมายในทำนองเดียวกัน และสามารถใช้แทนกันได้ แต่อย่างไรก็ตาม คำว่า "แปร" ก็ยังให้ความรู้สึกในทำนองว่า ค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งยังคงปรากฏสภาพเดิมให้เห็นได้ มากกว่าคำว่า "เปลี่ยน" ที่มีลักษณะทันทีทันใด จนบางครั้งอาจไม่มีส่วนของสภาพเดิมเหลืออยู่เลย เช่น แลกเปลี่ยน เป็นต้น

สภาพจนทำให้หมดสภาพเป็นของโจร และยังเป็นปัญหาถกเถียงกันมากขึ้นหากทรัพย์สินที่เป็นของโจรนั้นเป็นเงิน เช่น ลักเงินแล้วนำไปซื้อแหวน ผู้รับแหวนโดยรู้ว่ามาจากเงินที่ลักมาจะมีความผิดฐานรับของโจรหรือไม่ กับลักษณะบัตรฉบับละ 1,000 บาท แล้วนำไปแลกเป็นฉบับละ 100 บาท 10 ใบ ผู้รับธนบัตรฉบับละ 100 บาท โดยรู้ว่ามาจากธนบัตรฉบับละ 1,000 บาท ที่มีการลักมาจะมีความผิดฐานรับของโจรหรือไม่ กรณีแรกเห็นชัดว่าผู้รับไม่ผิดฐานรับของโจร ส่วนกรณีหลังยังมีความเห็นแตกต่างกันอยู่ 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าเงินที่แลกเปลี่ยนแล้วนั้นไม่เป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิด ความผิดฐานรับของโจรจึงเกิดขึ้นไม่ได้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า การแลกเปลี่ยนเงินเป็นแต่พิธีการ สำคัญอยู่ที่มูลค่าของเงินนั้น ผู้รับจึงมีความผิดฐานรับของโจร หากพิจารณาในแง่ของฝ่ายที่สองนี้จะทำให้เกิดปัญหาว่าทรัพย์สินที่เป็นของโจรอันเกิดจากการกระทำความผิดครั้งเดียว มีมากกว่าหนึ่ง อย่างหรือหากพิจารณาตามความเห็นของฝ่ายแรก แม้จะมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน แต่ก็ดูเหมือนว่าความผิดฐานรับของโจร จะหาที่ใช้ค่อนข้างยาก ไม่ทันกับสภาพความจริงในสังคมปัจจุบันเสียแล้ว ทำให้เกิดปัญหาว่า กฎหมายมุ่งคุ้มครองอะไรในความผิดฐานรับของโจร

ดังนั้น จึงควรจะได้ศึกษาให้เข้าใจถึงหลักกฎหมาย สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเกี่ยวกับความผิดฐานนี้ ตลอดจนเหตุผลของการกำหนดความผิดมูลฐาน เพียงบางความผิด และเกณฑ์การพิจารณาทรัพย์สินอันเป็นของโจรมีขอบเขตเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการแปรสภาพกับการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินอันเป็นของโจร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักกฎหมายให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเพื่อประโยชน์ในแง่นิติวิธีหรือการตีความบังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจน แน่นนอน และเป็นธรรมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- (1) ศึกษาประวัติ แนวคิด และสิ่งทีกฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และไทย
- (2) ศึกษาเหตุผลในการกำหนดความผิดมูลฐาน ในความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และไทย
- (3) วิเคราะห์และเปรียบเทียบปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติได้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การตีความบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ยังไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาในเชิงพรรณนาถึงปัญหาทางกฎหมายสารบัญญัติ กฎหมายวิธีสบัญญัติ และแนวคำพิพากษาฎีกาของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ตามกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ และระบบซีวิลลอว์โดยค้นคว้าจากหนังสือและบทความในวารสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ให้ทราบคุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง และเหตุผลในการกำหนดความผิดมูลฐาน รวมถึงลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดในความผิดฐานรับของโจร ว่า มีทฤษฎีหรือหลักกฎหมายใดซ่อนอยู่เบื้องหลังบ้าง เพื่อได้คำอธิบายที่ชัดเจนเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักกฎหมายให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งหาข้อยุติในหลักเกณฑ์การพิจารณาทรัพย์สินอันเป็นของโจร เพื่อประโยชน์ในการตีความบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจน แน่นอน และเป็นธรรม ให้สามารถควบคุมอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม และการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

บทที่ 2

แนวคิดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

2.1 ข้อความคิดเบื้องต้น

จารีตประเพณี ศาสนา และศีลธรรมมีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อกฎหมายสอดคล้องกับจารีตประเพณี ศาสนาและศีลธรรม การบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายก็คงไม่ยาก เพราะผู้ที่คิดจะฝ่าฝืนก็คงจะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่าตนมิได้ฝ่าฝืนเฉพาะแต่กฎหมายเท่านั้น แต่ยังฝ่าฝืนมาตรการอื่น ๆ ที่ควบคุมสังคมอยู่ด้วย เช่นหลักศีลธรรมทางศาสนา เป็นต้น¹

กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งนั้น แตกต่างกัน ในสาระสำคัญตรงหลักที่ว่า กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน เป็นเรื่องระหว่างรัฐกับเอกชน แต่กฎหมายแพ่งเป็นกฎหมายเอกชน เป็นเรื่องระหว่างเอกชนต่อเอกชน วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาเพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี เพื่อข่มขู่ เพื่อแก้แค้นทดแทน และเพื่อตัดออกจากสังคม สำหรับหลักเกณฑ์ในการที่จะกำหนดว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดอาญา หรือรับผิดทางแพ่ง หรือทั้งสองอย่าง นั้น เสด็จในกรมหลวงราชบุรี ได้นิพนธ์ในเรื่องนี้ไว้ในเล็กเซอร์กฎหมาย ว่า

"บางทีก็มีความว่า การที่ทำผิดโทษเพียงแพ่งนั้น ผิดกับการที่ทำผิดโทษถึงอาญา ด้วยเหตุว่าคนที่ทำผิดไม่ได้ทำโดยรู้สึกตนว่าที่กระทำอยู่นั้นเป็นการชั่ว ในทางอาญานั้นรู้ว่าตนทำสิ่งที่ไม่ควร อธิบายดังนี้ดูมัวมองยิ่งกว่าอื่นที่เหมือนว่าต้องการเจตนาทุกรายไป ซึ่งไม่ตรงกับความจริง เพราะเลินเล่อโดยแท้ ก็จะไปคุกได้ มีเงินแล้วไม่ใช้หนี้เขา ก็ควรรู้ว่าไม่เป็นการที่ต้องกับความซื่อสัตย์ แต่โทษไม่ถึงอาญาเลย เช่นนี้เหมือนกันทุกประเทศ แต่จริงตกลงเสียดีกว่าว่าไม่มีหลักที่จะเกณฑ์เขาได้ เป็นสิ่งที่รัฐบาลจะกำหนดเท่านั้นเองว่า

¹หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 38-45.

การอย่างไรจะทำโทษหนัก การอย่างไรจะทำโทษเบา เพิ่มขึ้นลดลงตามสมัย"²

กฎหมายอาญาและศีลธรรมนั้นมีความเกี่ยวพันกัน ความผิดอาญาที่ร้ายแรง เช่น ฆ่าคน ชิงทรัพย์ ข่มขืน ล้วนแต่ผิดศีลธรรมทั้งสิ้น และมีหลายกรณีด้วยกันที่ถือว่าผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมายอาญา เช่น การพูดโกหก เว้นแต่เป็นการแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานหรือข้อโกงเป็นต้น³ ดังนั้น จะเห็นว่าศีลธรรมและกฎหมายอาญาไม่ได้สอดคล้องต่อกันทุกกรณี เราจึงจะใช้ศีลธรรมเป็นเครื่องกำหนดความผิดอาญาไปตายตัวคงไม่ได้ เพราะสิ่งซึ่งผิดศีลธรรมของศาสนายังชัดเจน เช่น การพูดเท็จ สังคมทั่ว ๆ ไปไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญา⁴

Herbert L. Packer ได้วางหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดขอบเขตความรับผิดทางอาญาไว้ 6 ประการ ดังนี้⁵

1. การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมากกว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคมและหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น
2. ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่าง ๆ
3. การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือ การถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป

² พระเจ้าฟิยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์. เล็กเซอร์. กรุงเทพฯ:กรุงเทพบรรณาการ, 2468, หน้า 9-10.

³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540, หน้า 2.

⁴ Lafve, Wayne R. and Scott, Austin W., Jr. Criminal Law. Minnesota : West Publishing Co., 1972. pp.9-10.

⁵ Herbert L. Packer, The Limits of the Criminal Sanction. California : Stanford University Press, 1968, p.296. อ้างใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540, หน้า 2.

4. หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ

6. ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่น ๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

กล่าวเฉพาะความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์นั้น มีกำเนิดมาจากความรู้สึกหวงกันทรัพย์ของมนุษย์นับแต่โบราณกาลมาแล้ว กล่าวคือ เมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักหวงกันทรัพย์ที่ทำมาหาได้จึงก่อให้เกิดการยอมรับและเคารพซึ่งกันและกันในการยึดถือครอบครองและความเป็นเจ้าของ ทำให้เห็นพ้องต้องกันว่า การที่บุคคลใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันมิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์ของผู้อื่นย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองย่อมมีความชอบธรรมที่จะใช้กำลังป้องกันตลอดจนแก้แค้นทดแทนเอาแก่ผู้นั้นได้⁶ ลักษณะเช่นนี้นับเป็นการกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง (mala in se)⁷ เนื่องจากมีพื้นฐานมาจากสามัญสำนึกหรือความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่เกิดจากการประพฤติปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน พฤติการณ์เช่นนี้ทุกสังคมต่างยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้ามและขัดต่อศีลธรรม⁸

เมื่อสังคมมนุษย์เจริญขึ้นตามกาลเวลา ความต้องการกฎหมายที่มีเอกภาพมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางสังคมย่อมมีมากขึ้น จึงเกิดการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น รูปแบบของประมวลกฎหมายก่อให้เกิดความจำเป็นให้กฎหมายต้องเป็น

⁶ Fletcher George P. Rethinking Criminal Law. 2ed. Boston :Little,Brown and Company Limited,1978.p4.

⁷ คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2539.หน้า 11.

⁸ แสง บุญเฉลิมวิภาส. "ทฤษฎีกฎหมายสามชั้นมองในแง่กฎหมายอาญา" ใน 60 ปี ดร.ปรีดี เภษมทรัพย์ : รวบรวมบทความในโอกาสเกษียณอายุราชการ. บรรณาธิการโดย สมยศ เชื้อไทย,กรุงเทพฯ:พี เค พรินติ้งเฮ้าส์,2531,หน้า 141-142.

ศาสตร์ที่มีหลักเกณฑ์สามารถหาเหตุผลเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบ⁹ มีผลทำให้แนวคิดเดิมซึ่งเคยเห็นว่า ความผิดอาญาที่รัฐต้องเข้าไปอำนวยความสะดวกก็เพื่อคุ้มครองความมั่นคงปลอดภัยและความสงบสุข ของชุมชนเท่านั้น กลับกลายเป็นแนวคิดที่ล้าสมัย จนเกิดแนวคิดใหม่ที่ว่า ความผิดอาญาฐานต่าง ๆ มีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิ่งที่ละเอียดอ่อนกว่านั้น ซึ่งแฝงอยู่ในบทบัญญัติความผิดฐานนั้น ๆ และไม่ใช่สิ่งที่มีรูปร่างเช่นวัตถุหรือบุคคล แต่เป็นสภาพที่พึงปรารถนาที่กฎหมายต้องการประกันการล่วงละเมิด¹⁰ ซึ่งเรียกว่า คุณธรรมทางกฎหมาย(Rechtsgut)¹¹ ตำรากฎหมายเยอรมันกล่าวว่า คุณธรรมทางกฎหมาย เป็นผลผลิตทางทฤษฎีกฎหมายอาญาในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ทฤษฎีกฎหมายอาญาขณะนั้นกล่าวว่า กฎหมายอาญาดังอยู่บนหลักการคุ้มครองสิทธิ สมบัติทั้งหลายที่เป็นทรัพย์สินสมบัติและสมบัติอื่น ๆ (สมบัติในทางความคิด) ของบุคคลชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายอาญา และเห็นว่ากฎหมายอาญาไม่มีหน้าที่นอกเหนือจากนี้¹²

2.2 สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

2.2.1 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ความผิดอาญาแต่ละฐาน ประกอบด้วยคุณธรรมทางกฎหมาย กรรมของ

⁹ Neumann K. "Criminal Law", Manual of German Law. 1st ed., edited by Ernest J. Cohn, London : Her Majesty's Stationery Office, 1952. p 72.

¹⁰ คณิต ณ นคร. "ผู้เสียหายในคดีอาญา" วารสารอัยการ. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม 2521 หน้า 49.

¹¹ ดู Neumann K., supra note 26. p.78. และ Fletcher George P. supra note 1. p.30.

¹² คณิต ณ นคร. "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา" วารสารอัยการ. ปีที่ 3 ฉบับที่ 25, มกราคม 2523. หน้า 58 จาก Vgl. Hans-Heinrich JESCHECK Lehrbuch des Strafrechts (Allgemeiner Teil) aaO. s.175; Harro OTTO, grundhurs Strafrecht (Allgemeine Strafrechtslehre), Berlin-New York, 1975 S.61.

การกระทำ ผู้กระทำ และการกระทำ¹³ เข้าด้วยกัน ซึ่งในการบัญญัติความผิดอาญาฐานต่าง ๆ นั้นจะมีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นฐานความคิด แม้ผู้บัญญัติกฎหมายจะไม่ได้กำหนดคุณธรรมทางกฎหมายก่อนการบัญญัติความผิดอาญาก็ตาม อันที่จริงแล้วองค์ประกอบของความผิดอาญามาจากปทัสถาน และปทัสถานก็มาจากคุณธรรมทางกฎหมายนั่นเอง คุณธรรมทางกฎหมายไม่ใช่สิ่งที่จับต้องได้ แต่เป็นคุณค่าความคิดของระเบียบสังคม ซึ่งเกี่ยวพันถึงความมั่นคง ความอยู่ดี และเกียรติภูมิของความเป็นอยู่ในสังคม¹⁴

คำว่า "ทรัพย์สิน" ในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทนิยามไว้ว่าหมายความว่าความเพียงใดบ้าง จึงต้องถือว่ามีความหมายอย่างไรในทางแพ่ง¹⁵ การตีความคำว่าทรัพย์สินและทรัพย์สินในทางอาญาต้องใช้หลักกฎหมายทั่วไป โดยมุ่งถึงลักษณะของสิ่งของ ซึ่งบุคคลอาจแลเห็นและจับต้องได้หรืออาจถือเอาได้¹⁶ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง เช่น สัญญาถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง¹⁷ แต่ในประมวลกฎหมายอาญาก็ใช้คำไม่แน่นอน บางวรรค บางมาตรา ก็ใช้คำว่า "ทรัพย์สิน" บางมาตราก็ใช้คำว่า "ทรัพย์สิน" แต่บางมาตราจะมุ่งถึงความสอดคล้องเหมาะสมของถ้อยคำใน ประโยคมาก

¹³ คณิต ณ นคร. "ผู้เสียหายในคดีอาญา" วารสารอัยการ. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1, มกราคม 2521. หน้า 48.

¹⁴ คณิต ณ นคร. "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา" วารสารอัยการ. ปีที่ 3 ฉบับที่ 25, มกราคม 2523. หน้า 57.

¹⁵ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร ตอน 1-2" หน้า 911. และสมศักดิ์ สิงห์พันธ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา. เล่ม 4 ตอนที่ 1. หน้า 296.

¹⁶ ประมูล สุวรรณศร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539. หน้า 5-6.

¹⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 306-607/2479. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2479, หน้า 340.

กว่าการได้มุ่งในทางหลักวิชาไม่¹⁸ เช่น ความผิดฐานยกยอก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 เป็นต้น

หากพิจารณาจากบทบัญญัติในลักษณะ 12 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วจะพบว่า วัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อหรือกรรมของการกระทำในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีด้วยกัน 3 ประเภท คือ

1. ทรัพย์¹⁹ เช่น ความผิดตามมาตรา 334,335 ฐานลักทรัพย์, มาตรา 336 ฐานชิงทรัพย์, มาตรา 339 ฐานชิงทรัพย์, มาตรา 340 ฐานชิงทรัพย์, มาตรา 352 ฐานยกยอก, มาตรา 358 ฐานทำให้เสียทรัพย์ ฯลฯ
2. ทรัพย์สิน²⁰ เช่น ความผิดตามมาตรา 341 ฐานฉ้อโกง
3. ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน²¹ เช่น ความผิดตามมาตรา 337 ฐานกรรโชก, มาตรา 338 ฐานริดเอาทรัพย์

ดังนั้น หากทราบถึง "วัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ" ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์แต่ละฐานก็คือ ทรัพย์ ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน แล้วจะทำให้เข้าใจถึงสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ในความผิดฐานนั้น ๆ ได้โดยง่าย ซึ่งในทางตำรา

¹⁸ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร" ตอน 1-2" หน้า 911.

¹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 บัญญัติว่า "ทรัพย์ หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง"

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 บัญญัติว่า "ทรัพย์สิน หมายความว่ารวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้"

²¹ ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน ซึ่งคำนี้กฎหมายไม่ได้ให้คำนิยามไว้ แต่ก็พอเข้าใจได้ เช่น การขึ้นรถโดยสารโดยไม่จ่ายค่าโดยสาร ก็น่าจะถือว่าเป็นประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร²² และรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล²³ ได้แบ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ตามคุณธรรมทางกฎหมายหมายหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ตามแนวทางกฎหมายอาญาเยอรมัน ไว้ 2 ประเภท ได้แก่

1. ความผิดอาญาที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ของผู้อื่น ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และทำให้เสียทรัพย์
2. ความผิดอาญาที่กระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ได้แก่ ความผิดฐานฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ และรับของโจร

แต่ทางตำรากฎหมายอาญาเยอรมัน ได้แบ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็น 3 ประเภท²⁴ ได้แก่

1. ความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และทำให้เสียทรัพย์
2. ความผิดที่กระทำต่อสิทธิหรือประโยชน์ในทางทรัพย์สิน เช่น ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้
3. ความผิดที่กระทำต่อทรัพย์สิน เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง กรรโชก รับของโจร

²² คณิต ณ นคร. *กฎหมายอาญาภาคความผิด*. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539. หน้า 125, 151.

²³ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. *คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ:บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด, 2539. หน้า 23.

²⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. เรื่องเดียวกัน หน้า 22. อ้างจาก Jescheck (Hans-Heinrich). *introduction au droit allemand*. Tome II, Titre I Droit Penal. Paris, Cujas, 1984. pp. 308-314.

คำว่า "กรรมสิทธิ์" ในทางอาญามีความหมายเช่นเดียวกับกรรมสิทธิ์ในกฎหมายแพ่ง²⁵ คือเป็นทรัพย์สิน หรือสิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิในสิ่งที่มีรูปร่าง มีลักษณะเป็นสิทธิเด็ดขาด (Absolute Rights)²⁶ ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินมีอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ เช่น สิทธิติดตามเอาคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้²⁷ ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่สอดคล้องกับหลัก "ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน"²⁸ อย่างไรก็ตาม เพื่อความคล่องตัวในแง่เศรษฐกิจกฎหมายก็ได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นสำหรับผู้ซื้อที่สุจริต (good faith purchaser for value in overt market)²⁹ ไว้เช่นกัน ซึ่งการใช้กฎหมายอาญาต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์ในกฎหมายส่วนแพ่งด้วย เช่น ความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 357 ใช้คำว่า "ผู้ใด..." อาจมีผู้เข้าใจว่าหมายถึงเจ้าของทรัพย์สินด้วย หากไม่พิจารณาถึงเหตุผลในหลักกฎหมายแพ่งดังกล่าว

²⁵ คณิต ผนคร. เรื่องเดียวกัน หน้า 125.

²⁶ ประมวล สุวรรณศร แก้ไขเพิ่มเติมโดย พัฒน์ เนียมบุญขร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539. หน้า 114-115. เกี่ยวกับทรัพย์สิน ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยทำนองว่า กระแสไฟฟ้าเป็นทรัพย์สิน จึงเป็นวัตถุที่กระทำต่อในความผิดฐานลักทรัพย์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 877/2501)

²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 บัญญัติว่า "ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นกับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย"

²⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1332 บัญญัติว่า "บุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินมาโดยสุจริตในการขายทอดตลาดหรือในท้องตลาดหรือจากพ่อค้า ซึ่งขายของชนิดนั้นไม่จำเป็นต้องคืนให้แก่เจ้าของแท้จริง เว้นแต่เจ้าของจะขอใช้ราคาที่ซื้อ"

กล่าวโดยสรุป เมื่อวัตถุประสงค์มุ่งหมายกระทำต่อในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินรวมทั้ง ทรัพย์สิน ทรัพย์สิน และประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินดังกล่าว เพื่อคุ้มครองถึงกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สิน ตัวทรัพย์สิน หรือสิทธิประโยชน์ในทางทรัพย์สิน และเพื่อให้มาตรการทาง อาญาสอดคล้องกับสิทธิทางแพ่งอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของบุคคล การที่ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน แต่ละฐานตามกฎหมายอาญามีสิ่งที่มุ่งคุ้มครองแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับลักษณะและ เจตนาของการกระทำความผิด จึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม ซึ่งการศึกษาหลักกฎหมายอาญาเพื่อ ทราบเหตุผลและวัตถุประสงค์หลักในความผิดแต่ละฐานอย่างละเอียดจะช่วยให้การ บังคับใช้กฎหมาย และการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักกฎหมายต่อไปอย่างถูกต้องเหมาะสมกับ ยุคสมัยได้อย่างดี

2.2.2 ความผิดฐานรับของโจร

สำหรับสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดฐานรับของโจรนี้ เนื่องจากเป็น ความผิดที่จัดอยู่ในลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินหมวดหนึ่ง และหลักการของความผิด ฐานรับของโจรต้องเป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์สิน เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการกระทำซึ่งมุ่งที่ ตัวทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิดเป็นหลัก โดยหากทรัพย์สินนั้นได้เปลี่ยนสภาพหรือ แลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่น ทรัพย์สินนั้นก็หมดสภาพการเป็นของโจรไป ผู้รับไว้ก็ไม่ต้องมีความผิด ประกอบกับปทัสถานทางสังคมก็ยอมรับว่าการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในลักษณะเช่นนี้เป็นการไม่ถูกต้อง อันเป็นการก่อความเดือดร้อนแก่เจ้าของทรัพย์สิน และ สังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในลักษณะอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สิ่ง ที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดฐานนี้จึงเป็นการคุ้มครองตัวทรัพย์สินเพื่อให้เจ้าของทรัพย์สิน สามารถติดตามเอาคืนได้โดยสะดวกนั่นเอง/ การที่แต่ละประเทศกำหนดให้เป็นความผิดที่มี โทษทางอาญาจึงเป็นการถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับปทัสถานทางสังคมแล้ว สำหรับการที่จะให้บรรลุซึ่งเจตนารมณ์แห่งกฎหมายดังกล่าว ทั้งหลักกฎหมายและการ บังคับใช้กฎหมายต้องให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ด้วย กล่าวคือ ต้องพิจารณาถึงตัวทรัพย์สิน อันเป็นของร้าย ทั้งในแง่สภาพแห่งทรัพย์สิน (Substance) และคุณค่าแห่งทรัพย์สิน (Value) นั้นๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรได้เน้นไปที่คุณค่าแห่งทรัพย์สินเป็นสำคัญ ซึ่งแม้จะเป็นสิ่งที่ เรียกว่า นามธรรม แต่ก็ป็นนามธรรมที่สมเหตุสมผลอันนำไปสู่เป้าหมายที่จะทำให้การอ้าง สิทธิติดตามเอาคืนมีเหตุผลที่รับฟังได้ เพราะเหตุว่าหากทรัพย์สินนั้นไร้ซึ่งคุณค่าหรือเป็นทรัพย์สิน

ซึ่งเจ้าของไม่ต้องการแล้ว ก็คงไม่มีเหตุผลที่จะอ้างสิทธิติดตามเอาคืน แต่ถ้าหากพิจารณาเฉพาะในแง่สภาพแห่งทรัพย์เพียงอย่างเดียว น่าจะเป็นเพียงวิธีการที่จะสนับสนุนกระบวนการพิจารณาในการพิสูจน์ความผิดให้ง่ายขึ้นเท่านั้น ขณะเดียวกันกลับจะเป็นการสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เพิ่มมากขึ้น เพราะทรัพย์บางชนิด เช่น เงินตรานั้น ย่อมเป็นการง่ายเหลือเกินที่จะเปลี่ยนสภาพหรือแลกเปลี่ยนให้พ้นสภาพจากทรัพย์อันเป็นของร้าย

อย่างไรก็ดี เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรวมทั้งรูปแบบของอาชญากรรมก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน การที่จำกัดลักษณะการกระทำความผิดไว้เพียงเฉพาะว่าต้องเป็นการรับทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้นโดยไม่รวมถึงทรัพย์บางชนิดที่ได้จากการนำทรัพย์อันได้โดยการกระทำความผิดไปแลกเปลี่ยนมาด้วย เช่น เงินตรา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันแล้วในสังคมยุคปัจจุบันนี้ว่า อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ประเภทเงินตราหรือทรัพย์อย่างอื่นที่มีคุณค่าและลักษณะทำนองเดียวกันกับเงินตราเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจสังคม ดังนั้น จึงมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาด้วยการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติม โดยบางประเทศอาจจะมีการบัญญัติขยายความรับผิดฐานรับของโจรให้รวมไปถึงการได้เงินมาโดยการแลกเปลี่ยนจากทรัพย์ที่ได้มาโดยการกระทำความผิดด้วย อย่างเช่นประเทศจีน เป็นต้น แต่เนื่องจากระบบเศรษฐกิจของจีนในสมัยที่แก้ไขกฎหมายนี้มีความแตกต่างจากระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมของไทย จึงจะไม่ขอนำมาศึกษาถึงรายละเอียด นอกจากนี้กฎหมายของอังกฤษก่อนหน้านี้นี้คือ The Larceny Act 1916 ก็ขยายรวมของโจรไปถึงทรัพย์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนมาแล้วด้วย ส่วนเหตุที่กลับไปใช้แบบเดิมอีกในเวลาต่อมานั้นเพราะอะไรจะได้วิเคราะห์ต่อไปในบทที่ 3 อนึ่ง ได้มีหลาย ๆ ประเทศที่บัญญัติให้เป็นความผิดตามกฎหมายพิเศษอีกฐานหนึ่งต่างหาก เช่นประเทศไทยก็มีความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 แต่เนื่องจากกฎหมายฟอกเงินนี้มีแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่จะตัดวงจรเครือข่ายอาชญากรรมระดับกว้างด้วยการใช้มาตรการทางอาญา ได้แก่ การริบทรัพย์ การลงโทษผู้ที่มีส่วนร่วมในวงจรอาชญากรรมนี้ (Conspiracy) ซึ่งต่างจากความผิดฐานรับของโจร ที่มุ่งใช้มาตรการลงโทษเฉพาะราย ดังนั้นจึงจะไม่นำมาศึกษารวมกันในวิทยานิพนธ์นี้ แต่ที่ยกขึ้นมากล่าวก็เพื่อแสดงให้เห็นว่า

หลักกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย จำเป็นต้องพัฒนาให้เท่ากันกับรูปแบบของ อาชญากรรมในสังคมยุคปัจจุบันด้วยอย่างแท้จริง

2.3 เหตุผลในการกำหนดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

หลักกฎหมายอาญาที่ว่า "nulla poena sine lege, nulla poena sine crimine, nullum poena sine legali : ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษโดยไม่มี ความผิด ไม่มี ความผิดโดยไม่มีกฎหมาย"³⁰ นับเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนและ เป็นหัวใจของหลักกฎหมายอาญา ซึ่งจะถูกล่วงละเมิดมิได้³¹ และหลักนี้แสดงให้เห็นถึง ขอบเขตของอำนาจรัฐที่มีต่อประชาชนในรัฐ โดยหลักนี้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของ กฎหมายอาญาไว้ 4 ประการ คือ กฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน ห้ามใช้ กฎหมายประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล ห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษ ทางอาญาแก่บุคคล และกฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง³²

2.3.1 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ในกฎหมายอาญาของทุกประเทศต่างก็กำหนดลักษณะความผิด ไว้เป็นหมวดหมู่ ชัดเจนด้วยเหตุผลทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเหตุผลหลาย ๆ ด้านด้วยกัน อาทิเช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติหรือราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

³⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 33 ได้บัญญัติหลัก กฎหมายอาญานี้ไว้เป็นหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วยว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและ กำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้" นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ก็ได้บัญญัติ หลักนี้ไว้เช่นกัน

³¹ Lafave, Wayne R. Modern Criminal Law Case, comment and question. St. Paul, Minn. : West Pub., 1978. p.544.

³² คณิต ญ นคร. เรื่องเดียวกัน หน้า 4.

ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย รวมทั้งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินนี้ ยังแยกออกเป็นความผิดฐานต่าง ๆ หลายฐาน ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์และฉ้อทรัพย์ ความผิดฐานกรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานยักยอก ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ความผิดฐานบุกรุก ซึ่งเป็นความผิดที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินที่ถือเป็นความผิดหลัก และความผิดฐานรับของโจร เป็นความผิดที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเช่นกัน แต่ถือเป็นความผิดเกี่ยวเนื่องกับความผิดหลักดังกล่าว

2.3.2 ความผิดฐานรับของโจร

เหตุผลที่นานาประเทศจัดความผิดฐานรับของโจร เป็นความผิดเกี่ยวเนื่อง และความผิดฐานใหม่ต่างหากจากความผิดหลัก เนื่องจากเห็นว่ากรณีที่แต่เดิมหลายประเทศ กำหนดความผิดฐานรับของโจรไว้ให้รับโทษในความผิดหลักที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยการกระทำความผิดในทำนองว่าเป็นผู้สมรู้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดหลักนั้น ๆ แต่ความเป็นจริงแล้วผู้กระทำความผิดฐานรับของโจร อาจมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหลักนั้น ๆ มาก่อนเลย จนกระทั่งได้มีการกระทำความผิดหลักนั้นสำเร็จแล้ว ดังนั้น การจะลงโทษผู้กระทำความผิดฐานรับของโจรเท่ากับหรือเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดหลักด้วยนั้น จึงเป็นการไม่ถูกต้องเท่าใดนัก และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นหลายประเทศได้มองเห็นความสำคัญของการลงโทษความผิดฐานรับของโจรธรรมดาและการรับของโจรเป็นอาชีพในทางรุนแรงกว่าผู้กระทำความผิดหลักเสียอีก ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่าหากรัฐจะสามารถกำหนดปราบปรามทั้งผู้กระทำความผิดฐานรับของโจรธรรมดา และผู้รับของโจรเป็นอาชีพได้สำเร็จหรือเบาบางลงได้แล้วก็เท่ากับเป็นการตัดช่องทางหรือสื่อกลางของการ รับซื้อขายของโจรลงได้³³ เท่ากับเป็นการลดการก่ออาชญากรรมประเภทความผิด ที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน

³³ Lafave, Wayne R. and Scott, Austin W. Jr. Handbook on Criminal Law. Minnesota: West Publishing Co., 1972. p.682.

ลงได้โดยทางอ้อมนั่นเอง จึงได้จัดความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดเกี่ยวเนื่อง และเป็นความผิดฐานใหม่เป็นอิสระต่างหากจากความผิดหลัก

(1) ความผิดหลัก (Main Crime)

หมายถึง ความผิดที่เกิดขึ้นได้เอง และสิ้นสุดในตัวเองเมื่อมีการกระทำที่ครบองค์ประกอบของความผิดหลักนั้น ๆ แล้วความผิดฐานนั้นย่อมสำเร็จผลบริบูรณ์ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 เมื่อมีผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ดังนั้น ย่อมเกิดความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จขึ้นแล้ว กล่าวโดยสรุป ความผิดหลักเป็นความผิดที่เกิดขึ้นโดยไม่ต้องรอให้เกิดความผิดอื่นมาก่อน คือเป็นความผิดโดดเดี่ยวในตัวเองโดยแท้

(2) ความผิดเกี่ยวเนื่อง (Related Crime or Inherent Crime)

เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกันเชื่อมโยงกับความผิดฐานอื่น หรือสืบเนื่องจากความผิดฐานอื่น แต่ตัวมันเองเป็นความผิดบริบูรณ์ไม่ใช่ว่าจะต้องเกิดขึ้นด้วยกับความผิดฐานอื่นเสมอ นั่นหมายถึง จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการกระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดหลัก³⁴ เกิดขึ้นและสำเร็จแล้วต่อมา จึงมีการกระทำที่เป็นความผิดหนึ่งและความผิดหลังไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับความผิดแรก แต่สืบเนื่องกับความผิดแรก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความผิดเกี่ยวเนื่องเป็นอุปการะของความผิดอื่น ซึ่งเกิดขึ้นก่อนความผิดเกี่ยวเนื่องนั้น แต่เป็นอิสระจากกัน โดยผู้กระทำไม่ใช่บุคคลเดียวกัน และมีผู้สนับสนุนการกระทำความผิดหลัก แต่อาจเป็นเพียงผู้ที่เข้ามามีความสัมพันธ์ด้วยในภายหลังเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง

³⁴ เกี่ยวกับความผิดหลักและความผิดเกี่ยวเนื่องนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 24 บัญญัติเรียกรวม ๆ ว่า "ความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกัน" หรือเรียกสั้น ๆ ว่าความผิดเกี่ยวพัน นักกฎหมายบางท่านเรียกความผิด 9 ลักษณะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ว่า ความผิดประธาน และเรียกความผิดฐานรับของโจรว่า เป็นความผิดอุปกรรม(ดูวิชญ์ เครื่องาม.เรื่องเดียวกัน หน้า 36. วิสาร พันธุนะ.เรื่องเดียวกัน หน้า 365.) สำหรับในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียกความผิดหลักหรือความผิดประธานนั้นว่า "ความผิดมูลฐาน"

บทที่ 3

ความผิดฐานรับของโจรในต่างประเทศ

สำหรับในบทนี้จะได้ศึกษาโดยละเอียดถึงประวัติความเป็นมา แนวความคิด คุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง และลักษณะและองค์ประกอบความผิดในความผิดฐานรับของโจรตามระบบคอมมอนลอว์ และระบบซีวิลลอว์ เพื่อนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยในบทที่ 4 ต่อไป

3.1 ระบบคอมมอนลอว์ : กรณีประเทศอังกฤษ

3.1.1 ประวัติและแนวคิดของกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์

ถือกันว่ากฎหมายของประเทศอังกฤษเป็นต้นกำเนิดของระบบ กฎหมายคอมมอนลอว์ เนื่องจากในยุคที่ประเทศอังกฤษเป็นมหาอำนาจทางทะเลได้ออกล่าอาณานิคมไปในทุกทวีป ขณะเดียวกันได้นำเอาระบบกฎหมายของตนไปใช้ปกครองดินแดนเหล่านั้นด้วย ภายหลังจากอาณานิคมเหล่านั้นเป็นเอกราช จึงได้รับอิทธิพลของระบบกฎหมายนี้ไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตน เช่น สหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศในเครือจักรภพของอังกฤษด้วย¹

กฎหมายอังกฤษแต่เดิมความผิดตามคอมมอนลอว์ ไม่มีฐานรับของโจรโดยตรง เป็นแต่ความผิดฐานปิดบังผู้กระทำผิด คือ Misprision of Felony, Compounding of Felony และไม่ใช่ "สมรู้ภายหลังการ" (Assessory after the fact) เพราะไม่ได้ช่วยรับตัวโจร

¹ ธานินทร์ กรัยวิเชียร. คำบรรยายกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน. กรุงเทพฯ:คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.หน้า 4.

แต่รับของโจรไว้เท่านั้น² ซึ่งเรื่องนี้เคยมีคดี Dawson เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1602 ศาลอังกฤษตัดสินว่าคำพูดที่ตำผู้เสียหายว่าเป็นคนชั่วร้าย โดยรับซื้อเหล่าไวน์ และลูกวัวถูกลักขังที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นทรัพย์สินที่ถูกลักนั้น ไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท เนื่องจากขณะนั้นไม่มีกฎหมายให้เอาผิดแก่ผู้รับทรัพย์สินที่ถูกลักไปโดยรู้อยู่แล้วว่า เป็นทรัพย์สินที่ถูกลัก และผู้รับไว้ก็ไม่ใช่ว่าผู้สมรู้ในการลักทรัพย์สินนั้น³ เนื่องจากการสมรู้ภายหลังการลักทรัพย์สินนั้น จะต้องเป็นกรณีให้ที่อาศัยหรือซ่อนตัวแก่ผู้ลักทรัพย์สินยิ่งกว่าแก่ตัวทรัพย์สินที่ถูกขโมยมานั้น⁴ จนต่อมาในปี ค.ศ.1692 อังกฤษได้ตราพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งบัญญัติให้ถือว่าบุคคลซึ่งรับซื้อหรือรับไว้ด้วยประการใด ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกลักโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นทรัพย์สินที่ถูกลักนั้น เป็นผู้สมรู้กับผู้ลักทรัพย์สิน การตราพระราชบัญญัตินี้ได้มีผลในทางปราบปรามผู้รับของโจรเท่าใดนัก เนื่องจากหลักการวิธีพิจารณาความอาญาของอังกฤษที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นกำหนดว่า ผู้สมรู้ไม่อาจถูกตัดสินได้ เว้นแต่ตัวการคือผู้ลักทรัพย์สินจะถูกพิจารณาลงโทษไปแล้ว ซึ่งกรณีดังกล่าวก็มีช่องว่างเนื่องจากตัวการหรือตัวผู้ลักทรัพย์สินนั้นเองมักจะหลบหนีไปได้หรือเสียชีวิตไปก่อน หรือหลุดพ้นคดีไปด้วยเหตุผิดพลาดในการฟ้องคดี⁵ เป็นต้น

ในปี ค.ศ.1701 อังกฤษได้ตราพระราชบัญญัติลงโทษผู้รับของโจรในฐานะเป็นผู้สมรู้ แม้ทั้งที่ผู้ลักทรัพย์สินยังไม่ถูกตัดสินว่ากระทำผิด และในที่สุด ปี ค.ศ.1827 ความผิด

² จิตติ ดิงศภทิพย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, กรุงเทพฯ: บริษัทกรุงสยามพรินติ้งกรุ๊ปจำกัด, 2539. หน้า 2706.

³ อุทิศ ธรรมวาทีน. "ฎีกาวิเคราะห์รับของโจร : เจตนารมณ์ของการลงโทษ" วารสารอัยการ. ปีที่ 3 ฉบับที่ 26 (กุมภาพันธ์ 2523) หน้า 87.

⁴ Lafave, Wayne R. and Scott, Austin W. Jr. Handbook on Criminal Law. Minnesota: West Publishing Co., 1972. p.682.

⁵ Ibid. p 683.

ฐานรับของโจร โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นทรัพย์สินที่ถูกลัก จึงได้แยกออกมาเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งและกำหนดองค์ประกอบความผิด ดังนี้⁶

- 1) มีการรับทรัพย์สิน
- 2) เป็นทรัพย์สินที่ถูกขโมยมา และทรัพย์สินนั้นยังมีฐานะเป็นของโจรในเวลารับ
- 3) ผู้รับได้รับทรัพย์สินนั้นไว้โดยรู้ว่าเป็นของใคร และ
- 4) มีเจตนาทุจริต

และต่อ ๆ มาในปี ค.ศ.1916 อังกฤษได้ประกาศใช้ The Larceny Act แล้วยกเลิกเปลี่ยนแปลงโดย The Criminal Act,1967 และ The Theft Act,1968 ซึ่งครั้งแรกที่แยกออกเป็นความผิดโดยเอกเทศนั้น ลักษณะการกระทำผู้กระทำความผิดฐานรับของโจรต้องมีการครอบครองหรือควบคุมตัวทรัพย์สิน ต่อ ๆ มาจากนั้นได้แก้ไขเป็นเพียงแต่ช่วยยึดหน่วง ช่วยเอาไปเสีย หรือช่วยจำหน่ายก็มีความผิดเช่นเดียวกับการรับตัวทรัพย์สินนั้นไว้จริง ๆ และชื่อความผิดฐานรับของโจรตาม The Larceny Act,1916 s.33 เรียกว่า Receiving Stolen Goods ต่อมา The Theft Act,1968 s.22 เปลี่ยนไปเรียกว่า Handling Stolen Goods

3.1.2 สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง

จากเดิมที่กฎหมายอังกฤษถือว่า ถ้าภายหลังได้ทรัพย์สินมาและก่อนการรับทรัพย์สินนั้นไว้ ภาวะของทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ยังมีลักษณะเดียวกัน (Identity) เหลืออยู่ ผู้รับอาจมีความผิดฐานรับของโจร เช่น คดี R.v.Cowell and Green (1796) ตัดสินว่า จำเลยคนหนึ่งลักแกะมา ส่วนจำเลยอีกคนหนึ่งได้รับเนื้อแกะไว้ 20 ปอนด์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินที่ลักมา ถือว่าผู้รับเนื้อแกะมานั้นผิดฐานรับของโจร หรือคดี R.v.Walkley (1829) ตัดสินว่า ลักธนบัตรฉบับละ 100 ปอนด์ไป 6 ฉบับ แล้วแลกเปลี่ยนฉบับย่อยส่งให้จำเลย ๆ ไม่ผิดฐานรับของโจร จากแนววินิจฉัยของ

⁶ Perkin, Rollin M. & Boyce, Ronald N. Criminal Law. 3 rd. Ed. New York: The Foundation Press Inc., 1982. p.395.

ศาลในสองคดีนี้จะเห็นได้ว่า การบังคับใช้กฎหมายของอังกฤษนั้นมุ่งไปที่การคงอยู่แห่งตัวทรัพย์สิน (Substance) เป็นหลัก โดยมีได้พิจารณาในแง่คุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองแต่อย่างใด เนื่องจากคดีแรกนั้นศาลพิจารณาเอาผิดเพียงเพราะว่าเนื้อแกะที่รับไว้เป็นส่วหนึ่งของแกะตัวที่ถูกลักมาเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับอีกคดีหนึ่งที่ไม่เอาผิดเพียงเพราะว่าธนบัตรฉบับที่รับไว้มิใช่ฉบับเดียวกันหรือมีส่วนใดส่วนหนึ่งของธนบัตรที่ถูกลักมามีอยู่ด้วยแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า โดยเบื้องหลังการตีความบังคับใช้กฎหมายแล้วศาลมิได้คำนึงถึงคุณค่า (Value) ของตัวทรัพย์สินเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาความผิดฐานรับของโจรนี้เลย เพราะว่าโดยสภาพของเงินนั้นเป็นทรัพย์สินที่มุ่งใช้ประโยชน์เป็นตราสารแลกเปลี่ยนเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจคล่องตัว มูลค่าของเงินตราจึงมิได้อยู่ที่การคงอยู่แห่งตัวทรัพย์สิน (Substance) นั้น

ต่อมา The Larceny Act, 1916 s.46(1) ได้บัญญัติ คำว่าทรัพย์สิน (property) ไม่หมายเพียงทรัพย์สินซึ่งอยู่ในความครอบครองหรือภายใต้การบังคับบัญชา (control) ของบุคคลใด ๆ แต่เริ่มแรกเท่านั้น แต่ยังหมายถึงทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงมาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดหรือเอาทรัพย์สินนั้น ไปแลกเปลี่ยนมา ไม่ว่าจะโดยทันทีหรือไม่ก็ตาม เช่น คดี D'Andrea v. Wood (1953) ตัดสินว่ารับเงินส่วนหนึ่งที่ได้จากแสตมป์ที่ได้มา โดยการกระทำผิดรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของเงินที่ขายแสตมป์นั้น ผู้รับมีความผิดฐานรับของโจร จะเห็นได้ว่า การที่อีกเกือบหนึ่งศตวรรษต่อมาอังกฤษได้ปรับปรุงหลักกฎหมายความผิดฐานรับของโจรโดยขยายขอบเขตความหมายทรัพย์สินของร้าย ให้ครอบคลุมไปถึงการนำทรัพย์สินที่ได้จากการทำผิดแลกเปลี่ยนมาก็คงเป็นเพราะมีสาเหตุจากการบังคับใช้กฎหมายของศาลที่ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้นนั่นเอง ซึ่งปัญหานี้จะไม่เกิดขึ้นเลยหากได้มีการบังคับใช้กฎหมายโดยมุ่งถึงคุณค่าแห่งทรัพย์สินเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินของร้ายหรือไม่ อย่างไรก็ตามปัจจุบัน The Theft Act,

⁷ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 3-6)" ดุลพาห. ปี 6 เล่ม 12 (ธันวาคม 2502) หน้า 1010. อ้างจาก Pierre BOUZAT. Traite Theorique et Pratique de droit Penal, Paris.pp.497-503. และ Dalloz.Code Penal Annote, Paris.1948. pp.306-307.

1968 กลับบัญญัติ คำว่า "goods" ไว้ทำนองกฎหมายเดิม คือต้องเป็นทรัพย์สินอันได้มาจากการขโมยโดยตรง ซึ่งแคบกว่าความหมายตาม The Larceny Act, 1916⁷ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบัญญัติไว้อย่างกว้างเช่นนั้น ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมก็ได้

โดยสรุปจากแนวคำพิพากษาความผิดฐานรับของโจรของอังกฤษดังกล่าว เห็นได้ชัดว่าเป็นการใช้กฎหมายโดยมุ่งคุ้มครองที่ตัวทรัพย์สิน (Substance) เป็นสำคัญโดยไม่คำนึงถึงคุณค่าแห่งทรัพย์สิน (Value) นั้น วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ง่ายต่อการติดตามเอาคืนเท่านั้น กล่าวคือ ขณะจัดการหรือรับของนั้น ๆ ไว้ ผู้กระทำความผิดต้องรู้ว่าเป็นของโจร แต่หากของโจรนั้นได้เปลี่ยนสภาพไปก่อนนั้นแล้วก็ไม่ผิดฐานรับของโจร ทั้งนี้ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาร้าย (Mens rea) ด้วย โดยผู้รับทรัพย์สินไว้จะต้องตั้งใจที่จะเอาทรัพย์สินนั้นไว้เพื่อประโยชน์ตนหรือประโยชน์ผู้อื่น นอกจากเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง ถ้าการรับไว้ผู้รับมีใจบริสุทธิ์ (innocent) ไม่มีเจตนาร้าย แม้จะมาเปลี่ยนใจเอาทรัพย์สินไว้โดยมิชอบภายหลังก็ไม่ทำให้ผู้รับมีความผิด⁸ และในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย โจทก์ก็ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยได้รู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาในทางใดก็ตาม ภายใต้พฤติการณ์ขนาดที่เป็นความผิดเฟลโลนี หรือมีสติมีนเนอร์⁹

3.1.3 ลักษณะและองค์ประกอบความผิด

ความผิดฐานรับของโจรตามพระราชบัญญัติการโจรกรรม ค.ศ.1968 (The Theft Act, 1968)¹⁰ ของอังกฤษ ได้บัญญัติไว้หลายมาตรา ตัวอย่างเช่น

มาตรา 22 บัญญัติว่า

" (1) ผู้จัดการของโจร คือ ผู้ซึ่งมิได้มีส่วนในการขโมยแต่รู้หรือเชื่อได้ว่าของนั้นเป็นของโจร และโดยทุจริตรับของนั้นไว้ หรือยอมรับ หรือช่วยเหลือในการเก็บงำเอาไว้

⁸ Kenny's Outline of Criminal Law, 17 rd Ed. 1958 p.339 No.361.

⁹ Halsbury's Laws of England, 3 rd Ed. 1955 Vol.10 p.813

¹⁰ ผู้สนใจรายละเอียด โปรดดู Smith, J.C. The Law of Theft. Fourth edition, London : Butterworths, 1979.

ยักย้ายถ่ายเท หรือจำหน่ายหรือกระทำการใด โดยผู้อื่น เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น จัดการใด ๆ ให้เกิดการกระทำเช่นนั้นโดยตนเอง

(2) ผู้จัดการของโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 14 ปี"¹¹

มาตรา 34 (2) (b) บัญญัติว่า

"คำว่า "goods" เว้นแต่ว่าจะได้บัญญัติไว้โดยกฎหมายให้หมายความรวมทั้งเงิน หรือทรัพย์สินอื่นทุกชนิด เว้นแต่ที่ดิน และให้รวมถึงสิ่งที่ถูกตัดขาดออกจากที่ดินโดยการขโมย"¹²

องค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัติข้างต้น ได้แก่

1) องค์ประกอบภายนอก

ก. ผู้กระทำ : ผู้ใด

¹¹ Section 22

(1) " A Person handles stolen goods if (otherwise than in the course of the stealing) knowing or believing them to be stolen goods he dishonestly receives the goods, or dishonestly undertakes or assists in their retention, removal, disposal or realisation by or for the benefit of another person, or if he arranges to do so.

(2) A person guilty of handling stolen goods shall on conviction on indictment be liable to imprisonment for a term not exceeding fourteen years"

¹²Section 34 (2) (b)

" goods" , except in so far as the context otherwise requires, includes money and every other description of property except land, and includes things severed from the land by stealing"

ข. การกระทำ : รับ หรือยอมรับ หรือช่วยเหลือในการเก็บงำเอาไป ยักยักย
 ถ้ายเท หรือ จำหน่าย หรือกระทำการใดโดยผู้อื่นเพื่อประ
 โยชน์ของผู้อื่น จัดการใด ๆ ให้เกิดการกระทำเช่นว่านั้นโดย
 ตนเอง โดยรู้หรือเชื่อได้ว่าของนั้นเป็นของโจร

ค. กรรม : ทรัพย์สินทุกชนิด อันได้มาจากการขโมย เว้นแต่ที่ดิน

2) องค์ประกอบภายใน ได้แก่เจตนาทุจริต

จากลักษณะและองค์ประกอบความผิดดังกล่าว ได้จำกัดความผิดมูลฐานอันทำ
 ให้ทรัพย์สินกลายเป็นของโจรคือ "ทรัพย์สินทุกชนิดได้มาจากการขโมย เว้นแต่ที่ดิน" หรือของ
 โจรคือทรัพย์สินที่ได้จากการโจรกรรมนั่นเอง การที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อยกเว้นที่ดินไว้
 เมื่อพิจารณาจากลักษณะหรือธรรมชาติของที่ดินอันเป็นอสังหาริมทรัพย์ย่อมไม่อาจกระทำ
 ความผิด โดยการขโมยได้อยู่แล้ว¹³ ในส่วนการกระทำแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คล้ายกฎหมาย
 ไทยเช่นกัน คือ เป็นการรับหรือยอมรับครอบครองหรือควบคุมตัวทรัพย์สินนั้นไว้โดยตรงหรือ
 โดยปริยาย กับเป็นกรณีเพียงแต่ช่วยยักยักยถ่ายเทหรือจำหน่าย ซึ่งคำว่า "ช่วย" หมาย
 ความว่า ช่วยผู้อื่นกระทำต่อทรัพย์สินอันเป็นของโจร ทั้งนี้ไม่ว่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือ
 ผู้อื่นก็ตาม

สำหรับปัญหาในทางวิธีสบัญญัตินั้นก่อนใช้ The Theft Act, 1968 ได้มี
 คำพิพากษา ปี ค.ศ. 1950 และ 1951 วางแนวทางในการพิสูจน์ความผิดฐานรับของโจรไว้
 ดังนี้

- 1) ทรัพย์สินนั้นได้ถูกขโมยไปโดยบุคคลอื่น ซึ่งมีใช้ตัวบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำ
 การรับของโจร
- 2) บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ารับของโจรนั้น ได้รับของโจรนั้นไว้ หรือช่วยเหลือในการ
 ปิดบังซ่อนเร้นจริง ๆ
- 3) ผู้รับรู้ในเวลาที่ได้รับว่าทรัพย์สินนั้นถูกขโมยมา และ

¹³ จิตติ ติงศภักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และ
 ภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 5, หน้า 2268.

4) ผู้รับไว้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น และเพื่อป้องกันมิให้เจ้าของได้รับทรัพย์สินนั้นไป¹⁴

ส่วนในการฟ้องคดีความผิดฐานรับของโจร โจทก์ต้องพิสูจน์ว่า จำเลยเข้าครอบครองทรัพย์สินโดยตนเองหรือมีผู้ครอบครองแทน ถ้าบุคคลถูกจับได้ ขณะกำลังเจรจากับคนร้ายเกี่ยวกับราคาที่จะให้เพื่อซื้อทรัพย์สินนั้น ผู้นั้นไม่มีความผิด หรือบุคคลที่ช่วยคนร้าย หาผู้ซื้อทรัพย์สินนั้นก็ไม่มีผิดถึงแม้ว่า ในบางกรณี อาจจะต้องรับผิดฐานเป็นผู้สมรู้ภายหลังการกระทำ¹⁵ ศาลอังกฤษเคยวินิจฉัยว่า บุคคลที่เพียงแต่เจรจาดิตต่อขายทรัพย์สินซึ่งตนรู้ว่าได้มาเนื่องจากการกระทำผิดจะรับผิดฐานรับของโจรไม่ได้ เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นผู้ครอบครองบังคับบัญชาทรัพย์สินนั้น และอีกคดีได้ความแต่เพียงว่ามีผู้พบจำเลยกำลังตรวจดูทรัพย์สินและยังไม่ได้ตกลงที่จะซื้อ จึงยังไม่ได้รับทรัพย์สิน ย่อมไม่มีความผิด¹⁶

แนวคำพิพากษาดังกล่าวเป็นการตัดสินตาม The Larceny Act, 1916 ซึ่งมีหลักกฎหมายความผิดฐานรับของโจรเหมือนกับ The Theft Act, 1968 และมีความคล้ายคลึงกับหลักกฎหมายไทยปัจจุบัน เพียงแต่ความผิดมูลฐานที่ทำให้ได้ทรัพย์สินมาของกฎหมายอังกฤษถือว่าทรัพย์สินที่ได้จากการขโมยหรือโจรกรรมเป็นของโจร จึงเห็นได้ว่ากว้างกว่ากฎหมายไทยซึ่งระบุไว้ชัดเจนแน่นอน 9 ลักษณะความผิดเท่านั้น

3.2 ระบบซีวิลลอว์ : กรณีประเทศฝรั่งเศส

3.2.1 ประวัติและแนวคิดของกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์

ระบบประมวลกฎหมาย (The Civil Law System) ซึ่งใช้ในประเทศภาคพื้น

¹⁴ Lafave, Wayne R. and Scott, Austin W. Jr., Handbook on Criminal Law. p 682.

¹⁵ Cross and Jones. An Introduction to Criminal Law. 3 rd. Ed. 1953. p.219 Art.110.

¹⁶ Halsbury's Laws of England, 3 rd Ed.1955. Vol.10 pp.810-811 No.1568. ในคดี R.v. Watson (1916) และคดี Hower v. Edwards (1949)

ยุโรปส่วนใหญ่ และบางประเทศในทวีปอเมริกาใต้ ทวีปแอฟริกา และทวีปเอเชีย ล้วนได้รับอิทธิพลของกฎหมายโรมัน ซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดของระบบซีวิลลอว์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมด้วยกันทั้งสิ้น¹⁷ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางการเมืองหรือลัทธิการล่าอาณานิคม (Colonialism) หรือความต้องการที่จะปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศของตนให้ทันสมัยขึ้นก็ตาม โดยเมื่อประมาณ 450 ปีก่อนคริสตกาล จักรพรรดิจักรีนิเยนแห่งกรุงโรม ได้สร้างกฎหมายสิบสองโต๊ะขึ้น มีความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินรับของโจรไว้บนโต๊ะที่ 8 ว่าด้วยละเมิด¹⁸ ดังนี้

"...(15) ถ้าผู้ใดจะขอกันบ้านผู้อื่นโดยเขาไม่เต็มใจในเหตุที่ทรัพย์ของตนถูกขโมย จะต้องเข้าไปค้นโดยเปลือยกาย ถ้าได้ของโจรในบ้านนั้น เจ้าของบ้านต้องสำนองรับผิดเป็นโจรลักทรัพย์รายนั้น ถ้าเจ้าของบ้านยอมให้ค้นโดยทันที ถ้าค้นพบแล้ว ให้คืนทรัพย์แก่เจ้าทรัพย์ เจ้าบ้านมีอำนาจเรียกค่าเสียหายเป็นตรีคูณจากผู้ร้ายที่เอาทรัพย์มาขุกซ่อนไว้ในบ้านของตน

(16) ถ้าหากค้นบ้านไม่พบ ให้ปรับผู้ค้นเป็นทวีคูณ ซึ่งราคาทรัพย์ที่กล่าวอ้าง

(17) กรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่เป็นของร้ายจะได้มาทางอายุความไม่ได้...

(19) ผู้รับของไว้โดยทุจริตคิดเอาเสีย ให้ปรับตามราคาทรัพย์ที่ฝากเป็นทวีคูณ..."

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของกฎหมายสิบสองโต๊ะของโรมันดังกล่าวข้างต้น แล้วจะเห็นว่า มีลักษณะเป็นกฎหมายสารบัญญัติ และวิธีสบัญญัติพร้อม ๆ กันไป ซึ่งลักษณะดังกล่าวก็ปรากฏให้เห็นเรื่อยมา ในยุคปรับปรุงกฎหมายจนถึงปัจจุบัน

¹⁷ ดู David, Rene and Brierley, John E.C. Major Legal System in the World today. second edition, New York: The Free Press, 1978.

¹⁸ หลวงสุทธิวาตนฤพตติ. คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516, หน้า 34-36.

โดยทั่วไปกฎหมายของกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายโรมัน ต่างก็บัญญัติความผิดฐานรับของโจร เป็นความผิดฐานหนึ่งโดยเอกเทศ แต่ก็ยอมรับว่ามีความเกี่ยวเนื่องกับความผิดหลักที่ก่อให้เกิดทรัพย์นั้นด้วย เช่น กฎหมายฝรั่งเศสเคยถือว่าการสมรู้หรือสนับสนุนอย่างหนึ่งและต้องรับโทษเช่นเดียวกับความผิดหลัก¹⁹ ถือว่ารับของโจรเป็นการกระทำร่วมกับโจร ต่อมาจึงได้บัญญัติให้เป็นความผิดโดยเอกเทศ²⁰ กล่าวคือ

เดิมความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ถือว่าเป็นการสมรู้หรือสนับสนุนอย่างหนึ่งและต้องรับโทษเช่นเดียวกับความผิดหลัก มีข้อยกเว้นอยู่ข้อเดียว คือ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 ในกรณีที่ตัวการต้องคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต ผู้รับของโจรจะได้รับโทษเพียงทำงานหนักตลอดชีวิตเท่านั้น ระบบการดังกล่าวทำให้เกิดความไม่สะดวกหลายประการ เช่น ไม่เป็นไปตามหลักที่ถือว่า การลงโทษต้องเป็นไปแล้วแต่ลักษณะของบุคคลแต่ละคนอันเป็นหลักของกฎหมายอาญา เพราะผู้กระทำผิดที่ได้ทรัพย์มาและผู้รับของโจรรับโทษอย่างเดียวกัน โดยทั่วไปก็จำคุกและปรับเพียงเล็กน้อย ส่วนผู้รับของโจรมักร่ำรวยขึ้นอย่างทันตาเห็น เนื่องจากการจำหน่ายทรัพย์ที่ได้มานั้น จึงควรที่จะลงโทษปรับให้หนักขึ้น อีกประการหนึ่ง เมื่อถือว่าผู้รับของโจรเป็นผู้สมรู้หรือสนับสนุน ผู้รับของโจรก็ได้ประโยชน์จากอายุความที่ใช้แก่ความผิดที่กระทำอันทำให้ได้ทรัพย์นั้นมา ความผิดดังกล่าวส่วนมากที่สุด เป็นความผิดที่เกิดขึ้นชั่วเวลาเล็กน้อยอายุความก็เริ่มนับทันที เวลาที่สำคัญก็คือ เวลาที่ผู้รับของโจรพยายามขายทรัพย์

¹⁹ ไพจิตร ปุญญพันธ์."รับของโจร (ตอน 1-2)" *คูลพาท*. ปีที่ 6 เล่ม 11 (พฤศจิกายน 2502) หน้า 911. อ้างจาก Pierre BOUZAT.Traite Theorique et Pratique de Droit Pe'nal, Paris, 1951. p.500 No.736.

²⁰ จิตติ ดิงศภัทย์. *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 3 และ ภาค 3*. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : บริษัทกรุงสยามพรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2539, หน้า 2706 อ้างจาก BOUZAT.Traite de Droit Penal et de Criminologie 1963.no.808 p.628. no.1168 p.903.; 6 Garrand.Traite Theorique et Pratique du Droit Francais ed.3 no.2692 p.629; Rousselet & Patin.Droit Penal Special Goyet ed.7 no.870 p.591.

ที่รับมา ผู้รับของโจรมีวิธีการง่าย ๆ ที่จะหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดี คือเพียงแต่ใช้ความอดทนพยายามรักษาทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าอายุความการฟ้องคดีอาญาจะ ได้ล่วงเลยไปและประการสุดท้าย ผู้รับของโจรก็ไม่ต้องถูกลงโทษ ถ้าตนรับทรัพย์สินนั้นไว้เมื่ออายุความสำหรับผู้ที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาได้ล่วงพ้นไปแล้ว อนึ่ง ในกรณีความผิดที่ตัวการไม่ตกอยู่ในบังคับของกฎหมายฝรั่งเศส โดยเฉพาะถ้าความผิดนั้นได้กระทำในต่างประเทศหรือโดยบุคคลที่ไม่มีใครรู้จักตัว ผู้รับของโจรก็จะหลีกเลี่ยงอำนาจศาลฝรั่งเศสไปได้ ถึงแม้ว่าการรับของโจรจะเกิดขึ้นในดินแดนฝรั่งเศส ผลดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับของโจรเป็นชาวฝรั่งเศส ก็จะถูกส่งไปดำเนินคดีในศาลต่างประเทศไม่ได้เช่นกัน โดยเหตุที่มีประเพณีอยู่ว่า ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นรัฐหนึ่งรัฐโดยอ้อมจะไม่ส่งบุคคลในสัญชาติของตนไปให้ศาลต่างประเทศทำการพิจารณา

ด้วยเหตุดังกล่าว ประเทศฝรั่งเศสจึงได้บัญญัติกฎหมายความผิดฐานรับของโจรขึ้นใหม่เป็นความผิดโดยเอกเทศตาม The French Penal Code ในมาตรา 460 และมาตรา 461 และยกเลิกระบบที่ถือว่าการรับของโจรเป็นการสนับสนุนหรือสมรู้ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 1915²¹

3.2.2 สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง

การที่ความผิดฐานรับของโจร ตาม The French Penal Code 1915 บัญญัติไว้ในลักษณะว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและกฎหมายบัญญัติความผิดมูลฐานไว้ค่อนข้างกว้าง รวมทั้งกำหนดโทษไว้ค่อนข้างสูงโดยเฉพาะโทษปรับอันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความผิดฐานนี้ซึ่งมีความผิดเกี่ยวพันกับทรัพย์สินที่เป็นเหตุสนับสนุน หรือกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมประเภทหลักในการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ซึ่งจำเป็นต้องป้องกันและปราบปรามควบคู่กันไปกับอาชญากรรมประเภทอื่น นอกจากนี้ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ยังเป็นระบบที่ระบุความผิดมูลฐานไว้ชัดเจน และกว้างกว่าความผิดมูลฐานฐานรับของโจรของประเทศอังกฤษ

สำหรับการศึกษาถึงคุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายความผิดฐานรับของโจรมุ่งคุ้มครองนั้นหากพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งใช้ถ้อยคำว่า “รับไว้ทั้งหมดหรือบางส่วน” (Totally or partially) จะเห็นได้ว่า การรับทรัพย์สินใดๆ ไว้ อันจะทำให้มีความ

มาตรฐานรับของใจแม้รับไว้เพียงบางส่วนก็อาจมีความผิดได้ ปัญหาว่า “บางส่วน” ในที่นี้มี
 ขอบเขตเพียงใด ด้วยเหตุว่าโดยธรรมชาติของทรัพย์แต่ละชนิดนั้น ย่อมแตกต่างกันทั้งใน
 แห่งความคงทนคงรูป (Substance) และในแง่คุณค่า (Value) แห่งทรัพย์ กล่าวคือ ทรัพย์
 บางชนิด เมื่อเปลี่ยนรูปเพื่อแปรสภาพไปแล้วคุณค่าก็จะเปลี่ยนไปทั้งในทางเพิ่มคุณค่า
 หรือหมดคุณค่าแก่เจ้าของทรัพย์ได้แต่การเปลี่ยนสภาพเช่นนี้ไม่เป็นประโยชน์แก่เจ้าของทรัพย์
 อีกต่อไป ในขณะที่ทรัพย์บางชนิด แม้จะมีการเปลี่ยนหรือแปรสภาพไปแล้ว คุณค่าแห่ง
 ทรัพย์นั้นก็ยังคงที่หรือเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย โดยที่คุณค่าแห่งทรัพย์ที่เปลี่ยนไปนั้นยัง
 เป็นประโยชน์แก่เจ้าของทรัพย์อยู่เช่นเดิม ซึ่งในทางตำรามีผู้อธิบายไว้ว่า หากเพียงทรัพย์ที่
 รับไว้เป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด ผู้รับไว้ย่อมมีความผิดฐาน
 รับของใจ เช่น ลักจากรยานแล้วถอดชิ้นส่วนของรถออกจากคันหรือเอาส่วนต่างๆ นั้นไป
 ประกอบเป็นทรัพย์อีกอย่างหนึ่งต่างหาก ผู้รับส่วนต่างๆ หรือรับทรัพย์ที่ประกอบขึ้นใหม่ก็
 อาจมีความผิดฐานรับของใจ หรืออีกกรณีหนึ่งลักไก่มาต้มหรือลักทองเป็นแท่งๆ แล้ว
 หลอมเป็นแท่งเล็กๆ ผู้รับไก่ต้มหรือทองแท่งเล็กๆ ก็ย่อมมีความผิดฐานรับของใจ²² เช่นกัน จาก
 ความเห็นในทางตำราประกอบกับหลักกฎหมายของฝรั่งเศส ซึ่งใช้ถ้อยคำว่า “บางส่วน”
 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าทำให้การตีความบังคับใช้กฎหมายสอดคล้องกับสิ่งที่กฎหมาย
 คุ่มครองได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ สามารถพิจารณาทั้งในแง่สภาพแห่งทรัพย์ และคุณค่า
 แห่งทรัพย์ไปพร้อมๆ กันได้โดยไม่ขัดแย้งกันเอง เพราะหากใช้ถ้อยคำเพียงว่า “รับทรัพย์อัน
 ได้มาโดยการกระทำความผิด” การที่จะแปลขยายความรวมไปถึงทรัพย์บางส่วนในทรัพย์
 บางชนิด เช่น ไก่ กับไก่ต้ม นั้น ค่อนข้างมีปัญหาและมักมีข้อโต้แย้งเสมอ ดังนั้นจึงถือได้ว่า
 คุณค่า (Value) แห่งทรัพย์ เป็นสิ่งที่กฎหมายของฝรั่งเศสในความผิดฐานรับของใจมุ่งคุ้ม
 ครอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คุณธรรมทางกฎหมายในความผิดอาญาฐานรับของใจตาม
 กฎหมายประเทศฝรั่งเศส ก็คือ คุณค่าแห่งทรัพย์นั่นเอง

²² ไพจิตร ปุญญพันธ์. เรื่องเดียวกัน. หน้า 1009.

3.2.3 ลักษณะและองค์ประกอบความผิด

ความผิดฐานรับของโจรตาม The French Penal Code ²³

มาตรา 460 บัญญัติว่า

"ผู้ได้รับไว้ทั้งหมดหรือบางส่วนโดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการลักทรัพย์ ยักยอก หรือทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิดประเภท felony หรือ Misdemeanor ต้องถูกลงโทษตามมาตรา 401 โทษปรับอาจสูงถึง 3,600,000 ฟรังก์ แต่ไม่เกินครึ่งหนึ่งของราคาทรัพย์สินที่รับไว้

²³ Article 460

"Any person knowingly receiving, totally or partially goods stolen, misappropriated or obtained through any felony or misdemeanor, shall be subject to the punishments provided by Article 401.

The fine may be increased go as to exceed 3,600,000 francs but not exceeding one-half of the value of the received goods;

Without prejudice to more severe punishments, where applicable, to be imposed for accessory-ship, in appropriate cases, pursuant to Articles 59,60 and 61."

Article 461

" if the act by which the goods received have been procured is subject to a deprivation and infamous punishment, The receiver of such goods shall be subject to the punishment impossible by law for the felony and all accompanying circumstances of which he had knowledge at the time of receiving. However, for the receiver, hard labor for life shall be substituted of death. The fine provided by the preceding Article may be imposed."

ถ้าความผิดที่ทำให้ได้ทรัพย์มาเป็นความผิดขั้นร้ายแรง ผู้รับของโจรเป็นผู้สนับสนุนหรือสมรู้โดยวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ตามมาตรา 59, 60 และ 61”

มาตรา 461 บัญญัติว่า

“ถ้าการกระทำที่ทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์ที่รับไว้เป็นของโจรนั้นเป็นความผิดฐานทำให้เสียสิทธิและเสียชื่อเสียง ถ้าผู้รับของโจรรู้ขณะที่รับ ต้องได้รับโทษขั้นร้ายแรง และตามพฤติการณ์แห่งความผิดนั้น อย่างไรก็ดี ถ้าการกระทำความผิดมูลฐานนั้นต้องรับโทษถึงประหารชีวิต ให้ผู้รับของโจรรับโทษทำงานหนักตลอดชีวิต และอาจถูกลงโทษ ปรับตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ก่อนด้วย”

องค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัติข้างต้น ได้แก่

1. องค์ประกอบภายนอก

ก. ผู้กระทำ : ผู้ใด

ข. การกระทำ : รับไว้ทั้งหมดหรือบางส่วน

ค. กรรม : ทรัพย์อันได้มาจากการกระทำความผิด ฐานลักทรัพย์ ยักยอก หรือความผิดประเภท felony หรือ Misdemeanor

2. องค์ประกอบภายใน ได้แก่ เจตนา

จากบทบัญญัติที่แก้ไขใหม่ ดังกล่าวจะเห็นว่า ได้กำหนดโทษสูงขึ้น โดยเฉพาะโทษปรับผู้กระทำผิดฐานนี้อาจถูกปรับสูงถึง 3,600,000 ฟรังก์ แต่ไม่เกินครึ่งหนึ่งของราคาทรัพย์ที่รับไว้ ทั้งนี้ โดยความมุ่งหมายที่จะปราบปรามผู้กระทำผิดชนิดนี้ นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างจากบทบัญญัติเดิม ดังนี้

1) ความผิดฐานรับของโจรถือเป็นความผิดต่อเนื่อง และเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่ผู้รับของโจรเลิกครอบครองทรัพย์นั้น²⁴ โดยระบุนความผิดมูลฐาน ได้แก่ ความผิดฐาน

²⁴เรื่องเดียวกัน. หน้า 1001. อ้างจาก Pierre BOUZAT. Traite Theorique et Pratique de droit Penal, Paris. 1951. p.150 No.168 P.502 No.738. และ Garraud. Traite Theorique et Pratique du Droit Penal Francais, Tome VI, 1935. p.633. No.2692.

ลักทรัพย์ ยักยอก และความผิดที่ทำให้ได้รับทรัพย์นั้นมา มีโทษชั้นร้ายแรงและชั้นกลาง

2) ความผิดฐานรับของโจร เกิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศส ย่อมฟ้องร้องในประเทศได้เสมอ แม้ความผิดที่ทำให้ได้ทรัพย์นั้นมาและถูกรับเป็นของโจร จะไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายฝรั่งเศสก็ตาม²⁵

3) กฎหมายใหม่ไม่ได้ยกเลิกระบบการที่ถือว่าการรับของโจรเป็นการสมรู้หรือสนับสนุนความผิดที่เกิดขึ้นโดยเด็ดขาดนัก เช่น มาตรา 460 วรรคสาม บัญญัติว่า ถ้าความผิดที่ทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์ที่รับไว้เป็นของรายนั้นเป็นความผิดชนิดที่เรียกว่า Crime (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 ของฝรั่งเศส แบ่งการกระทำผิดทางอาญาเป็น 3 ชนิด คือ (Contravention, Delit และ Crime) ผู้รับของโจรเป็นผู้สนับสนุนหรือสมรู้โดยวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว จะต้องรับโทษฐานเป็นผู้สนับสนุน ความผิดอันนั้นเป็นโทษจำคุกอย่างหนัก และถึงแม้ผู้รับของโจรไม่ได้กระทำการอันเป็นการสนับสนุนหรือสมรู้ มาตรา 461 บัญญัติว่า ถ้าการกระทำซึ่งทำให้ได้ทรัพย์อันเป็นของโจรนั้น ทำให้ผู้กระทำถูกลงโทษ deprivation and infamous ซึ่งเป็นโทษที่ใช้เฉพาะความผิดประเภท Crime ผู้รับของโจรจะต้องได้รับโทษสำหรับความผิดที่บัญญัติไว้สำหรับการกระทำผิดประเภท Crime และตามพฤติการณ์แห่งความผิดนั้น ถ้าหากตนได้ทราบในขณะที่รับของโจร และอาจถูกลงโทษปรับได้ด้วย อย่างไรก็ดี เพื่อมิให้โทษนั้นหนักเกินไป มาตรา 461 นี้ได้นำหลักการเดิมมาตรา 63 มากำหนดไว้ว่า ถ้าการกระทำอันทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์ที่รับไว้เป็นของโจรนั้น จะต้องรับโทษถึงประหารชีวิต ก็ให้ผู้รับของโจรรับโทษเพียงทำงานหนักตลอดชีวิต ดังนั้น การปราบปรามความผิด ฐานรับของโจรนี้ ยังไม่อาจแยกออกไปได้โดยอิสระ เนื่องจากการกระทำที่ทำให้ได้ทรัพย์ที่รับไว้เป็นของโจร หรือเรียกให้ง่ายขึ้นว่า "ความผิดมูลฐาน" นั้น ยังต้องอยู่ในบทบังคับของกฎหมายอาญาอยู่²⁶

4) ลักษณะการกระทำต้องมีการยึดถือทรัพย์อันเป็นของโจรไว้ ในส่วนขององค์ประกอบความผิด กฎหมายใช้ถ้อยคำแต่เพียงว่า "aura recele" ซึ่งตามถ้อยคำหมายถึงเพียงการซ่อนเร้นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดซึ่งในทางนิติศาสตร์ (Jurisprudence) ได้

²⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 1010.

²⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 1011.

มีคำพิพากษาของศาลต่าง ๆ ขยายแนวความคิดในเรื่องนี้ออกไป แต่แนวความคิดอันเกิดจากคำพิพากษาต่าง ๆ ก็ได้มีมาก่อนที่จะแก้ไขกฎหมายนี้ แม้จะมีกฎหมายภายหลังและหลักการแตกต่างไปจากเดิมบ้าง แต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงความผิดฐานรับของโจรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความผิด ซึ่งตามคำพิพากษาของศาลต่าง ๆ โดยเฉพาะศาลสูงของฝรั่งเศส (Cour de Cassation) ได้ให้บทนิยามไว้เป็นหลัก เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 1857 ว่า "การรับของโจรคือการยึดถือทรัพย์สินไว้โดยสมัครใจ อันเป็นการเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริง และรู้ที่มาแห่งทรัพย์สินที่ยึดถือไว้ด้วย" คำพิพากษาของศาลเหล่านั้นได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนและได้วาง เป็นหลักการทั่วไปซึ่งหลักเกณฑ์เหล่านั้นได้สอดคล้องกันกับทางนิติศาสตร์ กับหลักกฎหมายเดิม และได้ยืนยันยอมรับมาจนปัจจุบันนี้อย่างสม่ำเสมอว่าการรับของโจรซึ่งถือว่าเป็น ความผิดเฉพาะนั้นไม่เป็นแต่เพียงรับทรัพย์สินไว้ แต่ยังต้องยึดถือทรัพย์สินที่มีผู้เอามา ยักยอกมาหรือได้ไว้โดยการกระทำผิดประเภท Crime หรือ delit และเป็นความผิดต่อเนื่อง หลักสำคัญในกฎหมายฝรั่งเศสก็คือต้องมี การยึดถือทรัพย์สินไว้²⁷

5) องค์ประกอบความผิดที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ องค์ประกอบภายในที่ผู้กระทำต้องรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย ถ้าผู้กระทำไม่รู้ แม้ภายหลังจะรู้และรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ ก็จะลงโทษฐานรับของโจรไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ศาลสูงของฝรั่งเศสได้โน้มเอียงโดยขยายแนวความคิดในเรื่องนี้ออกไปอีก โดยวินิจฉัยตรงข้ามกับหลักดังกล่าว²⁸

6) ส่วนต่าง ๆ ของทรัพย์สินที่ถูกแยกหรือเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว ยังถือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำผิด จะเห็นจากบทบัญญัติมาตรา 460 ว่า "รับไว้ทั้งหมดหรือบางส่วน..." เช่น กรณีแยกชิ้นส่วนได้ความว่า ลักจกรยานแล้วถอดชิ้นส่วนไปประกอบเป็นทรัพย์สินอีกอย่างหนึ่งต่างหาก ผู้รับชิ้นส่วนต่าง ๆ หรือทรัพย์สินที่ประกอบขึ้น อาจมีความผิด

²⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 982. อ้างจาก Garraud-Traite Theorique et Pratique du Droit Penal Francais, Tome VI, 1935 p.630 No.2693, pp.63-633 No.2695.

²⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 988. อ้างจาก Pierre BOUZAT.Traite Theorique et Pratique de droit Penal, Paris 1951.p.500 No.735 และ Garraud.Traite Theorique et Pratique du Droit Penal Francais, Tome VI, 1935. p.630 No.2693. p.636 No.2696.

ฐานรับของใจหรือกรณีแปรสภาพได้ความว่า ลักทองเป็นแท่ง ๆ แล้วหลอมเป็นแท่งเล็ก ๆ หรือลักไก่มาต้ม ผู้รับทองแท่งเล็ก ๆ หรือไก่ต้ม ย่อมมีความผิดฐานรับของใจ

3.3 สรุป

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส เกี่ยวกับความผิดฐานรับของใจดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าต่างมีองค์ประกอบความผิดที่มีลักษณะเป็นของตนเอง แต่โดยหลักการแล้ว เห็นว่าส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือความผิดฐานรับของใจในกฎหมายของทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาเช่นเดียวกัน โดยในระยะแรกถือว่าเป็นความผิดรวมอยู่ในฐานเดียวกับความผิดมูลฐาน ต่อมาเห็นว่าไม่ถูกต้องจึงได้แยกโดยถือเป็นความผิดฐานหนึ่งต่างหากจากความผิดมูลฐานหรือเรียกว่าเป็นความผิดเอกเทศ ทั้งนี้จะแตกต่างกันบ้างก็ในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น เช่นการกำหนดความผิดมูลฐานไว้กว้างหรือแคบต่างกัน เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาก็พบว่า ความผิดมูลฐานในอันที่จะทำให้ทรัพย์สินที่ได้มาเป็นของใจในกฎหมายฝรั่งเศสค่อนข้างมีขอบเขตกว้างกว่าในกฎหมายอังกฤษที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจาก โดยหลักการบัญญัติกฎหมายในเรื่องใด ๆ นั้นจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าวิธีการที่นักกฎหมายหรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องมักจะปฏิบัติกันคือการนำกฎหมาย คำพิพากษา ปัญหาทางกฎหมาย ตลอดจนกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจของประเทศต่าง ๆ มาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายและรวมไปถึงการตีความบังคับใช้กฎหมายภายในของตน เท่าที่จะสามารถทำได้เหมาะสมกับโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของแต่ละประเทศนั้น ๆ นั้นเอง

สำหรับการศึกษา ในประเด็นคุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ก็พบเช่นเดียวกันว่ากฎหมายของทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสต่างมีหลักการเหมือนกันนั่นคือกฎหมายมุ่งคุ้มครองคุณค่าแห่งทรัพย์สินเป็นสำคัญ เพื่อประโยชน์แก่เจ้าของทรัพย์สินในการอ้างสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืน อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายของฝรั่งเศสที่ใช้ถ้อยคำว่า "...รับไว้ทั้งหมดหรือบางส่วน..." จะมีความชัดเจน รวมทั้งความเห็นในทางตำราและแนววินิจฉัยของศาลสูงสุดคล้อยเป็นไปในแนวทางเดียวกันและตรงตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายมากกว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศอังกฤษ ที่ใช้ถ้อย

คำเพียงว่า "...รับ...ทรัพย์สินได้มา..." ซึ่งทำให้เกิดผลต่อการแปลเจตนารมณ์แห่งกฎหมายได้จำกัด กล่าวคือ ทั้งความเห็นในทางตำราและแนววินิจฉัยของศาลในประเทศอังกฤษต่างตีความจำกัดเฉพาะทรัพย์สินได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้น แต่เมื่อทรัพย์สินนั้นมีการเปลี่ยนแปลงหรือแปรสภาพในภายหลัง มักจะมีปัญหาการตีความ ตัวอย่างเช่นคดีหนึ่งตัดสินว่า ผู้รับเนื้อแกะจากแกะตัวที่ถูกลักมา มีความผิดฐานรับของโจร แต่อีกคดีหนึ่งกลับตัดสินว่า ผู้รับธนบัตรย่อยที่ได้จากการนำธนบัตรฉบับที่ลักแลกเปลี่ยนมา ไม่มีความผิดฐานรับของโจร เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวอังกฤษถึงกับเคยแก้ไขกฎหมายความผิดฐานของโจรนี้ ในส่วนทรัพย์สินเป็นของโจร ให้รวมถึงสิ่งที่ได้มีการแลกเปลี่ยนหรือแปรสภาพหลักด้วย แต่ต่อมากงเห็นว่ามันไม่เหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศตนก็ได้ จึงได้แก้กลับไปใช้บทบัญญัติทำนองเดียวกับครั้งแรกที่ใช้อยู่ กรณีจึงสรุปได้ว่าแม้โดยหลักแล้วความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายอังกฤษมุ่งคุ้มครองที่คุณค่าแห่งทรัพย์สินเช่นเดียวกับความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายฝรั่งเศส แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ยังไม่ชัดเจนเท่าฝรั่งเศส ทั้งการตีความบังคับใช้กฎหมายของศาลในประเทศอังกฤษก็ไม่ตรงตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายดังกล่าวอันมีผลทำให้สิทธิในการติดตามเอาทรัพย์สินคืนของเจ้าของทรัพย์สินในประเทศอังกฤษไม่ได้รับความคุ้มครองดีเท่ากับประเทศฝรั่งเศส ซึ่งประเด็นนี้จะได้นำไปศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 4

ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายไทย

ในบทนี้ จะศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวความคิด สิ่งที่ถูกหมายมุ่งคุ้มครองลักษณะและองค์ประกอบความผิด เหตุผลในการกำหนดความผิดมูลฐาน และปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ดังนี้

4.1 ประวัติและแนวคิดความผิดฐานรับของโจรในกฎหมายไทย

4.1.1 สมัยใช้กฎหมายตราสามดวง

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีที่สำคัญอยู่ 2 ฉบับ คือ กฎหมายลักษณะโจรในกฎหมายตราสามดวง¹ และประกาศลักษณะข้อ ร.ศ. 119² กล่าวเฉพาะกฎหมายลักษณะโจรปรากฏหลักฐานว่าได้ประกาศใช้ใน พ.ศ. 1903 ในรัชสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แห่งกรุงศรีอยุธยา³ แล้วตกทอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราชำระและคัดลอกรวบรวมไว้ในกฎหมายตราสามดวงเช่นเดียวกับกฎหมายลักษณะอื่น ๆ อีกหลายลักษณะ กฎหมายลักษณะโจรจัดประเภทหรือฐานความผิดออก

¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จ.ศ. 1166 กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์. 2529, หน้า 2.

² เสถียร ลายลักษณ์. รวบรวมประชุมกฎหมายประจำศก. พระนคร: โรงพิมพ์ เดลิเมล์, 2478, หน้า 17.

³ กรมศิลปากร. พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, 2534, หน้า 1.

เป็น 16 ประเภท เช่น โจรปล้น คือสมคบเพื่อน 10,20,30 คน ไปปล้นบ้านเรือนในเวลา กลางวันหรือกลางคืน โดยการยิงหรือทำให้เจ้าของตกใจ แล้วเก็บเอาทรัพย์สินของไป โจรย่อง สดมภ์ คือ โจรที่ใช้ความรู้ทางเวทมนต์สะกดให้เจ้าของหลับ แล้วเก็บเอาทรัพย์สินของไป เป็นต้น ซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงจัดความผิดทั้ง 16 สถานนี้ ออกเป็น 8 กลุ่มความผิด ได้แก่ ประเภทความผิดฐานกระทำความผิดต่อทรัพย์ สถาน ทำร้ายทรัพย์ สถานลักทรัพย์ สถานตีชิงวิ่งราว สถานปล้น สถานรับของโจร สถานวางเพลิงและสถาน ฉ้อ⁴ จะเห็นว่า การแบ่งเช่นนี้มีความใกล้เคียงกับการแบ่งประเภทความผิดที่กระทำต่อทรัพย์ ในกฎหมายของอังกฤษ ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ ประเภทโจรกรรม ยักยอก ฉ้อ โกง ย่องเบารับของโจร วางเพลิง และปลอมแปลง⁵

สำหรับความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดทางอาญาเก่าแก่ฐานหนึ่งในกฎหมาย ไทยดังปรากฏในพระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ มาตรา 110⁶ ได้บัญญัติลงโทษผู้รับทรัพย์ ใด ๆ ไว้ โดยไม่พิจารณาว่าทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดหรือไม่ กฎหมาย ลักษณะโจร มาตรา 105, 107, 111, 113, 147, 148, 149, 151, 152, 154, และ 155⁷ สาระสำคัญก็คือ ให้ผู้รับพิจารณาเดิมที่มาแห่งทรัพย์นั้น, ห้ามรับซื้อ รับจํานำ รับฝาก รับแลกเปลี่ยนเอาไปซ่อนหรือดัดแปลงทรัพย์ที่รู้ว่าเป็นของโจร, ชื่อของในตลาดโดยไม่รู้ว่าเป็นของโจรและถูกอายัดไว้แล้วให้คืนแก่เจ้าทรัพย์ กล่าวโดยย่อว่า ผู้รับของโจรเป็นสมโจร ให้ลงโทษเสมอพวกโจร

⁴ พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์. **กฎหมายสำหรับผู้พิพากษาและ ทนายความ**. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์กองบัญชาการ, ร.ศ.126 หน้า 2.

⁵ Harris Seymour F. *The Criminal Law*. 17th ed. London: Sweet&Maxwell, 1943 pp.294-377.

⁶ ร.แดงกาด. **กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3**. พระนคร : องค์การค้ำของคุรุสภา, 2506, หน้า 156-157.

⁷ **เรื่องเดียวกัน**. หน้า 261-295.

นอกจากนี้ ในพระราชกำหนดเก่า 10⁸ ยังบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องห้ามการซื้อขาย และรับจำนำของโจร มีสาระสำคัญว่า ให้ซื้อขาย จำนำกันแต่เวลากลางวัน, เวลากลางคืน ซื้อขาย จำนำกันได้แต่ของกิน, ให้ซื้อขาย จำนำกันแต่คนที่รู้จักกัน, คนที่ไม่รู้จักนำของหลวง ของผิดประเภทมาขายหรือจำนำให้นำไปให้เจ้าพนักงานพิจารณาก่อน, ถ้ามีคนวานกันมาขายหรือจำนำให้สอบถามเจ้าของก่อน, ถ้าภูมิจานของผู้ขายหรือจำนำไม่สมกับของก็ให้ส่งเจ้าพนักงานพิจารณาก่อน

4.1.2 สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127

จากการศึกษาของกนิษฐา ชิตช่วง⁹ ในเรื่องมูลเหตุของการปฏิรูปกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่ามูลเหตุแห่งปัญหาในส่วนที่ทำให้ต้องบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญาที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปัญหาความไม่เหมาะสมของกฎหมายตราสามดวง รวมทั้งขาดความชัดเจนและไม่มีมาตรฐานเดียวกันในการบังคับใช้กฎหมายของศาล กล่าวคือ ไม่มีการแบ่งเป็นความแพ่ง ความอาญาให้ชัดเจน การระบุโทษไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสม การบัญญัติประเภทความผิดไม่เป็นแบบสากล เช่น กฎหมายลักษณะโจรแบ่งความผิดถึง 16 ประเภท เป็นต้น

ในการร่างกฎหมายลักษณะอาญานั้น นายยอร์ช ปาดูซ์ ที่ปรึกษากฎหมายของรัฐบาลไทยสมัยนั้นได้เป็นประธานกรรมการร่างกฎหมายลักษณะอาญาร่างสุดท้าย บันทึกไว้ว่ามีความประสงค์ที่จะหาวิธีที่ง่ายที่สุดและให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนที่สุด จึงได้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาที่ทันสมัยที่สุดของต่างประเทศเป็นหลักอ้างอิง โดยไม่ผูกพันที่จะใช้

⁸ ร.แลงกาต์. กฎหมายตราสามดวง เล่ม 4. พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา, 2505. หน้า 313-323.

⁹ กนิษฐา ชิตช่วง. "มูลเหตุของการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533, หน้า 71-94.

ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ก็ใช้ประมวลกฎหมายอาญาของอิตาลี และเนเธอร์แลนด์มากที่สุด¹⁰

ต่อมาเมื่อประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127¹¹ โดยในส่วนของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ได้แบ่งความผิดเป็น 8 หมวด ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์, ฐานชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์และสลัด, ฐานกรรโชก, ฐานฉ้อโกง, ฐานยกยอกอันต้องอาญา, ฐานรับของโจร, ฐานทำให้เสียชื่อเสียง, และฐานบุกรุก ซึ่งจะเห็นว่า การแบ่งเช่นนี้มีความใกล้เคียงกับที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงแบ่งไว้ในกฎหมายลักษณะโจรเป็นอย่างมาก

สำหรับความผิดฐานรับของโจรได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 6 ของส่วนที่ 9 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ จำนวน 3 มาตรา คือ มาตรา 321 ถึง 323

มาตรา 321 บัญญัติว่า

"ผู้ใดรู้ที่อยู่ว่าทรัพย์อย่างใดใด เป็นของได้มาโดยการกระทำความผิดต่อกฎหมาย ถ้าแลมันกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังว่าต่อไปในมาตรานี้ คือ

(1) มันซื้อ หรือรับ แลกเปลี่ยน หรือรับจำหน่ายทรัพย์นั้นไว้ก็ดี

(2) มันรับทรัพย์นั้นไว้เป็นของกำนัล หรือเป็นของมอบฝาก หรือรับไว้ด้วยการใดใดก็ดี

(3) มันซ่อนเร้น หรือช่วยจำหน่าย หรือช่วยพาเอาทรัพย์นั้นไป เสียให้พ้นคดี

ท่านว่ามันมีความผิดฐานรับของโจร ถ้าแลมันมิได้กระทำความผิดในการที่ได้ทรัพย์นั้นมาหรือว่าไม่ได้มีความผิดต่อด้วยลักษณะในมาตรา 182 ด้วยแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้ไม่ เกินกว่าห้าปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง"

¹⁰ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. แปลและเรียบเรียงจาก "บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127" วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 18 ฉบับที่ 2, 2531, หน้า 2-4, 18.

¹¹ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) ร.ศ.127 หน้า 207-210.

มาตรา 322 บัญญัติว่า

"ผู้ใดรับของโจรโดยไม่รู้อยู่แล้วว่าเป็นของได้มาโดยฐานชิงทรัพย์กิติ หรือฐานปล้นทรัพย์กิติ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปีแลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง"

มาตรา 323 บัญญัติว่า

"ผู้ใดกระทำการรับของโจรเป็นปรกติธุระของตน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง"

การที่กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติลักษณะทรัพย์อันเป็นของโจรไว้ เพียงว่า "ทรัพย์อย่างใด ๆ เป็นของได้มาโดยการกระทำความผิดต่อกฎหมาย" นั้นหมายถึงกฎหมายมิได้จำกัดว่าทรัพย์นั้นจะต้องได้มาโดยการกระทำความผิดฐานใดบ้าง อย่างไรก็ตาม ถ้าทรัพย์นั้นได้มาโดยการกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ ย่อมเป็นเหตุจรรยาให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 322 นอกจากนั้น ก็มีกฎหมายพิเศษคือ พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ ร.ศ.119¹² มาตรา 20 บัญญัติว่า "ผู้ใดมีกระบือไม่มีตัว

¹² ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ.2482 (56 ร.จ.1492 ตอนที่ 55 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2482) มาตรา 3 ยกเลิกพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ ร.ศ.119 เสียแล้วในมาตรา 21 ได้บัญญัติว่า "ถ้าปรากฏว่าผู้ใดครอบครองสัตว์พาหนะไว้โดยไม่มีตัวรูปพรรณหรือมีแต่ไม่ถูกต้องกับสัตว์ เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะยึดสัตว์พาหนะนั้นไว้ และนำสืบต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้เป็นหน้าที่ผู้นั้นแสดงให้เห็นความบริสุทธิ์ว่าตนเป็นเจ้าของหรือได้สัตว์มาโดยสุจริต

บรรดาสัตว์พาหนะที่ยึดไว้ตามวรรคก่อน ถ้าไม่ปรากฏเจ้าของให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้เจ้าพนักงานจัดเลี้ยง รักษาสัตว์นั้นไว้และให้จัดการโฆษณาหาเจ้าของ"

พิมพ์รูปพรรณ ถ้าไม่สามารถนำพิสูจน์ได้ว่าตนได้มาโดยสุจริต กฎหมายถือว่ามีความผิดฐานรับของโจร" ดังนั้น ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมายแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นกฎหมายใด ฐานความผิดใด ผู้ที่รับทรัพย์สินนั้นไว้ก็ผิดฐานรับของโจรทั้งสิ้น ซึ่งหลักการ ในกฎหมายลักษณะอาญานี้ถือว่าของโจรจะต้องเป็นของโจรอยู่ตลอดไป ไม่ว่าจะได้อินไป แล้วก็ทอดกก็ตาม หากผู้รับอินรู้ว่าของนั้นเป็นของโจร ก็มีความผิดฐานรับของโจร กฎหมาย ต้องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้สุจริตเท่านั้น¹³

4.1.3 สมัยใช้ประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับประมวลกฎหมายอาญา ก็ได้ถือหลักการนี้ แต่ได้จำกัดขอบเขตของทรัพย์สิน ที่จะตกเป็นของโจรแคบลงกว่ากฎหมายลักษณะอาญา กล่าวคือ จำกัดเฉพาะทรัพย์สินได้ มาจากการกระทำความผิดบางความผิดเท่านั้น จึงจะเป็นของโจร หากมิใช่เป็นทรัพย์สินได้ มาจากการกระทำความผิดตามที่ระบุไว้เพียง 9 ความผิดมูลฐานตามมาตรา 357 ก็ไม่ถือ เป็นของโจร แต่หลักการก็ยังคงเหมือนเดิม คือ ทรัพย์สินที่ตกเป็นของโจรแล้วจะต้องเป็นของ โจรตลอดไปไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้อินกันไปแล้วก็ทอดกก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357¹⁴ บัญญัติความผิดฐานรับของโจรไว้ ดังนี้

¹³ คณะกรรมการกฤษฎีกา. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณา แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 447/213/2486. วันอังคารที่ 1 มิถุนายน 2486. เล่ม 26 หน้า 184-186.

¹⁴ มาตรา 357 วรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นไปตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล กฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 73 ตอนที่ 95 (ฉบับพิเศษ) วันที่ 15 พฤศจิกายน 2499 ส่วนวรรคสาม เพิ่มเติมโดย มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2512 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 86 ตอนที่ 113 หน้า 1013 วันที่ 16 ธันวาคม 2512

"ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้โดย ประการใด ซึ่งทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้า ลักษณะ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ กระจอก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ผู้กระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้น ได้กระทำเพื่อค้ำกำไรหรือได้กระทำ ต่อทรัพย์อันได้มาโดยการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 (10) ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ ผู้กระทำ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้น ได้กระทำต่อทรัพย์อันได้มาโดยการ ลักทรัพย์ตามมาตรา 335 ทวิ การชิงทรัพย์ตามมาตรา 339 ทวิ หรือการปล้นทรัพย์ ตามมาตรา 340 ทวิ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ หนึ่งหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท"¹⁵

จากบทบัญญัตินี้ ก็อาจให้ความหมายของคำว่า "ของโจร" ได้ว่า หมายถึง ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด เมื่อความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ กระจกรีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์

อนึ่ง มีข้อควรสังเกตเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมาย อาญา ดังนี้

1. ลักษณะของการกระทำความผิด ซึ่งจะทำให้ทรัพย์ที่ได้มาตกอยู่ในสภาพของ โจร ล้วนแต่เข้าลักษณะความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ทั้งสิ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับคำว่า "ของโจร" เพราะโจรก็ย่อมหมายถึงผู้ที่ได้ทรัพย์มาโดยประทุษร้ายต่อทรัพย์ของผู้อื่น¹⁶ ปัญหาว่าทำไม การประทุษร้ายต่อสิทธิอื่นของบุคคล แล้วได้ทรัพย์ไป กฎหมายไม่บัญญัติให้เป็นของโจร

¹⁵วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2512 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 86 ตอน 113 หน้า 1013 วันที่ 16 ธันวาคม 2512.

¹⁶ พ.ต.อ.พัฒน์ นิลวัฒนานนท์. ประมวลกฎหมายอาญา.พระนคร:อักษรสาส์น การพิมพ์, 2503, หน้า 184.

เช่น ในกรณีความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ทั้งที่เป็นความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์เช่นเดียวกับความผิดมูลฐานอื่น ๆ ของความผิดฐานรับของโจร กรณีนี้จะต่างจากประทุษร้ายต่อสิทธิของบุคคลในกรณีอื่น เช่น การได้เงินมาจากการขายธนบัตรปลอม ซึ่งไม่ถือว่าเงินที่ได้มาเป็นของโจร เป็นต้น ปัญหานี้จะนำไปวิเคราะห์ในหัวข้อที่ 4.2 ต่อไป

2. ตัวบทใช้ถ้อยคำว่า "ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์..." ไม่ใช่คำว่าฐานลักทรัพย์...เพราะคำว่า "ฐาน" มีความหมายแคบ¹⁷ เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในหมวด 3 อันว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกง มีเพียง มาตรา 341 เท่านั้นที่บัญญัติว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกง หากใช้คำว่า "ฐาน" จะมีปัญหาว่าไม่ครอบคลุมถึงความผิดมาตราอื่นในหมวด 3 นี้ด้วย แต่เมื่อใช้คำว่า "เข้าลักษณะฉ้อโกง" จะทำให้มีความหมายกว้างครอบคลุมไปถึงความผิดในมาตราอื่นในหมวด 3 ทั้งหมด เพราะคำว่า "ลักษณะ" มีความหมายทำนอง "ส่อว่า" หรือ "ใกล้เคียงกัน" โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องนั้น ๆ ตามหมวดกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานนั้นโดยเฉพาะเจาะจง¹⁸

นอกจากนี้ หากพิจารณาเชิงเปรียบเทียบความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 กับประมวลกฎหมายอาญา นอกเหนือจากขอบเขตความหมายคำว่า "ของโจร" แล้ว จะเห็นว่า ประมวลกฎหมายได้บัญญัติรวมเหตุกรรจ์ที่เคยแยกเป็นสองมาตราต่างหากตามกฎหมายลักษณะอาญามาไว้ในวรรคสองของมาตรา 357 โดยปรับเหตุกรรจ์จากกรณีรับของโจรเป็นปกติฐะเป็นรับของโจรเพื่อค้ำกำไร และเพิ่มเหตุกรรจ์กรณีของโจรตามมาตรา 335 (10) ต่อมาได้แก้ไขเพิ่มเติมเหตุกรรจ์ตามวรรคสามอีกครั้งหนึ่ง¹⁹ ปัจจุบันความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา จึงมีมาตรา 357 เพียงมาตราเดียว

ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่ง คือ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 321 วรรคสอง บัญญัติว่า ผู้กระทำได้ไม่ต้องไม่มีความผิดต้องด้วยลักษณะในมาตรา 182 (เทียบได้กับ

¹⁷ ดูเชิงอรรถ 13 หน้า 192-194.

¹⁸ วิษณุ เครืองาม. "ข้อนำพิจารณาบางประการเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจร" วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ 4, ฉบับที่ 3, หน้า 33.

¹⁹ ดูเชิงอรรถ 18

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 214) คือ เป็นผู้ที่ประพฤตินเป็นคนหาที่พำนัก ที่ซ่อนเร้น หรือที่ประชุมให้บุคคลที่รู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ดังบัญญัติไว้ตั้งแต่ส่วนที่ 1 ถึงส่วนที่ 9 ในภาค ที่ 2 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา แต่ประมวลกฎหมายอาญา ไม่บัญญัติไว้ ดังนั้น เมื่อไม่มี ข้อยกเว้นไว้ หากการกระทำเข้าองค์ประกอบความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา 357 ด้วย ก็มีความผิดฐานรับของโจรอีกฐานหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทย มีความผิดฐานรับของโจรบัญญัติไว้ตั้งแต่สมัย โบราณแล้ว กฎหมายลักษณะโจร ถือว่าผู้รับของโจรเป็นผู้สมโจรให้ลงโทษเสมอจำพวกโจร หลักนี้ใกล้เคียงกับกฎหมายโบราณของอังกฤษ ซึ่งถือว่าการรับของโจรเป็นการสมรู้ภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) และกฎหมายโบราณของฝรั่งเศสก็ถือว่าการรับของโจร เป็นการกระทำความผิดร่วมกับโจร²⁰ เช่นกัน ซึ่งศาลฎีกาของไทยเคยตัดสินว่าความผิดฐานปล้นทรัพย์กับรับของโจรเป็นความผิดประเภทเดียวกันต่อมา เมื่อมีการ ใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จึงแยกความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดอีกฐาน หนึ่งต่างหาก และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ก็ถือว่าความผิดฐานรับของโจร เป็นความผิดอุปกรณ²¹ ของความผิดอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่สนับสนุนหลังจากการกระทำ ความผิดประธานสำเร็จแล้ว แต่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์โดยตรงของผู้กระทำความผิด เอง

4.2 สิ่งทีกฎหมายมุ่งคุ้มครอง

จากที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 ว่า คุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งทีกฎหมายมุ่ง คุ้มครองนี้ไม่ใช่สิ่งที่จับต้องได้ แต่เป็นคุณค่าความคิดในแง่การจัดระเบียบทางสังคม อัน เกี่ยวพันถึงความมั่นคง ความเป็นอยู่ที่ดีและเกียรติภูมิของสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นผลให้ เกิดความเห็นที่แตกต่างทางกฎหมาย ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติ แล้วแต่ว่าปทัสสถานทางสังคมนั้น ๆ จะอยู่ในระดับใด แต่เหนือสิ่งอื่นใดสำคัญที่เบื้องหลังความเห็นที่แตกต่างนี้ต้องปราศจาก

²⁰ วิชาญ เครืองาม.เรื่องเดียวกัน. หน้า 31.

²¹ วิจารณ์ พันฐานะ เอกสารการสอนกฎหมายอาญา 2 มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช.พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพฯ :บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997) จำกัด,2534 หน้า 365

ซึ่งอคติ หรือมีประโยชน์อันมิชอบซ่อนเร้น ทุกฝ่ายต้องยึดประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง สำหรับการศึกษาดังสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา พบว่า มีทั้งความเห็นทางวิชาการหรือทางตำรา และแนววินิจฉัยของศาล ซึ่งมีความเห็นที่ค่อนข้างแตกต่างกัน หรือแม้แต่ความเห็นทางตำราเองก็แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญน่าศึกษา ดังต่อไปนี้

4.2.1 ความเห็นทางตำรา

กล่าวเฉพาะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา หากมีการแยกหมวดหมู่ใหม่ทางวิชาการตามแนวทางกฎหมายเยอรมันเพื่อการศึกษาตามสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง หรือ คุณธรรมทางกฎหมาย²² ไม่ใช่แยกตามลักษณะการกระทำแล้ว ก็จะมีการแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ²³ คือ

- 1) ความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์
- 2) ความผิดที่กระทำต่อทรัพย์สินของผู้อื่น เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง

แต่ตำรากฎหมายอาญาของเยอรมันได้แบ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินออกเป็น 3 ประเภท คือ

²² รายนละเอียดโปรดดู คณิต ณ นคร. "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา" วารสารอัยการ. ปีที่ 3 ฉบับที่ 25 (มกราคม 2523). หน้า 55-61. สำหรับ "คุณธรรมทางกฎหมาย" หรือ "สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง" ตำราบางเล่มอาจใช้คำว่า "เจตนารมณ์ของกฎหมาย"

²³ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2539 หน้า 22-23 ซึ่งอ้างตาม คณิต ณ นคร.กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537, หน้า 129 และยอร์ช ปาดูซ์. "บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ.127" แปลโดยสุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 เดือนมิถุนายน 2531, หน้า 35-36.

(1) ความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์ ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานยักยอก ความผิดฐานชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

(2) ความผิดที่กระทำต่อสิทธิ หรือประโยชน์ในทางทรัพย์สิน ได้แก่ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ความผิดเกี่ยวกับการล่าสัตว์

(3) ความผิดที่กระทำต่อทรัพย์สิน ได้แก่ ความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดฐานกรรโชก ความผิดฐานทำผิดหน้าที่ในการจัดการทรัพย์สิน ความผิดฐานรับของโจร ความผิดฐานเรียกเงินดอกเบียดเบียนอัตรา

จะเห็นได้ว่าในทางตำรานี้ คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานรับของโจรคือการมุ่งคุ้มครองต่อทรัพย์สิน เป็นสำคัญ แต่ที่เป็นประเด็นปัญหาให้ต้องวินิจฉัยเนื่องจากในทางศาลแล้วยังขาดความชัดเจน และยากต่อการทำความเข้าใจพอสมควร โดยเฉพาะกับปัญหาต่อตัวทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงจากการกระทำผิดเท่านั้น กล่าวคือตัวทรัพย์สินจะต้องไม่มีการแปรสภาพในส่วนที่เป็นสาระสำคัญไปจากเดิมด้วย หากมีการแปรสภาพให้ต่างไปจากเดิมแล้วก็ไม่ใช้ทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิด เช่น ขโมยไก่ แล้วไปทำแกงไก่ คนกินแกงไก่ ไม่ผิดตามมาตรา 357 ปัญหาที่เกิดขึ้น กรณีทรัพย์สินนั้นเป็น "เงิน" ที่เป็นธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์ จะต้องยังคงเป็นธนบัตร หรือเหรียญกษาปณ์ ที่ได้มาจากการกระทำผิดหรือไม่ หากมีการเปลี่ยนธนบัตรหรือเหรียญแต่มีค่าเท่าเดิมแล้ว จึงมีการรับทรัพย์สินนั้นไว้ จะเป็นความผิดฐานรับของโจรหรือไม่

ในเรื่องนี้ มีความเห็น 2 แนว คือ

(1) ฝ่ายแรก เช่นความเห็นของศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย เห็นว่า เงินนั้นให้พิจารณามูลค่าของมัน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงสภาพไม่ใช่สาระสำคัญ แม้มีการเปลี่ยนไปแล้ว ไม่ใช่ธนบัตร หรือเหรียญเดิมก็ถือว่าผิดรับของโจรได้

(2) ฝ่ายที่สอง เช่นความเห็นของศาสตราจารย์ จิตติ ตึงศกัทธิย์เห็นว่า หากมีการแลกเปลี่ยนแล้วก็ไม่ใช้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด ทั้งนี้ เพราะการบัญญัติความผิดฐานรับของโจรนั้นมีวัตถุประสงค์ที่จะต้องการให้มีการติดตามทรัพย์สินนั้นคืนโดยง่าย เช่นธนบัตร มีหมายเลขธนบัตร หากเปลี่ยนไปแล้วก็ไม่ใช้สิ่งที่จะติดตามเอาคืนได้อีกต่อไป

ผู้เขียนเห็นว่า หากถือตามเหตุผลของฝ่ายแรก น่าจะตรงตามคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ที่คุ้มครองตัวทรัพย์สินมากกว่า เพราะทรัพย์สินนั้นแท้จริงแล้วสำคัญ

ที่คุณค่าหรือมูลค่า (Value) อันเป็นนามธรรม หาใช่ที่ตัววัตถุ (Substantial) ซึ่งเป็นรูปธรรม ที่ปรากฏไม่ เพียงแต่ทรัพย์สินโดยทั่วไปไม่อาจแยกหรือถ่ายโอนทดแทนกันได้ แต่ทรัพย์สินบาง ชนิด เช่น เงินตรา ถูกกำหนดมูลค่าขึ้นเพื่อการแลกเปลี่ยนโดยเฉพาะ ดังนั้น มูลค่าของ เงินตราอันใดจึงมิได้ติดตรึงตราไปกับเงินตราอันนั้นตลอดไป การมีหมายเลขก็มีเพียงบาง ประเภทและความสำคัญหรือมูลค่าก็ขึ้นอยู่กับหมายเลขแต่อย่างใด อีกทั้งโดยปกติในการใช้ ทรัพย์สินประเภทนี้ก็ได้คำนึงถึงหมายเลข อย่างไรก็ตาม แม้มาตรา 357 บัญญัติไว้ชัดเจนว่า "ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์..." และการตี ความในกฎหมายอาญา ต้องตีความอย่างจำกัดตามตัวอักษร จะขยายความออกไปหาได้ ไม่²⁴ ก็ตาม ดังนั้นการที่จะถือเพียงว่ากฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้ที่รับทรัพย์สินที่ได้จากการ กระทำความผิดในเมื่อทรัพย์สินนั้นไม่ได้เปลี่ยนรูป เป็นทรัพย์สินอีกอย่างหนึ่งทั้งหมด²⁵ โดยไม่คำนึงถึง คุณสมบัติของทรัพย์สินแต่ละชนิดประกอบการพิจารณาด้วย ก็อาจทำให้ความผิดฐานนี้หาที่ ใช้อยากขึ้นและไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์ ทั้งนี้เนื่องจากความผิดฐานรับของโจร นอกจาก เป็นเรื่องการกระทำความผิดต่อทรัพย์สินของผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตนเองแล้ว ในทางอ้อมยัง เป็นเรื่องของการกระทำความผิดอันเป็นการส่งเสริม ให้มีการแสวงหาทรัพย์สินโดยการกระทำความผิด ด้วยการให้ความสะดวกในภายหลัง โดยช่วยบุคคลในการกระทำความผิดต่อทรัพย์สินที่เป็นของโจรอีก ด้วยการลงโทษผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องรับของโจร จึงเพื่อให้เกิดอุปสรรคในการที่บุคคลจะ แสวงหาทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการกระทำความผิด และเพื่อให้เจ้าของได้ติดตามเอาทรัพย์สินคืนได้ โดยง่าย²⁶ ถึงแม้ว่าความผิดมูลฐานอันทำให้ได้รับทรัพย์สินนั้นมาจะเป็นความผิดที่มีคุณธรรม ทางกฎหมายหรือมุ่งคุ้มครอง ทั้งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และตัวทรัพย์สินรวมอยู่ในความ ผิดฐานนี้ก็ตาม แต่เห็นว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน เนื่องจากถือหลักว่าความผิด ฐานรับของโจรเป็นความผิดเอกเทศต่างหากจากความผิดมูลฐาน ดังนั้น สิ่งที่กฎหมายมุ่ง

²⁴ ไพจิตร ปุญญพันธุ์. "รับของโจรตอน 1-2" เรื่องเดียวกัน. หน้า 919 อ้างจาก Pierre BOUZAT-Traite Theorique et Pratique de Droit Penal, Paris, 1951. p.66 No.73

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 638/2478. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตย สภา.2478, หน้า 1160.

²⁶ หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3 หน้า 345. และสมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำ อธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4 ตอนที่ 1 หน้า 545.

คุ้มครองในความผิดฐานรับของโจร ก็คือ คุณค่า (Value) แห่งทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั่นเอง

ส่วนความเห็นฝ่ายทั้งสองที่มองว่า ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายไทยมุ่งคุ้มครองที่ตัวทรัพย์สินนั้นอาจเป็นเพราะว่าถ้อยคำในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ใช้คำว่า “ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด” เมื่อถือหลักกฎหมายอาญา ต้องมีความเคร่งครัดประกอบด้วยแล้วเลยทำให้ข้อพิจารณาทางด้านคุณค่าแห่งทรัพย์สินเป็นคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานนี้ด้วย ความสำคัญลงไป เนื่องด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ข้อพิจารณาด้านการคงอยู่แห่งทรัพย์สินมีอิทธิพลต่อการแปลเจตนารมณ์แห่งกฎหมายสำหรับฝ่ายที่สองนี้

อันที่จริงแล้วทั้งสองความเห็นดังกล่าวต่างมีเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือ เพื่อให้หลักกฎหมายว่าด้วย ทรัพย์สินในเรื่องสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินคืนโดยเจ้าของทรัพย์สินสอดคล้องกับหลักกฎหมายอาญา ในเรื่องนี้ ต่างกันก็เพียงมุมมองเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเห็นได้ว่าการยึดหลักการตีความของฝ่ายแรกน่าจะได้ประโยชน์และคุ้มครองแก่เจ้าของทรัพย์สินรวมทั้งเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคมในยุคปัจจุบันมากกว่า

4.2.2 แนววินิจฉัยของศาล

จากหลักกฎหมายความผิดฐานรับของโจรซึ่งถือว่าทรัพย์สินเป็นของโจรคือทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา ไม่ว่าจะโอนไปที่ทอดก็ตามยังถือเป็นของโจรตลอดไป แต่ผู้กระทำจะรับผิดฐานรับของโจรก็ต่อเมื่อความผิดมูลฐานที่ได้ทรัพย์สินมานั้นเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด 9 ลักษณะฐานความผิดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่เข้าเงื่อนไขดังกล่าว ผู้กระทำอาจต้องรับผิดตามมาตรา 184 หรือมาตรา 212 (4) ได้ หากการกระทำครบองค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัติของมาตราดังกล่าว เนื่องจากทรัพย์สินเป็นของโจรนั้นจำกัดเฉพาะทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง ทำให้เกิดปัญหาในการหาจุดแบ่งแยกระหว่างทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงกับการแปรสภาพทรัพย์สิน เช่น ศาลฎีกาตัดสินว่า ลักกระปือ กระปือตัวที่ถูก

ลักนั้นคือของโจร ถ้าฆ่ากระบือตัวนั้นเสียเนื้อกระบือก็ยังเป็นของโจรอยู่²⁷ แต่ทรัพย์สินที่เป็นของโจรย่อมมีเวลาสิ้นสภาพเป็นของโจรซึ่งอาจเป็นโดยธรรมชาติ โดยผลของกฎหมาย หรือโดยการกระทำของบุคคล นอกจากกรณีทรัพย์สินเป็นของโจรได้ตกคืนแก่เจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ยึดถือครอบครอง เมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาแล้วอาจแยกได้ ดังนี้

1. ทรัพย์สินที่เป็นของโจรได้เปลี่ยนสภาพไปเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น

ทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องเป็นทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ซึ่งหมายถึง สิ่งหาทรัพย์สิน ที่เป็นตัวทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง คือยังมีได้เปลี่ยนสภาพเป็นทรัพย์สินอื่น และไม่รวมถึงของแทนของทรัพย์สินนั้นๆ ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้โอนเปลี่ยนมือไปแล้วก็ทอดก็ตาม ดังนั้น ในกรณีทรัพย์สินที่เป็นของโจรถูกแปรหรือถูกเปลี่ยนสภาพไปเป็นทรัพย์สินอื่นเสียก่อนแล้ว ผู้ที่ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อมา รับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ถูกแปรสภาพไปแล้ว ย่อมไม่มีความผิดฐานรับของโจร เพราะไม่ใช่ตัวทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง แต่เป็นทรัพย์สินอย่างอื่นไปเสียแล้ว ปัญหาการแปรสภาพของโจรนี้จึงเป็นปัญหาสำคัญ เพราะการที่ยอมรับว่าของโจร ได้ถูกแปรสภาพไปแล้ว ย่อมเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ทรัพย์สินนั้นสิ้นสภาพของโจรไปได้ ซึ่งอะไรเป็นเส้นแบ่งที่จะถือว่าทรัพย์สินที่เป็นของโจรได้แปรสภาพไปแล้ว เป็นเรื่องที่น่าศึกษายิ่ง สำหรับหัวข้อนี้จะกำหนดขอบเขตศึกษาเฉพาะปัญหาการแปรสภาพ (ทางกายภาพ) ของทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้น โดยจะยังไม่กล่าวถึงว่ากรณีใดที่ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดจะสิ้นสภาพของโจรโดยผลของกฎหมาย

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 147/2488 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 638/2478 ก็วินิจฉัยทำนองเดียวกันโดยเหตุผลว่า กฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้ที่รับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในเมื่อทรัพย์สินนั้นไม่ได้เปลี่ยนรูปเป็นทรัพย์สินอีกอย่างหนึ่งทั้งหมด อนึ่ง คำว่า “เปลี่ยน” กับ “แปร” ความหมายตามพจนานุกรมมีความหมายทำนองเดียวกันสามารถใช้แทนกันได้ ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1

การแปรสภาพทรัพย์สินที่เป็นของโจร อาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

(1) สิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ อันได้มาจากการกระทำความผิดอาจถูกแปรรูป ลักษณะไปเองตามธรรมชาติ หรืออาจถูกบุคคลกระทำทำให้รูปลักษณะแห่งทรัพย์สินนั้นแปร เปลี่ยนไป หากรูปลักษณะนั้นถูกแปรเปลี่ยนไปบ้าง แต่ยังคงสภาพให้สามารถมองเห็นหรือ รู้ได้ว่าเดิมสภาพหรือรูปภาวะแห่งทรัพย์สินนั้น น่าจะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ดังนี้ ยังไม่ถือว่าทรัพย์สินนั้นได้แปรสภาพไปแล้ว คือ ยังเป็นของโจรอยู่ เช่น ก.ขโมยไม้ซุงแล้ว เอาไปเลื่อยแปรรูปเป็นไม้แผ่นกระดานขายให้แก่ ข. ข.รับซื้อไม้กระดานนั้นไว้โดยรู้ว่าเป็นไม้ กระดานที่ได้มาจากการแปรรูปไม้ที่ถูกขโมยมา ดังนั้น ข.มีความผิดฐานรับของโจร หรือ กรณีขโมยโคของผู้อื่นไปฆ่า แลเอาเนื้อส่วนต่าง ๆ ออกเป็นชิ้น ๆ แต่ละชิ้นของเนื้อถูกแบ่ง แยกออกมาจากทรัพย์สินเดิม ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินเดิมที่ได้มาจากการกระทำความผิด อยู่ จึงถือได้ว่าเป็นของโจร ผู้รับซื้อไก่อ้อมมีความผิดฐานรับของโจร²⁸ เพราะเนื้อโคเป็นส่วน หนึ่งของโคการชำแหละเอาเนื้อไปจำหน่าย จึงยังถือว่าเปลี่ยนรูปไปเป็นทรัพย์สินอย่างอื่นทั้ง หมด แต่ถ้าทรัพย์สินที่เป็นของโจรนั้นถูกแปรไปเป็นทรัพย์สินใหม่ ถือว่าทรัพย์สินใหม่นั้นไม่เป็นของ โจรต่อไป เช่น ถ้าเอาเนื้อโคนั้นไปประกอบเป็นอาหารแล้ว ผู้ที่ซื้อแกงเนื้อโคทั้งที่รู้ว่าเป็น แกงเนื้อโคที่ถูกลักมา ก็ไม่มีความผิดฐานรับของโจร²⁹ หรืออ้อยที่ถูกขโมยไป เมื่อเอาอ้อยไป คั้นเป็นน้ำอ้อย เอาน้ำอ้อยไปทำเป็นน้ำตาลหรือเอาน้ำตาลไปทำขนม น้ำอ้อย น้ำตาลหรือ ขนมย้อมเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น ซึ่งเปลี่ยนสภาพไปจากอ้อย (ที่เป็นของโจร) ดังนั้น น้ำอ้อย น้ำ ตาล หรือขนม จึงไม่ใช่ของโจร³⁰

(2) วัตถุธาตุที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมทั้งสารสังเคราะห์และสิ่งประดิษฐ์ ต่าง ๆ อันได้มาจากการกระทำความผิด หากถูกเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะไปจากเดิม หรือ ถูกแยกออกเป็นส่วน ๆ แต่ยังคงสภาพของทรัพย์สินเดิมอยู่บ้าง ยังไม่ถือว่าแปรสภาพ จึงยัง

²⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 147/2488; สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตย สภา.2488, หน้า 97 : Clark&Marshall. A Treatise on the Law of Crime. no.387 p.550,10 Halsbury's Law of England.no.1570 p.812

²⁹ สุบัน พูลพิพัฒน์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาเรียงมาตรา 334 - 398 (ตอน 5).หน้า 290.

³⁰ สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา. เล่ม 4 หน้า 549.

คงเป็นของโจรต่อไป เช่น ลักขณณ์ของผู้อื่นไปแล้ว ถอดเอาวงล้อ ยาง เครื่องยนต์ หรือ ส่วนประกอบของรถยนต์ออกเป็นส่วน ๆ ส่วนที่แยกออกมาแล้วยังถือได้ว่าเป็นของโจรอยู่ เพราะของนั้น ๆ ยังอยู่ในสภาพที่เป็นส่วนของทรัพย์สินเดิมอยู่

กล่าวโดยสรุป ในเรื่องของการแปรสภาพทรัพย์สิน ศาลฎีกาเห็นว่าจุดสำคัญที่ทำให้ของโจรแปรสภาพและพ้นจากภาวะเป็นของโจรนั้นน่าจะอยู่ที่

- (1) ของโจรนั้นต้องแปรสภาพหรือรูปลักษณะเป็นทรัพย์สินใหม่
- (2) ทรัพย์สินที่ถูกแปรสภาพไปแล้วนั้นไม่อยู่ในภาวะที่สามารถกลับไปสู่ลักษณะเช่นเดียวกับที่เริ่มเป็นของโจรได้โดยตัวของมันเอง และ
- (3) การแปรสภาพไม่ได้หมายถึงการทำให้ของโจรแต่เดิมนั้น มีส่วนย่อยลงโดยรักษาลักษณะของทรัพย์สินเดิม เช่น การลักเนื้อโคมาชำแหละเป็นชิ้น ๆ แล้วขายต่อ ผู้ซื้อโดยรู้ว่าเป็นของโจร ถือว่าซื้อของซึ่งยังไม่ได้แปรสภาพ แต่การลักธนบัตรใบละ 100 บาท แล้วแลกเป็นธนบัตรใบละ 10 บาท 10 ใบ ถือว่าแม้จะทำให้หน่วยย่อยลงแต่ก็เปลี่ยนลักษณะของทรัพย์สินเดิม จึงถือว่าเป็นการแปรสภาพหรืออาจถือเป็นการได้ทรัพย์สินสิ่งใหม่มาแทนแล้ว

2. ทรัพย์สินที่เป็นของโจรได้แลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 บัญญัติไว้ชัดเจนว่า "...หรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด" ฉะนั้น "ของโจร" ตามมาตรานี้ จึงต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้โดยตรง ต้องไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการเอาทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปแลกเปลี่ยนหรือขายได้เงินมาแล้ว ตามกฎหมายสวัสดิก็ถือเช่นเดียวกัน³¹ ตัวอย่างเช่น การลักปืนมาขาย เงินที่ขายปืนได้เป็นของผู้ขาย ไม่ใช่ของเจ้าของปืน ไม่เป็นของโจร³² แต่กฎหมายจีนและ กรีก ยังกำหนดให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการนำทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปแลกเปลี่ยน

³¹ ไพจิตร ปุญญพันธ์."รับของโจร (ตอน 1-2)" เรื่องเดียวกัน. หน้า 919-920.

³² ไพจิตร ปุญญพันธ์."รับของโจร (ตอน 1-2)" เรื่องเดียวกัน . หน้า 1151-2512

เปลี่ยนมานั้นให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดด้วย³³ การที่จำเลยรับเอาเงินและตัวจำนำไว้โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นเงินและตัวจำนำที่ได้มาจากการเอาทรัพย์สินที่ไปชิงมาได้ไปจำนำไว้ ดังนี้ ไม่ถือว่าเงินและตัวจำนำเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานรับของโจร³⁴ แต่ถ้าจำเลยรับเอาตัวจำนำไว้แล้วไปไถ่ทรัพย์สินคืนมา ผู้เขียนเห็นว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของโจร จำเลยย่อมมีความผิดฐานรับของโจรได้ ถึงแม้บางกรณีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 226 บัญญัติให้เป็นช่วงทรัพย์สินหรือรับช่วงสิทธิ แต่ทรัพย์สินนั้นก็มิใช่ทรัพย์สินเดิมที่ผู้กระทำความผิดเดิมได้มาโดยการกระทำความผิด และแม้ทรัพย์สินนั้นจะตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเดิมโดยช่วงทรัพย์สิน ก็เป็นทรัพย์สินที่เจ้าของเดิมได้มาใหม่ภายหลังการกระทำความผิด โดยผลของกฎหมายส่วนแห่งที่บัญญัติให้เป็นช่วงทรัพย์สิน เป็นทรัพย์สินต่างชั้น เป็นคนละเรื่องกับสภาพของทรัพย์สินที่เป็นของโจรทางอาญา

เรื่องการแปรสภาพและการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินนี้ ยังไม่มีข้อยุติที่แน่ชัดในอันจะถือว่าจุดใดเป็นจุดที่ทรัพย์สินซึ่งเป็นของโจรนั้นแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่น เพราะทรัพย์สินแต่ละชนิดแต่ละประเภทต่างมีรูปลักษณะหรือลักษณะต่างกันอย่างออกปอก และเท่าที่ปรากฏในทางตำราหรือในคำพิพากษาของศาลฎีกา ก็ยังไม่มีข้อยุติที่แน่นอน

อย่างไรก็ดี ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญานี้มีความเกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่จะกำหนดจุดแบ่งดังกล่าวข้างต้นในลักษณะใดก็ควรต้องคำนึงถึงคุณธรรมทางกฎหมาย หรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเป็นหลักสำคัญ คือการคุ้มครองตัวทรัพย์สินเพื่อสะดวกในการที่เจ้าของทรัพย์สินติดตามเอาคืน ตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ซึ่งมีข้อนำคิดว่า ถ้าเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบครองไม่ยอมรับคืน ไม่ว่ากรณีใด ๆ เช่น ทรัพย์สินนั้นชำรุดเสียหาย

³³ ไพจิตร ปุญญพันธ์."รับของโจร (ตอน 1-2)" **เรื่องเดียวกัน**. หน้า 920. อ้างจาก Code Penal de la Republique de chime, traduit du chinois par ho Tehong-Chan Art.349 para.3.

³⁴ ไพจิตร ปุญญพันธ์."รับของโจร (ตอน 1-2)" **เรื่องเดียวกัน**. หน้า 919. อ้างจาก Code Penal de la Republique de chime, traduit du chinois par ho Tehong-Chan Art.349 para.3.

มาก จะขอเอาค่าเสียหายอื่น ๆ หรือใช้ราคาทรัพย์สินแทนจากผู้กระทำผิดต่าง ๆ ในมาตรา 357 ในทางแพ่ง ถ้ามีผู้ช่วยช้อนเร้น ช่วยจำหน่าย ฯลฯ จะเป็นผิดฐานรับของโจรหรือไม่

ปัญหาการแปรสภาพและการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินเป็นของโจรนี้ ผู้เขียนเห็นว่าจุดสำคัญน่าจะพิจารณาที่ลักษณะหรือประเภทของทรัพย์สินเป็นหลัก ยกเว้นบางกรณีอาจต้องนำเจตนาของผู้รับของโจรประกอบการพิจารณา กล่าวคือ

หลักการพิจารณาลักษณะหรือประเภทของทรัพย์สินน่าจะนำหลักเรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 มาใช้บังคับ ถ้าคนร้ายที่ได้ทรัพย์สินมานั้นยังคงมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ได้มา ผู้ใดช่วยจำหน่าย ช่วยช้อนเร้น ฯลฯ ก็มีความผิดฐานรับของโจร แม้ทรัพย์สินจะเปลี่ยนไปแล้วก็ตาม เช่นกรณีคนร้ายลักผ้ามาตัดเสื้อ ผู้ใดรับเสื้อไว้โดยรู้ว่าเสื้อนั้นทำจากผ้าที่คนร้ายลักมาก็มีความผิดฐานรับของโจร หรือแม้คนร้ายเอาทรัพย์สินอย่างอื่นมาปะปนด้วยก็ไม่สำคัญ ซึ่งถ้าเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมารวมด้วยก็ต้องพิจารณากันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1316 ดูว่าคนร้ายยังเป็นเจ้าของทรัพย์สินประธานหรือไม่ ถ้าทรัพย์สินนั้นรวมเป็นส่วนควบหรือแบ่งแยกไม่ได้ คนร้ายจึงมีกรรมสิทธิ์ร่วมอยู่ด้วย ตามมาตรา 1316 วรรคแรก ผู้ใดรับไว้ ก็ย่อมมีความผิดฐานรับของโจร ในเรื่องนี้กฎหมายอังกฤษถือว่า ถ้าภายหลังการได้ทรัพย์สินมาแล้ว ก่อนการรับทรัพย์สินนั้นไว้ ภูภภาวะของทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ยังมีลักษณะเดียวกันเหลืออยู่ ผู้รับอาจมีความผิดฐานรับของโจร ในคดี R.v. Corwell and Green (1796)³⁵ ศาลอังกฤษวินิจฉัยว่า จำเลยคนหนึ่งลักแกะมา ส่วนจำเลยอีกคนหนึ่งรับเนื้อแกะไว้ 20 ปอนด์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินที่ลักมา ถือว่าผู้ที่รับเนื้อแกะมานั้นผิดฐานรับของโจร คำพิพากษาฎีกาที่ 147/2488 กรณีรับเนื้อโคไว้ก็คงตัดสินตามหลักเดียวกัน

แต่หากทรัพย์สินนั้นถูกหลอมหรือเปลี่ยนรูปลักษณะไปจากเดิม จนเป็นทรัพย์สินใหม่ขึ้นมา ทรัพย์สินใหม่นั้น จึงมิใช่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอีกต่อไป คือ เป็นทรัพย์สินอย่างอื่นไปเสียแล้ว ดังนั้น ผู้ที่ช่วยช้อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อมา หรือนำ หรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกแปรสภาพไปเป็นทรัพย์สินใหม่อย่างอื่นแล้ว จึงไม่มีความผิด

³⁵ ไพจิตร ปุญญพันธุ์. "รับของโจร (ตอน 1-2)" เรื่องเดียวกัน. หน้า 921.

ฐานรับของโจร เช่น ขโมยรถยนต์เก่ามาถอดเป็นชิ้น ๆ แล้วเอาส่วนประกอบที่เป็นเหล็กมาหลอมละลายเป็นก้อน หรือตีเป็นเส้น เป็นต้น

แต่หลักกรรมสิทธิ์นี้อาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินบางชนิดได้ เช่น เงินตรา หากมีการเปลี่ยนธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์ แต่มีค่าเท่าเดิม แล้วจึงมีการรับทรัพย์สินนั้นไว้ ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่เห็นว่าผิด และไม่ผิดฐานรับของโจร ดังที่กล่าวในหัวข้อที่ผ่านมา ซึ่งเรื่องนี้มีผู้ให้ความเห็นไว้น่าคิด เช่น อาจารย์ไพจิตร ปุญญพันธ์ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า

"ทรัพย์สินที่ได้มาแทนนั้น ไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของหรือเงินทองก็เป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นเองถ้าหากไม่ได้ทรัพย์สินนั้นมาก็ย่อมไม่มีของมาแทน จึงควรให้ผู้กระทำความผิดรับโทษทางอาญา เพราะผู้ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ฯลฯ นั้น ย่อมทราบแล้วว่าทรัพย์สินหรือเงินที่ได้มาแทนนั้น ผู้กระทำความผิดต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 357 เอาทรัพย์สินที่ได้มา เนื่องจากการกระทำความผิดไปแลกเปลี่ยนหรือขายจนได้ทรัพย์สินใหม่หรือเงินมาแทนที่"³⁶

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย เห็นว่า เนื่องจากเงินมีราคาเท่ากัน และการแลกเปลี่ยนเงินเป็นแค่พิธีการเท่านั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงลักษณะของทรัพย์สินอย่างเอาธนบัตรที่ลักไปซื้อแหวนเพชร หรือแปรสภาพของทรัพย์สิน จึงควรถือว่าเงินที่แลกเปลี่ยนจากเงินยังเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง³⁷ แต่ท่านศาสตราจารย์ จิตติ ตึงศภัทย์ เห็นว่า ถ้าถือความเห็นดังกล่าวของฝ่ายแรกจะทำให้มีของโจรขึ้นมาสองชั้น ซึ่งไม่ถูกต้อง³⁸ และศาลอังกฤษเคยตัดสินคดี R.v.Walkley (1829) ว่า คนร้ายลักเอาธนบัตรฉบับละ 100 ปอนด์ไป 6 ฉบับ แล้วแลกเปลี่ยนธนบัตรย่อยทั้งหมด ผู้รับไม่ผิดฐานรับของโจร³⁹ ต่อมา The Larceny Act, 1916 S.46 (1) บัญญัติว่า property หมายความว่า สิ่งที่แลกเปลี่ยนได้มาด้วยซึ่งคดี

³⁶ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 1-2)" เรื่องเดียวกัน. หน้า 919.

³⁷ หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3 หน้า 346.

³⁸ จิตติ ตึงศภัทย์. คำอธิบายกฎหมายอาญา. ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 หน้า 2713.

³⁹ Halsbury's Law of England, 3rd Ed. 1955 Vol. 10 p.812 No.1570.

D'Andrea v.Woods (1953) ศาลเคยชี้ขาดว่า รับเงินโดยรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ได้จากการลักแสดมป้อมสินขึ้นเป็นเงินสดเป็นรับของโจร⁴⁰ และ The Theft Act 1968 s.24 (2) (a) ใช้คำว่าสิ่งที่ใช้แทนของเดิม (represent) เป็นบทที่บัญญัติขึ้นโดยเฉพาะ

ผู้เขียนยังคงยืนยันความเห็นกับฝ่ายที่ว่า ททรัพย์นั้นความสำคัญอยู่ที่คุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอยในตัวทรัพย์ การจะถือว่าทรัพย์เปลี่ยนแปลงสภาพหรือยัง ต้องพิจารณาที่วัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์จากทรัพย์นั้นประกอบด้วย หากสภาพเปลี่ยนไปถึงขนาดไม่อาจใช้ประโยชน์ได้ดั่งมุ่งหมายแต่ต้นของเจ้าของทรัพย์ และกรณีไม่อาจทำให้กลับคืนสภาพดังที่เป็นอยู่เดิมได้ ย่อมถือได้ว่าทรัพย์นั้นหมดคุณค่าแก่เจ้าของทรัพย์ การติดตามกลับมา ย่อมไม่เป็นประโยชน์ อันถือได้ว่าทรัพย์นั้นได้เปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว

อย่างไรก็ดี ยังมีข้อน่าพิจารณาอีกประการหนึ่งว่าหากจะถือสิ่งที่สืบเนื่องมาจากทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดเป็นของโจรอีกด้วยอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการโอนทรัพย์ในการประกอบธุรกิจหรือการจำหน่ายทรัพย์โดยปกติเป็นอย่างมาก เพราะย่อมเป็นการยากแก่ผู้รับโอนทรัพย์ที่จะคาดการณ์หรือสามารถระมัดระวังว่าทรัพย์นั้น ๆ จะเป็นของที่สืบเนื่องมาจากของโจรหรือไม่ ในแง่นี้ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยอาจคัดค้านโดยอ้างผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ แต่ผู้เขียนเห็นว่าในกฎหมายส่วนแพ่งว่าด้วยทรัพย์สินจะมีมาตรา 1332 ให้ความคุ้มครองผู้สุจริต (good faith purchaser for value in overt market) อยู่แล้ว จึงไม่น่ามีผลกระทบต่ออย่างไร

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาถึงแนววินิจฉัยของศาลแล้วพบว่า ศาลไทยก็ตีความบังคับใช้กฎหมายโดยมุ่งคุ้มครองตัวทรัพย์อันเป็นหลักเช่นเดียวกับความเห็นในทางตำราของบางฝ่าย ซึ่งเหตุผลที่เป็นเช่นนี้ก็คงทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากการใช้บังคับกฎหมายในความผิดฐานรับของโจร โดยมุ่งคุ้มครองที่คุณค่าแห่งทรัพย์แล้ว ปัญหาเกี่ยวกับการแปรสภาพหรือเปลี่ยนแปลง และปัญหาการแลกเปลี่ยนทรัพย์ดังที่กล่าวข้างต้นนั้นจะไม่เกิดขึ้นได้เลย เพราะปัญหาที่ว่านี้ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเพียงปัญหาในทางวิธีบัญญัติเกี่ยวกับการพิสูจน์พยานหลักฐาน หรือหน้าที่นำสืบ เท่านั้น ซึ่ง

⁴⁰ จิตติ ติงศภัทย์.คำอธิบายกฎหมายอาญา. ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 หน้า 2714.

เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากจากหลักกฎหมายสารบัญญัติในความผิดฐานรับของโจรนี้ว่ามีคุณธรรมทางกฎหมายอย่างไร หรือกฎหมายมุ่งคุ้มครองอะไร การที่จะให้ทรัพย์สินอันเป็นของร้ายกลับกลายเป็นของดีเพียงเพราะกรรมวิธีที่เรียกว่าเปลี่ยนหรือแปรสภาพ หรือเพียงเพราะพิธีการที่เรียกว่า การแลกเปลี่ยน ซึ่งมักกระทำได้โดยง่ายในสังคมยุคนี้ โดยไม่คำนึงถึงหลักกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินที่ผู้เป็นเจ้าของมีสิทธิใช้สอยหรือได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินก็เพราะคุณค่าแห่งทรัพย์สินนั้น ย่อมเป็นการใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกันอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบในประเด็นคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานรับของโจรระหว่างกฎหมายอังกฤษและฝรั่งเศสในบทที่ 3 กับกฎหมายไทยในบทนี้ แล้วพบว่า โดยหลักคุณธรรมทางกฎหมายความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายทั้ง 3 ประเทศต่างมุ่งคุ้มครองที่คุณค่าแห่งทรัพย์สินเพื่อยืนยันหลักอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ในอันที่เจ้าของทรัพย์สินจะใช้สิทธิติดตามเอาคืน อีกทั้งเพื่อเป็นการตัดวงจรอาชญากรรมหรือทำให้เกิดอุปสรรคในการระบายทรัพย์สินได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน ส่งผลให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันการเกิดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินได้ทางหนึ่ง แต่ในสวนสารบัญญัติและวิธีสบัญญัตินั้นยังมีข้อแตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ

ในสวนสารบัญญัติจะเห็นได้การที่บทบัญญัติ มาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย ซึ่งบัญญัติในสวนทรัพย์สินอันเป็นของโจร ไว้ว่า "...รับ...ทรัพย์สินได้มาโดยการกระทำความผิด..." ทำให้มีส่วนคล้ายคลึงกับบทบัญญัติมาตรา 22 (1) และมาตรา 34 (6) แห่งพระราชบัญญัติการโจรกรรม ค.ศ.1968 ของอังกฤษ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "...รับ...ทรัพย์สินสินทุกชนิดอันได้มาจากการโจรกรรม..." แต่แตกต่างจากบทบัญญัติมาตรา 460 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า "...รับไว้ทั้งหมดหรือบางส่วน...ทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิด..." เพราะที่กฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติถึงทรัพย์สินอันเป็นของร้ายซึ่งเป็นกรรมของการกระทำความผิดฐานรับของโจรไว้อย่างชัดเจนโดยรวมถึงทรัพย์สินบางส่วนอันได้มาจากการกระทำความผิดด้วยเช่นนี้ ย่อมทำให้ปัญหาในทางวิธีสบัญญัติหรือการตีความบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสภาพของทรัพย์สินในแง่การแปรสภาพหรือเปลี่ยนสภาพหมดข้อโต้แย้งไปอาจมีปัญหายูบ้างในแง่การแลกเปลี่ยนว่าจะควรจะมีขอบเขตเพียงใด ซึ่งหากถือหลักคุณค่าแห่งทรัพย์สิน และมองว่าการแลกเปลี่ยนเป็นเพียงกรรมวิธีที่ผู้กระทำความผิดใช้ในการฟอกทรัพย์สินแล้ว ปัญหานี้ก็จะหมดไปเช่นกัน หลักอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ก็จะได้รับการ

คุ้มครองโดยสมบูรณ์ แม้อาจจะมีข้อโต้แย้งอยู่บ้างว่าการขยายความไปไกลเช่นนี้จะทำให้ขัดแย้งต่อระบบเศรษฐกิจเสรี ก็เห็นว่า ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคแต่อย่างใด กลับจะเป็นผลดีเสียด้วยในอันที่จะทำให้เกิดความระมัดระวังไม่เสรีจนเกินขอบเขต อีกทั้งมีหลักกฎหมายแพ่งให้การคุ้มครองผู้สุจริตได้ดีอยู่แล้ว และการพิสูจน์เจตนานี้ก็จะเป็นหลักกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐาน ดังนั้น ทั้งปัญหาการแปรสภาพและการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินเป็นของใจดังกล่าวจึงไม่เกี่ยวกับหลักคุณธรรมทางกฎหมายความผิดฐานรับของโจรที่มุ่งคุ้มครองคุณค่าแห่งทรัพย์สินเป็นสำคัญ แต่การที่กฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทยไม่ชัดเจนอย่างกฎหมายฝรั่งเศส จึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น อันเป็นผลทำให้การตีความบังคับใช้กฎหมายไม่ตรงตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายความผิดฐานรับของโจร จะเห็นได้จากการที่ศาลอังกฤษและศาลไทยตัดสินว่า ผู้รับเนื้อแกะซึ่งได้จากแกะตัวที่ลักมามีความผิดฐานรับของโจร แต่ถ้าเนื้อนั้นผ่านกรรมวิธีแปรรูปเป็นอาหารแล้วผู้รับไว้ไม่ผิด เป็นต้น แต่ถ้าพิจารณาตามกฎหมายฝรั่งเศส เนื้อที่ผ่านกรรมวิธีแปรรูปเป็นอาหารนั้น ก็คือทรัพย์สินบางส่วนอันได้จากแกะตัวที่ถูกลักมานั่นเอง ผู้รับไว้จึงอาจมีความผิดฐานรับของโจรได้

4.3 ลักษณะและองค์ประกอบความผิด

ความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา ของไทยบัญญัติไว้ในหมวด 6 ลักษณะ 12 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งมีเพียงมาตราเดียวคือมาตรา 357 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

"ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทรัพย์ ทรัพย์ ทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกหรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องระวางโทษ..."

องค์ประกอบความผิดฐานนี้ แยกเป็น

1) องค์ประกอบภายนอก

ก. ผู้กระทำ : ผู้ใด

ข. การกระทำ : การช่วยซ่อนเร้น การช่วยจำหน่าย การช่วยพาเอาไป การซื้อ การรับจํานำหรือการรับไว้โดยประการใด

ค. กรรม : ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด

ง. ผล : ความผิดฐานนี้ไม่ต้องการผล

2) องค์ประกอบภายใน ได้แก่ เจตนาธรรมดา ตามมาตรา 59

ก. ผู้รับของใจต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดมูลฐาน

สาระสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดฐานรับของใจนี้ ในส่วนผู้กระทำความผิดมักจะไม่มีประเด็นปัญหาให้วินิจฉัยเท่าใด กล่าวคือผู้รับของใจต้องไม่ใช่ตัวการผู้ใช้หรือ ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดมูลฐานตามมาตรา 357 และต้องเป็นความผิดขั้นสำเร็จแล้วเท่านั้น หลักคือว่าความผิดมูลฐานอันเป็นเหตุให้ได้รับทรัพย์มาจะต้องไม่กระทำโดยผู้รับของใจ หรืออีกนัยหนึ่งถ้าผู้รับของใจเป็นผู้กระทำความผิดมูลฐานเสียแล้ว ก็ไม่มีความผิดฐานรับของใจอีก แม้ความผิดอันเป็นเหตุให้ได้รับทรัพย์นั้นมาจะเป็นความผิดที่มีโทษน้อยกว่าความผิดฐานรับของใจเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์หรือฐานยักยอก หลักนี้เรียกว่า "การกระทำครั้งหลังที่ปราศจากโทษ" (staflose nechtat)⁴¹ เช่น กรณีมีตัวการด้วยกันช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ฯลฯ ทรัพย์ของใจก็ไม่ผิดฐานรับของใจ ก.ข.ค.สมคบกันไปลักบุหรี่ แล้วแบ่งปันบุหรี่ที่ลักมาในระหว่างกัน ต่อมา ก.เอาบุหรี่ส่วนที่ตนได้รับแบ่งขายให้ ข. ซึ่ง ข. ก็รับซื้อ ไว้ ข. ไม่มีความผิดฐานรับของใจอีก ปัญหาคือ ผู้ใช้กับผู้สนับสนุนจะรับของใจได้หรือไม่ตำรากฎหมายอเมริกันเห็นว่าตัวการผู้ลงมือหรือร่วมกระทำ (principals in the first degree or second degree) เท่านั้นที่ไม่มี ความผิดฐานรับของใจแต่ผู้สมรู้ก่อนการ (accessory before facts)⁴² คือผู้ใช้หรือช่วย

⁴¹ หยุต แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538. หน้า 348. คำพิพากษาฎีกาที่ 475/2485

⁴² ในทัศนะของระบบคอมมอนลอว์ accessory หมายถึงผู้สมรู้ แยกเป็น accessory before the fact คือสมรู้ก่อนการ กับ accessory after the fact คือรู้ว่ามี การกระทำความผิดสำเร็จแล้ว รับ ช่วยเหลือ ให้ความสะดวก หรือมีส่วนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้น การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่ได้ทรัพย์นั้นมาโดยการรับทรัพย์นั้นไว้เพื่อตนเองหรือผู้อื่น ความผิดฐานรับของใจจึงไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการ ถ้าไม่มีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปได้ ; คำพิพากษาฎีกาที่ 1264/2513

ให้กระทำความผิดซึ่งไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุขณะกระทำความผิดเป็นผู้รับของโจรได้⁴³ ความเห็นเช่นนี้นำมาใช้ในกฎหมายไทยน่าจะไม่ได้⁴⁴ หากพิจารณาดูกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 321 วรรคท้าย บัญญัติไว้ชัดว่า ผู้กระทำต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นด้วย สำหรับผู้ใช้ให้กระทำความผิดศาลฎีกา วินิจฉัยว่า การที่ ก ใช้ ข ไปลักทรัพย์ แล้วรับทรัพย์นั้นไว้ ไม่เป็นความผิดฐานรับของโจรอีก ส่วนผู้สนับสนุน เนื่องจากมีโทษน้อยกว่าตัวการ 2 ใน 3 ส่วน ดังกฎหมายอังกฤษ เมื่อตัวการตามกฎหมายไทยซึ่งต้องรับโทษหนักกว่าไม่อาจทำความผิดฐานรับของโจรได้ ผู้สนับสนุนก็ควรอยู่ในฐานะเดียวกัน คือจะผิดฐานรับของโจรในความผิดที่ตนสนับสนุนไม่ได้⁴⁵ เช่น ก ให้ ข ยืม รถยนต์ รวมทั้งการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้น รวมทั้งการช่วยซ่อนตัวผู้กระทำความผิดมิให้ถูกจับกุมดำเนินคดีหรือต้องโทษด้วย จะเห็นว่า accessory after the fact เป็นการช่วยเหลือหรือรับตัวผู้กระทำความผิดมิได้เป็นการช่วยรับทรัพย์ที่ผู้กระทำความผิดนำมา แต่ความผิดฐานรับของโจรไปทำการลักทรัพย์แล้ว ข เอาทรัพย์ที่ลักได้มาให้ ก ช่วยซ่อนเร้นหรือจำหน่าย ฯลฯ ก ก็ไม่ผิดฐานรับของโจรอีก

ข. การกระทำที่เป็นความผิด

ลักษณะการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานรับของโจร ต้องเป็นการ"ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไป ซ้ำ รับจำหน่าย หรือรับไว้โดยประการใด" เท่านั้น ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มีบัญญัติไว้เหมือนกัน ซึ่งอาจแบ่งลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดได้เป็น 2 กลุ่มอาการ คือ

กลุ่มแรก ได้แก่ การกระทำอันเป็นการ "ช่วย" อย่างหนึ่งอย่างใด คือ ซ่อนเร้นจำหน่าย หรือพาเอาไปเสีย

กลุ่มที่สอง ได้แก่ การรับไว้ด้วยวิธีซ้ำ รับจำหน่าย หรือรับไว้ด้วยประการอื่นใด

⁴³ Clark&Marshall. A Treatise on the Law of Crime. ed.5 no.386,p 545.

⁴⁴ จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. หน้า 2735.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 2736.

ลักษณะการกระทำกลุ่มแรก คำว่า "ช่วย" ทำให้เข้าใจได้ 2 ทาง ทางแรกก็คือผู้ที่ได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยการกระทำความผิดต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 357 ต้องการซ่อนเร้นหรือจำหน่ายหรือพาเอาทรัพย์สินนั้นไปด้วยตนเอง และผู้กระทำตามมาตรา 357 นี้ได้ช่วยผู้กระทำผิดหลักซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาทรัพย์สินไปด้วย กับอีกทางหนึ่ง ผู้ที่ได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยการกระทำความผิดต่าง ๆ ดังระบุไว้ในมาตรา 357 ไม่ได้มีส่วนในการซ่อนเร้นหรือจำหน่ายหรือพาเอาไป แต่ผู้กระทำตามมาตรา 357 นี้ ได้เป็นธุระช่วยซ่อนเร้นหรือจำหน่ายหรือพาเอาไปเสียซึ่งทรัพย์สินด้วยตนเองทุกขั้นตอน ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยผู้ที่ได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยการกระทำความผิดต่าง ๆ นั้น

(1) คำว่า "ซ่อนเร้น" ตรงกับคำว่า dissimuler หรือ receler ในภาษาฝรั่งเศส ซึ่งฉบับร่างภาษาฝรั่งเศสของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ใช้คำว่า recel เป็นชื่อหมวดรับของโจร ฉะนั้นความผิดฐานรับของโจรตามความหมายเดิม ซึ่งแค่นี้ จึงหมายถึงการซ่อนเร้นทรัพย์สินที่ได้มานั้นเอง ซึ่งต่อมาได้ขยายแนวความคิดออกไปอีก ไม่หมายถึงเฉพาะการซ่อนเร้นทรัพย์สินที่ได้มาเท่านั้น⁴⁶ คำว่า "ซ่อนเร้น" เห็นว่าน่าจะหมายความว่าช่วยกระทำการเพื่อประสงค์ให้พ้นไปจากการติดตามค้นหาของผู้มีสิทธิติดตามเอาคืน หรือให้พ้นจากการติดตามของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ซึ่งในชั้นยกร่างประมวลกฎหมายอาญาที่ประชุมก็เห็นทำนองเดียวกัน และยังเห็นอีกว่า การมีคำว่า "ช่วย" จะเป็นการทำให้ไม่เกิดความเข้าใจผิดในการตีความกล่าวคือ ปัญหาว่าคนที่ทำความผิดมูลฐานจะมีความผิดฐานรับของโจรอีกกระทงหนึ่งหรือไม่ก็จะหมดไป เป็นว่าผู้กระทำผิดมูลฐานไม่ผิดฐานรับของโจรอีก วัตถุประสงค์ประการสำคัญคือ ช่วยผู้อื่นในการกระทำต่อทรัพย์สินอันเป็นของโจรเพื่อประโยชน์ของตนเอง (for his own benefits) ซึ่งกฎหมายมุ่งเน้นที่เจตนาอันจะช่วยผู้อื่นเป็นหลัก และบุคคลที่เป็นผู้ได้รับการช่วยเหลืออาจเป็นตัวบุคคลผู้ที่ได้ทรัพย์สินมาโดยการกระทำความผิดเอง หรือได้ทรัพย์สินมาโดยการกระทำความผิดฐานรับของโจรในภายหลัง หรือได้รับของโจรมาโดยไม่ได้กระทำความผิดเลยก็ได้ นอกจากนี้ผู้ที่ช่วยกระทำก็ไม่จำเป็นต้องเข้ายึดถือทรัพย์สินที่เป็นของ

⁴⁶ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร(ตอน 3-6)" ดุลพาท ปีที่ 6 เล่มที่ 12 (ธันวาคม 2502) หน้า 974. อ้างจาก Pierre Bouzat.Traite Theorique de Droit Penal Paris, 1951. p.500 No.735.

โจรสวมไป เช่น ช่วยติดต่อหาสถานที่สำหรับซ่อนเร้น เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคำว่า "ช่วย" หมายคำว่า "ซ่อนเร้น" ก็เพื่อให้ถ้อยคำชัดเจนขึ้น โดยย้ำให้เห็น หลักกฎหมายความผิดฐานรับของโจรที่ว่า for his own benefits นั่นเอง เพราะมีเช่นนั้นแล้ว คนที่ซ่อนเร้นภายหลังก็จะผิดลักทรัพย์ซ้ำอีก การซ่อนเร้น จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการเร้นลับมิดชิดแต่ประการใด เช่น ช่วยเอาของที่ได้มาที่วางอยู่หน้าร้านไปไว้หลังร้านหรือหลังครัวเพื่อให้เจ้าทรัพย์หรือตำรวจค้นพบได้ยาก เป็นต้น แต่ถ้าช่วยขับรถหรือเข็นรถ โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดดังระบุไว้ในมาตรา 357 เข้าโรงรถของตน ซึ่งใครก็รู้เห็น จะว่าเป็นการช่วยซ่อนเร้นหรือไม่ ถ้าช่วยปิดประตูโรงรถซึ่งตามปกติไม่ได้ปิดหรือเอากุญแจใส่ให้ ก็อาจเป็นการช่วยซ่อนเร้นได้ แต่การช่วยทาสีรถทั้งคัน หรือรื้อส่วนต่าง ๆ ออก จะว่าเป็นการซ่อนเร้นหรือไม่ยังสงสัย เพราะอาจมีความประสงค์ไม่ให้เจ้าของรถหรือผู้ติดตามจดจำได้

(2) คำว่า "จำหน่าย" เป็นคำกว้าง หมายถึงการทำให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์นั้นหลุดพ้นไปจากผู้ที่ได้ทรัพย์นั้นมาโดยการกระทำผิด ซึ่งรวมถึงการแลกเปลี่ยน ให้ ขายกับผู้อื่นด้วย เช่น ช่วยหาผู้ซื้อ ผู้รับจำนำหรือผู้ที่รับแลกเปลี่ยน เป็นต้น

(3) คำว่า "พาไปเสีย" น่าจะหมายความว่าช่วยพาเอาไปจากผู้ยึดถือครอบครองเพื่อประโยชน์ของผู้ได้กระทำผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 357 จะเป็นระยะทางใกล้ไกลไม่สำคัญ เรียกว่า ช่วยพาไปแล้ว เช่น ขับรถบรรทุกพาของโจรบรรทุกไปในรถ เป็นต้น ถ้าหากว่าเพียงแต่เคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งใกล้ ๆ กัน เช่น จากห้องหนึ่งไปยังอีกห้องหนึ่งในบ้านหลังเดียวกัน จะเรียกว่าช่วยพาเอาไปเสียหรือไม่ อาจเป็นเพียงช่วยเคลื่อนย้ายเท่านั้น เพราะไม่มีการพาเอาไปด้วย ตามถ้อยคำไม่มุ่งเฉพาะช่วยพาไปเมื่อทำความผิดสำเร็จมาใหม่ ๆ เท่านั้น ที่สำคัญไม่ใช่หมายถึงช่วยตัวบุคคลในการพาทรัพย์ไปซ่อนส่งแก่ก็คือ ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ใช้คำว่า "ช่วยพาเอาทรัพย์นั้นไปเสียให้พ้น" ในประมวลกฎหมายอาญาใช้คำว่า "ช่วยพาเอาไปเสีย" (making away with) เฉย ๆ

ดังนั้น การช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย หรือช่วยพาเอาทรัพย์อันเป็นของโจรไปเสียจะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อผู้กระทำเช่นนั้นมีความเจตนาที่จะช่วยผู้อื่น กล่าวคือ ช่วยผู้อื่นในการซ่อนเร้นทรัพย์ จำหน่ายทรัพย์ หรือช่วยพาเอาทรัพย์อันเป็นของโจรไปเสีย ซึ่งบุคคลที่เป็นผู้ได้รับการช่วยเหลืออาจเป็นตัวบุคคลผู้ที่ได้ทรัพย์มาโดยการกระทำผิดเองหรือได้ทรัพย์มา โดยการกระทำผิดฐานรับของโจรในภายหลัง หรือได้ของโจรมาโดยไม่ได้กระทำ

ความผิดเลยก็ได้ แม้ผู้ที่ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย หรือช่วยพาเอาไปเสีย ไม่ได้เข้ายึดถือ หรือแตะต้องทรัพย์สินที่เป็นของโจรเลยก็อาจมีความผิดฐานรับของโจรได้⁴⁷ มีข้อสังเกตว่าการช่วยซ่อนเร้นการช่วยจำหน่าย อาจเป็นการช่วยตัวบุคคลในการซ่อนเร้นหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นของโจร ส่วนการช่วยพาเอาไปเสีย เป็นเรื่องการช่วยพาเอาทรัพย์สินไปไม่ใช่ช่วยตัวบุคคลในการที่เขาพาเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป

สำหรับลักษณะการกระทำในกลุ่ม "ช่วย" นี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายอังกฤษและฝรั่งเศสที่ศึกษาไว้ในบทที่ 3 นั้นจะเห็นว่า กฎหมายอังกฤษบัญญัติแยกแยะลักษณะการกระทำเป็นตัวอย่างไว้ชัดเจนคล้ายประมวลกฎหมายอาญาของไทย ซึ่งต่างจากฝรั่งเศสที่บัญญัติไว้เพียงว่า "รับไว้" โดยไม่แยกลักษณะการกระทำออกให้เห็นเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาถึงรากศัพท์อันเป็นชื่อหมวดความผิดฐานรับของโจรกับแนวความคิดในระยะต่อมา ดังที่อาจารย์ไพจิตร ปุญญพันธ์ วิเคราะห์ไว้ในตอนต้นก็เห็นได้ว่ามีความหมายครอบคลุมและชัดเจนเพียงพออยู่แล้ว

ลักษณะการกระทำกลุ่มที่สอง การซื้อ รับจำหน่าย หรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์สินเป็นของโจร ผู้ที่กระทำการดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องกระทำโดยมีเจตนาที่จะช่วยผู้อื่น แม้แต่รับทรัพย์สินไว้เพื่อประโยชน์ของตนหรือบุคคลที่สาม ก็เป็นความผิดได้ทั้งสิ้น

(1) คำว่า "ซื้อ" หมายถึง การทำสัญญากันทางแพ่ง ถ้าหากเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์บางอย่างที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 ก็ต้องจัดการทำตามแบบที่กำหนดเสียก่อน ถ้าเพียงแต่ตกลงซื้อก็ยังไม่ถึงขั้นรับของโจร แต่อาจผิดฐานพยายามได้ การซื้อทรัพย์สินเฉพาะสิ่งซึ่งกรรมสิทธิ์โอนขณะเมื่อทำสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 458 ไม่จำเป็นต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อก็ผิดฐานรับของโจรได้ หรือการซื้อทรัพย์สินที่ยังไม่ได้กำหนดทรัพย์สินเป็นของโจรไว้โดยแน่นอน

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกา ที่ 680/2508 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.2508, หน้า 982. เมื่อจำเลยรู้อยู่แล้วว่าเป็นพื้นที่ได้มาจากการกระทำความผิด การที่จำเลยช่วยพาไปจำหน่ายป็นนั้น แม้จำเลยจะไม่ได้ครอบครองป็น การกระทำของจำเลยก็เป็น การช่วยจำหน่ายเป็นความผิดฐานรับของโจร.

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังไม่โอน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 460 หลักจึงมีว่าจะเป็นการผิดต่อเมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อ โดยผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเป็นของโจรไว้แล้ว เว้นแต่ทรัพย์สินที่ซื้อจะโอนไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อโดยไม่ต้องมีการส่งมอบตัวทรัพย์สิน

(2) คำว่า "รับจํานำ" เป็นคำที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จํานำ คือสัญญาที่บุคคลผู้จํานำส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่ผู้รับจํานำเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้(มาตรา 747) และหมายถึงผู้รับจํานำตามพระราชบัญญัติรับจํานำ พ.ศ.2480⁴⁸ บัญญัติว่า "รับจํานำ" จะมีความหมายอย่างเดียวกันใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นี้หรือ จะมีความหมายกว้างกว่านี้โดยหมายถึงการรับจําของสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์บางอย่างที่ระบุ ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 703 หรือไม่ แต่การรับของสังหาริมทรัพย์ไว้เพื่อเป็นประกันชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียกว่าจําของโดยไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจําของ แต่ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 714) ถ้าหากการจําของทรัพย์สินไม่เป็นการจํานำตามความหมายของคำว่า "รับจํานำ" ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 นี้ จะเข้ากรณีรับไว้โดยประการใด ซึ่งเป็นคำที่บัญญัติต่อไป หรือไม่ แต่คำว่า "รับไว้" จะมีความหมายเพียงใด จะหมายถึงเพียงการรับเอาตัวทรัพย์สินไว้หรืออย่างไร การจําของเป็นการเอาทรัพย์สินตราไว้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้โดยมิต้องส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้รับจําของ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 702) อย่างไรก็ดี การรับไว้ก็ต้องมีการครอบครองทรัพย์สิน เมื่อไม่มีการส่งมอบก็จะมีครอบครอง

⁴⁸ ตามพระราชบัญญัติโรงรับจํา นำ พ.ศ.2480 มาตรา 4 คำว่า "ผู้รับจํา นำ" หมายความว่าผู้ถือใบอนุญาตให้ตั้งโรงรับจํา นำ ส่วนคำว่า "รับจํา นำ"หมายความว่า การที่บุคคลใดรับจํา นำทรัพย์สินของเป็นประกันเงินกู้ซึ่งมีจำนวนไม่เกิน 400 บาทก็ดี รับหรือซื้อทรัพย์สินของโดยใช้หรือทดรองเงินให้สำหรับสิ่งของนั้น เป็นจำนวนเงินไม่เกิน 400 บาทก็ดี โดยมีข้อตกลงหรือเข้าใจกันโดยตรงหรือโดยปริยายตามพฤติการณ์ว่า ทรัพย์สินของนั้น ๆ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนจะได้ไถ่คืนในภายหลัง ถ้าได้ทำการที่ว่าเป็นปกติธุระ ให้ถือว่าบุคคลนั้นตั้งโรงรับจํา นำตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติฯ (มาตรา 6)

โดยชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ การรับจำนองจึงไม่เป็นการรับไว้ ดังนั้น ทรัพย์ที่เป็น
 อสังหาริมทรัพย์จึงไม่อาจเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานรับของโจร

(3) คำว่า "รับไว้" เป็นคำกว้าง ๆ ซึ่งเมื่อไม่เข้ากรณีดังกล่าวก็อาจเข้ากรณีรับไว้ ที่
 ว่ารับไว้ นั้นหมายถึงการส่งมอบทรัพย์โดยการโอนการครอบครองไปด้วย ตามประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1378 ไม่ใช่กรณีที่สละการครอบครองแล้ว ผู้กระทำเก็บ
 ทรัพย์ไปครอบครองอีก เช่น คนร้ายลักไก่มาพบจำเลย ๆ สองไฟ คนร้ายจึงทิ้งไก่ จำเลย
 เก็บไก่มาเลี้ยง หาใช่การรับไว้ไม่⁴⁹ ซึ่งเป็นแนววินิจฉัยที่นักนิติศาสตร์ส่วนมากเห็นพ้องด้วย
 รวมทั้งท่านอาจารย์สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์⁵⁰ ถ้าจำเลยลักทรัพย์มาจากผู้กระทำผิดหรือเอาทรัพย์
 มาจากผู้กระทำผิดโดยไม่ได้ได้รับความยินยอม จะลงโทษฐานรับของโจรไม่ได้ แต่ได้
 กระทำความผิดใหม่อีกความผิดหนึ่ง เพราะไม่มีการส่งมอบทรัพย์และโอนการครอบครอง
 โดยความสมัครใจของผู้กระทำผิดที่ได้ทรัพย์นั้นมา อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า ถ้าไม่
 เข้ากรณีต่าง ๆ ดังกล่าว แล้วจะเข้ากรณีนี้ทั้งหมด ตัวอย่างเช่น ช่วยถอดจักรยานที่มีผู้ซื้อไว้
 จากคนร้าย โดยรู้ว่าคนร้ายลักของเขามา หากมีความผิดฐานรับของโจรไม่⁵¹ หรือผู้ที่เป็นคน
 กลางช่วยติดต่อโดยสุจริตให้ผู้เสียหายไต่ของที่ถูกลักไปคืนจากคนร้าย ไม่ได้สมคบกับคน
 ร้ายเพื่อจะเอาสินไต่ เป็นประโยชน์ส่วนตัว ไม่ผิดฐานรับของโจร⁵² เพราะไม่ได้ช่วยซ่อนเร้น
 ช่วยจำหน่าย ฯลฯ หรือรับไว้แต่ประการใด แต่การบอกให้คนร้ายเอาจักรยานซึ่งรู้ว่าเป็น
 ของร้ายไปขายให้แก่บิดาเพราะตนอยากได้ และบอกให้บิดาซื้อไว้เป็นผิดฐานรับของโจร⁵³
 อย่างไรก็ตาม คำว่า รับไว้ หมายถึงการรับแลกเปลี่ยน รับเป็นของกำนัล หรือรับมอบฝากไว้
 ด้วย ซึ่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ระบุไว้โดยชัดแจ้ง จะรับไว้ยาวนานเท่าใดก็ไม่
 สำคัญ เช่น รับไว้เพียง 2 นาที ก็มีเจ้าทรัพย์หรือตำรวจติดตามมาพบ อย่างไรก็ตาม กรณี
 จะต้องเป็นการรับไว้ ถ้าเพียงแต่พูดจาจะฝากทรัพย์สินไว้ แต่ยังไม่ทันรับไว้ ก็หาเป็นการรับ

⁴⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 706/2499. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.2499, หน้า 542.

⁵⁰ สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4. ตอนที่ 1. หน้า 559.

⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 747/2478. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.2478, หน้า 1187

⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 1241/2498. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
 .2498, หน้า 1212

⁵³ คำพิพากษาฎีกาที่ 344/2486. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
 2486, หน้า 344

ไว้ไม่แต่ถ้าตกลงจะรับไว้ ก็อาจเข้าชั้นพยายามได้

ที่ว่า คำว่า "รับไว้" มีความหมายถึงการครอบครองทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นการครอบครองอย่างจริงจังหรือโดยปริยาย และมีอำนาจบังคับบัญชาเหนือทรัพย์สิน ตามบทนิยามของกฎหมายอินเดียก็แสดงว่าทรัพย์สินนั้นต้องมีการครอบครองด้วย การครอบครองไม่จำเป็นต้องครอบครองเด็ดขาดแต่ผู้เดียว อาจครอบครองร่วมกันหรือหลายคนก็ได้ แม้คนร้ายจะครอบครองร่วมกับผู้กระทำก็เป็นการรับไว้เหมือนกัน แต่ถ้าคนร้ายยังครอบครองไว้โดยเด็ดขาดแต่ผู้เดียวก็จะถือว่ามีกรรับไว้ไม่ได้⁵⁴

อย่างไรก็ดี บุคคลอาจจะรับทรัพย์สินไว้โดยตนเองไม่มีส่วนเข้าแต่ต้องทรัพย์สินด้วย เช่น ในเวลาที่ตนไม่อยู่ คนร้ายได้ยื่นส่งทรัพย์สินให้แก่ภริยาหรือคนใช้ แต่ภายหลังตนได้กระทำการบางอย่างซึ่งเป็นการแสดงว่าได้รับทรัพย์สินไว้โดยปริยาย เช่น เคลื่อนย้ายทรัพย์สินไปบางส่วนของบริเวณสถานที่ของตนหรือทำการตกลงเจรจาเกี่ยวกับทรัพย์สินกับคนร้าย ก็ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้รับทรัพย์สินไว้ เพราะได้เข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นแล้ว

ตามตัวอย่างข้างต้นถ้าบุคคลนั้นกลับมาและได้พุดจายอมรับทรัพย์สินนั้นโดยตรงหรือโดยปริยาย ย่อมเป็นการรับไว้เช่นเดียวกันโดยที่ตนเองไม่จำเป็นต้องแตะต้องหรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สินนั้นเพราะแสดงว่าตนได้เข้าครอบครองแล้ว ส่วนคนใช้หรือภริยานั้น ถ้ารู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำผิดตามที่บัญญัติไว้ ก็เป็นตัวการร่วมในการกระทำความผิดโดยที่ได้ครอบครองมาก่อนหรือครอบครองร่วมกันในเวลาต่อมาเว้นแต่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือหรือความสะดวกในการรับทรัพย์สินนั้นไว้ ศาลอังกฤษเคยชี้ขาดว่า นายให้คนใช้รับของร้ายเข้ามาในสถานที่ของตน ทั้งนายและคนใช้ก็รู้ว่าเป็นของร้าย ต่อมาคนใช้ได้รับทรัพย์สินไว้ในขณะที่นายไม่อยู่ต้องรับผิดชอบ⁵⁵

⁵⁴ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 3-6)" **ดุลพินิจ**. ปี 6 เล่ม 12 (ธันวาคม 2502) หน้า 977.

⁵⁵ Archbold's Criminal Pleading, Evidence & Practice. 33rd Ed.1954,p.784 No.1334.

จะเห็นได้ว่า การรับมอบไว้ไม่จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งตัวทรัพย์สิน เพียงแต่ได้ความว่าทรัพย์สินอยู่ในอำนาจบังคับบัญชาโดยเด็ดขาดของจำเลย⁵⁶ หรือเพียงแต่ทรัพย์สินอยู่ในความครอบครองอย่างจริงจังของบุคคลที่จำเลยมีอำนาจบังคับบัญชาก็เพียงพอแล้ว⁵⁷ โดยเหตุที่การครอบครองไม่จำเป็นต้องมีการยึดถือตัวทรัพย์สินเสมอไป จะให้ผู้อื่นยึดถือก็ยิ่งได้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1368) อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีผู้อื่นยึดถือทรัพย์สินไว้ให้จะถือว่าผู้นั้นเป็นผู้รับมอบไปไม่ได้ เพราะการยึดถือไว้เป็นการยึดถือเพื่ออีกคนหนึ่ง และตนก็ไม่ได้ครอบครองทรัพย์สินนั้น ถ้าผู้นั้นรู้ก็เป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น แต่ถ้ามีการครอบครองไม่ว่าจะครอบครองเพื่อตนเองหรือผู้อื่น ก็ถือว่าเป็นผู้รับไว้ แม้จะไม่แต่งตั้งตัวทรัพย์สินนั้นเลย แต่ผู้ที่แต่งตั้งทรัพย์สิน ไม่ใช่ผู้ครอบครองเสมอไป⁵⁸

ส่วนที่ว่าอย่างไรเป็นการครอบครองโดยปริยายนั้น ก็แล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ศาลอังกฤษเคยตัดสิน เพียงแต่จำเลยทราบที่อยู่ของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด จะถือว่ามี การครอบครองโดยปริยายไม่ได้ ถ้าหากไม่มีพยานหลักฐานแสดงว่ามีผู้บ่งร่ำรอยว่าเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้น ได้เห็นทรัพย์สินนั้น หรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับ อีกคดีหนึ่งตัดสินว่าทรัพย์สินที่อยู่ในมือของตัวแทนซึ่งไม่รู้เห็นด้วยของจำเลยก็ถือว่าอยู่ในความครอบครองโดยปริยายของจำเลยแล้ว⁵⁹

อย่างไรก็ดี การครอบครองของผู้รับจะต้องแตกต่างจากความครอบครองของผู้กระทำผิดที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา ดังนั้นถ้าเพียงแต่รับตัวผู้กระทำผิดพร้อมด้วยทรัพย์สินในความ

⁵⁶ Halsbury's Laws of England, 3rd Ed. 1955. Vol.10 p. 811 No.1568.

⁵⁷ Archbold's Criminal Pleading, Evidence & Practice, 33rd Ed.1954. p.785 No.1337.

⁵⁸ Kenny's Outlines of Criminal Law, 17th Ed. 1958. p.338 No.358

⁵⁹ Halsbury's Laws of England, 3rd Ed. 1955. Vol.10 pp.810-811 No.1568

ครอบครองของผู้นั้นไม่เพียงพอจะถือว่าบุคคลหนึ่งเป็นผู้รับทรัพย์ การเรียกร้องทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดไม่เพียงพอที่จะถือว่ามีครอบครองหรือรับทรัพย์นั้นไว้⁶⁰ สำหรับหลักสำคัญในกฎหมายฝรั่งเศสต้องมีการยึดถือไว้ โดยศาลสูงของฝรั่งเศสได้วางหลัก เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 1857 ว่า

"การรับของโจรคือการยึดถือทรัพย์ไว้โดยสมัครใจอันเป็นการเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์ ที่แท้จริง และรู้ที่มาแห่งทรัพย์ที่ยึดถือไว้ด้วย"⁶¹

สำหรับกรณีช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ย่อมไม่มีการครอบครองทรัพย์นั้น เว้นแต่จะเข้ากรณีรับไว้ด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีชื่อจะมีการครอบครองทรัพย์หรือไม่ก็ได้ส่วนการรับจำหน่ายจะต้องมีการครอบครองทรัพย์นั้น

โดยสรุป ลักษณะการกระทำความผิดฐานรับของโจร มี 2 ลักษณะ คือช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไป กับ ชื่อ รับจำหน่าย ด้้วยประการอื่นใด ซึ่งผลจากการนี้อาจมีได้ 2 กรณี คือ กรณีแรก ผู้กระทำได้รับหรือยึดถือครอบครองทรัพย์นั้นไว้จริง กับกรณีที่สอง ผู้กระทำไม่ได้รับทรัพย์นั้นไว้จริง คือเพียงแต่ช่วยผู้กระทำผิดมูลฐานกระทำต่อทรัพย์นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง ผู้กระทำก็อาจผิดฐานรับของโจรได้

ค. ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด

องค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งของความผิดฐานรับของโจร ก็คือ"ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด" ที่เรียกว่า "ของโจร" เป็นคุณสมบัติทางกฎหมายของทรัพย์ อันจะทำให้ความผิดนี้เกิดขึ้น โดยความหมายของคำว่า "ของโจร"นั้นต้องเป็น"ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด" เช่นเดียวกับของโจรตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 แสดงให้เห็นว่าทรัพย์ใดก็ตามที่ได้มาโดยการกระทำความผิด กฎหมายยังคงถือเป็นของโจรอยู่ บทบัญญัติต่อไป

⁶⁰ Ibid. p.811.

⁶¹ ไพบิจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 3-6)" *ตุลพาห.* ปี 6 เล่ม 12 (ธันวาคม 2502) หน้า 982.

ว่า "ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์" แสดงว่ากฎหมายตั้งเป็นเงื่อนไขที่จะลงโทษเฉพาะกรณีที่ของโจรเป็นทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิดบางอย่างที่กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งเหตุใดกฎหมายประสงค์จะลงโทษเพียงเท่าที่กำหนดจะนำไปศึกษาโดยละเอียดในหัวข้อ 4.4 ต่อไป

คำว่า "ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด" หมายถึง สंहาริมทรัพย์ที่เป็นตัวทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง คือยังมีได้เปลี่ยนสภาพเป็นทรัพย์อื่นและไมรวมถึงของแทนของทรัพย์นั้น ๆ ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์นั้นจะได้โอนเปลี่ยนมือไปแล้ว ไม่ว่าจะทอดทิ้งตามในเรื่องเกี่ยวกับตัวทรัพย์นั้น มีปัญหาใหญ่ ๆ อยู่ 2 ประการ คือปัญหาเกี่ยวกับผลที่ออกงายมาจากตัวทรัพย์นั้น และการแปรสภาพทางกายภาพของทรัพย์นั้นเอง สำหรับปัญหาการแปรสภาพทรัพย์ ได้ศึกษาแล้วในหัวข้อที่ผ่านมา ส่วนปัญหาผลที่ได้งอกงายมาจากตัวทรัพย์เป็นของโจร กฎหมายของไทยมิได้บัญญัติในเรื่องนี้ไว้ชัดเจนแต่อย่างใด ปัญหาจึงมีว่าสิ่งต่าง ๆ ที่งอกงายขึ้นมานั้นจะถือเป็นของโจรด้วยหรือไม่ เห็นว่าสิ่งที่ได้ตามธรรมดา เช่น ดอกไม้ หรือผลไม้ จากต้นไม้ที่ลักมา เป็นต้น ไม่น่าจะเป็นของโจรได้ เพราะในขณะที่ลักต้นไม้ขึ้น ผู้ลักมิได้มุ่งประสงค์ต่อผลได้ตามธรรมดานั้น ดังนั้น ผลได้ตามธรรมดานั้น จึงมิได้เกิดขึ้นมาจากการกระทำความผิดตามที่มาตรา 357 ได้กำหนดไว้ แต่ถ้าในการกระทำผิดหลัก ผู้กระทำความผิดหลักมุ่งต่อผลได้ อันจะเกิดขึ้นเนื่องจากทรัพย์สิน และผู้รับได้รับเอาผลได้ดังกล่าว ก็น่าจะมีผิดฐานรับของโจร เพราะผลได้อันนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของวัตถุที่ประสงค์ในการกระทำความผิดหลัก

คำว่า "ทรัพย์" ในประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทนิยามไว้ว่าหมายความว่าเพียงใดบ้าง จึงต้องถือว่ามีความหมายอย่างในทางแพ่ง⁶² การตีความคำว่าทรัพย์และทรัพย์สินในทางอาญาต้องใช้หลักกฎหมายทั่วไป โดยมุ่งถึงลักษณะของสิ่งของ ซึ่งบุคคลอาจแลเห็น

⁶² ไพจิตร ปุญญพันธุ์. "รับของโจร ตอน 1-2", ดุลพาท. หน้า 911. และสมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4. ตอนที่ 1. หน้า 296.

และจับต้องได้หรืออาจถือเอาได้⁶³ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง เช่น สัญญาถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง⁶⁴ แต่ในประมวลกฎหมายอาญาก็ใช้คำไม่แน่นอน บางวรรค บางมาตรา ก็ใช้คำว่า "ทรัพย์สิน" บางมาตรา ก็ใช้คำว่า "ทรัพย์สิน" แต่บางมาตราดูจะมุ่งถึงความสอดคล้องเหมาะสมของถ้อยคำในประโยคมากกว่าหาได้มุ่ง ในทางหลักวิชาไม่⁶⁵ เช่น ความผิดฐานยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 เป็นต้น

ปัญหาว่าจะรวมถึงอสังหาริมทรัพย์ด้วยหรือไม่ถ้าดูตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 คำว่า "ทรัพย์สิน" ย่อมหมายถึงอสังหาริมทรัพย์ด้วย กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มีบทนิยามคำว่า "ทรัพย์สิน" หมายถึงบรรดาสิ่งของอันบุคคลสามารถถือกรรมสิทธิ์ หรือถืออำนาจเป็นเจ้าของได้ เป็นต้นว่า เงินตราและบรรดาสิ่งของอันพึงเคลื่อนจากที่ได้กิติ และเคลื่อนจากที่มีได้กิติ นับว่าเป็น "ทรัพย์สิน" แสดงว่าตามกฎหมายเก่า คำว่า "ทรัพย์สิน" หมายถึงอสังหาริมทรัพย์ด้วย แต่คำว่า "ทรัพย์สิน" ฉบับร่างภาษาฝรั่งเศส ใช้คำว่า chose ou bien ซึ่งตามประมวลกฎหมายหรือคำแปลประมวลกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ใช้คำว่า chose เช่นเดียวกัน ซึ่งน่าจะหมายถึงวัตถุหรือสิ่งของที่เคลื่อนที่ได้เท่านั้น⁶⁶ อย่างไรก็ดี ถ้าพิจารณาถึงลักษณะการกระทำผิดบางอย่าง คำว่า "ทรัพย์สิน" ก็คงหมายถึงอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น เช่น กรณีลักทรัพย์ ถ้าไม่ใช่สังหาริมทรัพย์ก็จะมีกรเอาไปไม่ได้ ส่วนความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ก็เป็นความผิดที่สืบเนื่องจากการลักทรัพย์นั่นเอง แต่ถ้าเป็นความผิดอื่น นอกจากนี้ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 357 ท่านอาจารย์ไพจิตร ปุญญพันธุ์ เห็นว่า ผู้ร่างคงมุ่งในแง่สังหาริมทรัพย์เท่านั้น⁶⁷ แต่ท่านศาสตราจารย์

⁶³ ประมูล สุวรรณศร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539. หน้า 5-6.

⁶⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 306,607/2479. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.2479, หน้า 340.

⁶⁵ ไพจิตร ปุญญพันธุ์. "รับของโจร" ตอน 1-2" ดุลพาท. หน้า 911.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 911

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 911

จิตติ ติงศกัทธิย์ เห็นว่า อาจเป็นไปได้ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ แล้วแต่ว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นวัตถุที่ได้มาโดยการกระทำความผิดฐานต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา 357⁶⁸ สำหรับกฎหมายอังกฤษบัญญัติไว้ชัดเจนว่าที่ดินไม่ใช่ทรัพย์ที่จะรับของโจรได้ นอกจากสิ่งที่แยกออกจากที่ดินแล้ว⁶⁹

อนึ่ง เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้ให้คำนิยามคำว่า "ของโจร" หรือ "ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด" ดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาในการตีความเกี่ยวกับทรัพย์บางชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์ประเภทเงินตราทั้งในทางดาราและในทางศาลดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในระยะหลัง ๆ การเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม เป็นผลให้ความผิดที่กระทำต่อทรัพย์ประเภทเงินตรามักปรากฏขึ้นในสังคมเป็นประจำ และนับวันแต่จะทวีความรุนแรงยิ่ง ๆ ขึ้น ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาเรื่องนี้จึงน่าจะได้มีการตีความบังคับใช้กฎหมาย หรือบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนและสามารถเป็นเครื่องมือยับยั้งอาชญากรรมในลักษณะนี้ได้โดยมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องถึงกับแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เพียงแต่ตีความบังคับใช้กฎหมายให้ตรงตามคุณธรรมทางกฎหมายดังที่กล่าวมาว่า ทรัพย์นั้นสำคัญที่มูลค่า ตราบใดที่ทรัพย์ยังมีสภาพสามารถใช้ประโยชน์ได้ตามความมุ่งหมายของเจ้าของอยู่ ย่อมถือว่าทรัพย์นั้นยังไม่เปลี่ยนสภาพ ก็น่าจะมีเหตุผลเพียงพอต่อการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้แล้ว หรือหากต้องการตัดปัญหาการตีความนี้ ก็ควรบัญญัติให้ชัดเจนครอบคลุมไปเลยว่า รวมถึงทรัพย์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนหรือแปรสภาพไปแล้ว

ง. ขณะรับของโจร ผู้กระทำต้องรู้ว่าเป็นทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานรับของโจร คือ ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด ตามมาตรา 59 ปัญหาที่ว่าผู้กระทำจะต้องรู้เพียงใด มาตรา 357 วรรคหนึ่ง เป็นองค์ประกอบของการกระทำความผิด ส่วนวรรคสองเป็นกรณีรับโทษหนักขึ้นตามวรรคแรกที่ว่า "ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด" ผู้กระทำเพียงแต่รู้ข้อเท็จจริงว่า

⁶⁸ จิตติ ติงศกัทธิย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. หน้า 2727.

⁶⁹ The Theft Act (1968) s.4 (2) (b) (c), s.34

ทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำผิด ก็อาจมีความผิดฐานรับของโจรได้ ถ้าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ผู้กระทำเข้าใจว่าเป็นทรัพย์สินที่ยักยอกมา แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่าลักมา ข้อเท็จจริงเช่นนี้เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขในการลงโทษ หรือที่เรียกว่า "เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย"⁷⁰ ซึ่งผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้อะไรถึงเพียงนั้น ก็สามารถลงโทษได้

สำหรับความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ในทางตำรา มีความเห็นอยู่ 2 แนวทาง โดยแนวคิดแรก เห็นว่า องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา 357 วรรคแรก คือทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำผิดจากการลักทรัพย์ชิงทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกหรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ดังนั้น ผู้กระทำต้องรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำผิดเช่นนั้นก่อน จึงจะถือว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำผิดฐานนี้ โดยให้เหตุผลต่อไปอีกว่า ถ้าเพียงแต่รู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำผิด หรือเป็นกรณีเพียงแต่สงสัยเท่านั้น จะถือว่าเป็นความผิดคงไม่ได้ เพราะกรณีอาจเป็นความผิดอย่างอื่น นอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 357 วรรคแรก นี้ก็ได้

แนวคิดที่สองซึ่งดูเหมือนเป็นแนวคิดที่เกิดภายหลังแนวคิดแรก เห็นว่า องค์ประกอบภายนอกความผิดฐานนี้มีเพียงว่า "ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำผิด" ดังนั้นผู้กระทำเพียงแต่รู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดก็เพียงพอแก่การลงโทษแล้ว หากจำต้องรู้ถึงลักษณะความผิดมูลฐานนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม เพราะที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้นก็เป็นเพียงเงื่อนไขในการลงโทษทางภาวะวิสัย อันเป็นเงื่อนไขที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดขึ้นเพื่อให้การลงโทษมีเหตุผลหนักแน่นขึ้น

ส่วนผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายที่สองนี้ เพราะหากพิจารณาที่ตัวบทมาตรา 357 คำว่า "ถ้า" ต่อจากคำว่า "ทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำผิด" ก็เห็นได้ชัดว่าเป็นเงื่อนไขอยู่ในตัวแล้ว

⁷⁰ รายละเอียดโปรดดู คณิต ฌ นคร."เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย" รวมบทความด้านวิชาการของ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฌ นคร, กรุงเทพฯ: หจก.พิมพ์อักษร, 2540. หน้า 272-277.

และจากการศึกษาพบว่า หลักกฎหมายทั้งระบบคอมมอนลอว์ ระบบซีวิลลอว์ และประมวลกฎหมายอาญาของไทยล้วนถือหลักความรับผิดทางอาญาโดยผู้กระทำต้องมีเจตนา กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดในขณะที่รับทรัพย์สินนั้นไว้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ โดยการกระทำความผิด ถ้าผู้กระทำไม่รู้ แม้ภายหลังรู้และรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ ก็ไม่ผิดฐานรับของโจร เพราะหากถือว่าเป็นความผิด ย่อมจะก่อความเดือดร้อน ไม่เป็นธรรมแก่ผู้รับที่สุจริต เนื่องจากบางกรณีผู้รับย่อมไม่อาจรู้ได้ว่าของที่มีผู้นำมาขายหรือที่รับไว้ นั้น ฯลฯ จะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด อย่างไรก็ดี ในเรื่องนี้ศาลสูงของฝรั่งเศสได้โน้มเอียงโดยขยายแนวคิดไปอีกวินิจฉัยตรงข้ามกับหลักดังกล่าว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าแนวคิดในกฎหมายฝรั่งเศสถือว่าความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดต่อเนื่องหรือสืบเนื่องกัน และอายุความไม่เริ่มนับจนกว่าผู้รับของโจรจะได้เลิกครอบครองทรัพย์สินนั้น แต่แนววินิจฉัยของศาลฎีกาของไทย ถือว่า ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดสำเร็จทันทีในขณะที่รับ และโดยผู้รับรู้ในขณะที่รับนั้นว่าเป็นของที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งเกี่ยวกับปัญหานี้ผู้เขียนเห็นว่า น่าจะได้กำหนดเป็นมาตรการเพิ่มเติมไปอีกว่า หากผู้รับรู้ภายหลังว่าทรัพย์สินที่รับไว้เป็น "ของโจร" แม้จะรับไว้โดยสุจริต เสียค่าตอบแทน และโดยเปิดเผย ก็ต้องมีหน้าที่แจ้งเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ หรือเจ้าของทรัพย์สิน แล้วแต่กรณี เพื่อหาผู้กระทำผิดมาลงโทษ มิฉะนั้นก็ให้ถือว่าผู้รับไว้มีความผิดทางอาญา

ส่วนปัญหาที่ว่า ผู้กระทำจะต้องรู้เพียงใดนั้น ในกฎหมายของอังกฤษ โจรก็ต้องพิสูจน์ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาในทางใดก็ตามภายใต้พฤติการณ์ขนาดที่เป็นความผิดเฟลโลนี หรือมีสติมีนเนอร์เท่านั้น แต่กฎหมายฝรั่งเศส ผู้กระทำต้องรู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำความผิดประเภท Crime หรือ Delit กล่าวคือ

ในกรณีที่ความผิดประเภท recel-delit จำเลยจะต้องรู้ว่าทรัพย์สินที่รับไว้ นั้นได้มาจากการกระทำความผิดเช่นนั้นโดยแน่ชัด เช่น ลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง แต่ถ้าจำเลยรู้ว่าทรัพย์สินที่รับไว้ นั้นตนเชื่อว่าได้มาจากการกระทำความผิดประเภท delit แต่ไม่รู้ว่าได้มีเหตุมาเปลี่ยนแปลงทำให้ความผิดนั้นกลายเป็นความผิดประเภท crime ไปแล้ว ก็ถือว่าเป็น recel-delit เหมือนกันเช่นรู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการลัก แต่ไม่รู้ว่าผู้กระทำได้กระทำการนั้นโดยใช้กำลังทำร้าย เป็นต้น หรือถ้าหากจำเลยได้รู้ว่าทรัพย์สินที่ตนยึดถืออยู่นั้นได้มาโดยการกระทำความผิด แต่ไม่รู้ว่าความผิดประเภท crime หรือ delit และไม่รู้ว่าการกระทำความผิดที่ทำ

ให้ได้ทรัพย์สินนั้นประกอบด้วยลักษณะเช่นใดเป็นการแน่นอนก็ถือว่าเป็นความผิดประเภท recel-delit อีกเช่นกันในกรณีเช่นนี้โจทก์เพียงแต่พิสูจน์ว่าจำเลยได้รู้โดยทั่วไปว่าทรัพย์สินที่จำเลยยึดถือไว้ นั้น ได้มาโดยการกระทำความผิดตามเงื่อนไขดังกล่าว ซึ่งในทางตำราก็คงเห็นว่า เป็นการเพียงพอแล้วที่จะแสดงว่าจำเลยรู้ว่าทรัพย์สินที่รับไว้ นั้น ได้มาโดยการกระทำความผิดเพื่อลงโทษจำเลย โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยได้รู้ถึงชนิดของความผิดประเภทที่ทำให้ได้ทรัพย์สินนั้นมา

ส่วนความผิดประเภท recel-crime จะต้องพิสูจน์ให้ได้ความชัดว่า จำเลยรู้ว่าทรัพย์สินที่รับไว้ นั้น ได้มาโดยการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดประเภท crime หรือรู้ถึงเหตุการณ์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างซึ่งเกี่ยวกับความผิดก่อนนั้น และเหตุการณ์นั้นทำให้ความผิดนั้นกลายเป็นความผิดประเภท crime เช่นรู้ว่าทรัพย์สินที่จำเลยรับไว้ นั้น ได้โดยซึ่งทรัพย์สินมา หรือได้โดยการที่เจ้าพนักงานยกยกมา ดังนั้น จึงไม่เพียงแต่พิสูจน์ว่า จำเลยได้รับไว้โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้น ได้มาโดยการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังต้องพิสูจน์ว่าขณะที่จำเลยรับทรัพย์สินนั้น จำเลยได้รู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดเดิมประเภท crime หรือรู้ถึงเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับความผิดประเภท delit และซึ่งได้เปลี่ยนแปลงความผิดนั้นเป็นความผิดประเภท crime แล้ว เช่น เมื่อความผิดเดิมนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์สิน หรือยกยก ซึ่งมีเหตุพิเศษทำให้รับโทษหนักขึ้น

ในแง่ผลของการกระทำความผิดฐานรับของโจร เป็นความผิดที่ไม่ต้องการผล ดังนั้นความผิดฐานนี้จึงสำเร็จทันทีที่มีการกระทำต่าง ๆ ที่บัญญัติว่าเป็นความผิด⁷¹ ไม่ว่าผู้กระทำจะได้รับประโยชน์จากการนั้นหรือไม่ก็ตาม⁷²

สำหรับองค์ประกอบภายในของความผิดฐานรับของโจร ปัญหาว่าจะต้องมีเจตนาทุจริตหรือไม่นั้น โดยที่ตัวบทมาตรา 357 ไม่มีคำว่า "โดยทุจริต" และหลักในเรื่อง

⁷¹ คำพิพากษาฎีกา ที่ 265/2507. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2507, หน้า 483.

⁷² คำพิพากษาฎีกา ที่ 2177/2520. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2520, หน้า 1670.

เจตนาร้าย (Mens rea) ตามหลักคอมมอนลอว์ ก็นำมาใช้ในกฎหมายไทยไม่ได้ ดังนั้นหากจะนำคำว่า "โดยทุจริต" มาใช้ในมาตรา 357 ด้วย ก็จะเป็นการตีความในลักษณะขยายความกฎหมายออกไปเกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ น่าจะเป็นการไม่ถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 396/2479 วินิจฉัยไว้ว่า การที่มีผู้รับไว้เพื่อคืนให้เจ้าของหรือเพื่อส่งให้เจ้าหน้าที่ไม่เป็นความผิดฐานรับของโจร โดยศาลฎีกาให้เหตุผลว่า "ทั้งนี้มิใช่เพราะผู้กระทำไม่มีเจตนาทุจริต แต่เพราะผู้กระทำได้รับไว้เพื่อประโยชน์ของเจ้าทรัพย์เอง จึงมิใช่การกระทำอันเป็นความผิดต่อเจ้าของทรัพย์ และไม่ผิดฐานรับของโจร"

ในเรื่องเจตนา⁷³ สำหรับปัญหาการตีความมาตรา 357 ว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นเจตนาและเจตนาคลุมถึงองค์ประกอบอะไรบ้างนั้น มีทางตีความออกไปได้หลายแนวทาง เช่น⁷³

1.แนวทางที่ 1 เห็นว่า คำว่า"ช่วย"ควรมีความหมายในทุกถ้อยคำของอาการรับ คือ ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ช่วยซื้อ ช่วยรับจำหน่าย หรือช่วยรับด้วยประการใดด้วย ดังนั้น หากจะขยายความคำว่า "ช่วย" ออกไปให้คลุมในทุกอาการรับของมาตรานี้ด้วย ก็จะสามารถแสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่าผู้รับได้กระทำเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดหลักหรือผู้กระทำการรับของโจรคนก่อนตน

2.แนวทางที่ 2 เห็นว่า ควรแยกเจตนาในมาตรา 357 นี้ออกเป็น 2 ระดับคือ เจตนาช่วยในอาการช่วยซื้อ ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ตามที่ตัวบทมาตรา 357 บัญญัติไว้ ซึ่งเป็นการช่วยผู้กระทำผิดหลัก หรือผู้รับของโจรคนก่อนตน และเจตนาธรรมดา คือเจตนาซื้อ เจตนาจำหน่าย เจตนารับไว้ โดยประการใด โดยพิจารณาแต่เพียงเจตนาธรรมดาเท่านั้น

3.แนวทางที่ 3 เห็นว่า วัตถุประสงค์ของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 นี้ คือ การสกัดกั้นการส่งต่อซึ่งทรัพย์ที่เป็นของโจร ดังนั้น เจตนาตามมาตรานี้ จึงควรตีความหมายกว้างกว่าเจตนาธรรมดา คือ น่าจะพิจารณาว่าผู้กระทำผิดมีเจตนารับเอาไว้เพื่อป้องกันมิให้ทรัพย์นั้นกลับไปสู่เจ้าของเดิม หรือมีเจตนาที่จะหาประโยชน์จากทรัพย์นั้นเพื่อ

⁷³ อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน."ความผิดฐานรับของโจร" วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. หน้า 75.

ตนเองหรือผู้อื่นที่มีใจเจ้าของทรัพย์

สำหรับผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นที่ 1 และ 3 แต่เนื่องจากมาตรานี้ได้บัญญัติองค์ประกอบความผิดไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งต้องตีความโดยเคร่งครัด ดังนั้น จึงอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้รับของใจไว้โดยไม่หวังผลประโยชน์ เพื่อคืนแก่เจ้าของทรัพย์ที่อาจต้องรับทรัพย์เพราะกระทำการเข้าตามองค์ประกอบความผิดโดยชัดแจ้ง เพียงแต่มีได้มีเจตนาไว้เพื่อประโยชน์ของผู้กระทำความผิดหลักหรือผู้รับของใจคนก่อน แต่รับเพื่อคืนให้เจ้าของทรัพย์ ซึ่งเป็นการยากลำบากในการนำสืบพิสูจน์ถึงเจตนาภายในของผู้กระทำเอง

ส่วนปัญหาว่ารู้ภายหลังการครอบครองว่าทรัพย์ได้มาจากการกระทำความผิด จะเป็นผิดหรือไม่ เช่น ในกรณีที่ผู้รับจำนำได้รับทรัพย์ไว้เป็นประกันกับการชำระหนี้โดยสุจริต ต่อมาทราบว่าทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่ก็ยังตกลงใจจะรักษาทรัพย์นั้นไว้เพื่อประโยชน์ตน ถ้าหากการกระทำนั้นไม่ถึงขั้นยกยอกทรัพย์หรือเปลี่ยนทรัพย์นั้นเพื่อประโยชน์ตน กฎหมายอินเดียอาจถือว่าผิดฐานรับของใจ แต่กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง จึงจะเอาผิดแก่ผู้กระทำมิได้⁷⁴ อย่างไรก็ดี เมื่อรู้แล้วน่าจะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งทันที เช่น ให้เปลี่ยนหลักประกัน หรือแจ้งเจ้าทรัพย์หรือเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

สำหรับปัญหาที่ว่า การรับทรัพย์ไว้โดยสุจริตเพื่อส่งคืนให้เจ้าของทรัพย์หรือตัวแทนหรือผู้มีสิทธิได้รับคืนหรือเพื่อส่งให้ตำรวจ จะมีความผิดฐานรับของใจหรือไม่ ปัญหานี้ ท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศกัทธิย์ อธิบายว่า การที่มีผู้รับทรัพย์ไว้เพื่อคืนให้เจ้าของหรือเพื่อส่งให้ตำรวจ ไม่เป็นความผิดฐานรับของใจ ทั้งนี้ มีใจเพราะผู้กระทำไม่มีเจตนาทุจริต แต่เพราะผู้รับได้รับเพื่อประโยชน์ของเจ้าของทรัพย์เอง จึงมิใช่การกระทำอันเป็นความผิดต่อเจ้าของทรัพย์⁷⁵ ซึ่งความตั้งใจที่จะส่งทรัพย์คืนให้แก่ตำรวจ หรือเจ้าทรัพย์ดังกล่าว ฯลฯ จะต้องมีขึ้นในขณะที่กระทำการดังระบุไว้ในมาตรา 357 นั้น ถ้ามีความตั้งใจขึ้นภายหลังต้องมีความผิดฐานรับของใจอยู่นั่นเอง เพราะมีเจตนาไม่บริสุทธิ์มาแต่แรก แต่

⁷⁴ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของใจ (ตอน 3-6)" ดุลพาท. หน้า 977.

⁷⁵ จิตติ ติงศกัทธิย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. หน้า 2715.

อาจเป็นไปได้ที่ผู้กระทำไม่มีทางหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการจับกุม จึงเปลี่ยนใจโดยกลับช่วยจับกุมผู้กระทำผิดหรือพยายามช่วยเจ้าทรัพย์ให้ได้ทรัพย์คืน ฯลฯ ซึ่งต้องพิจารณาพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป

โดยสรุปเห็นว่าหลักความผิดฐานรับของโจรไม่ต้องมีเจตนาทุจริต แต่มิได้หมายความว่าถ้าจะมีไม่ได้ รับของโจรเพื่อค้ำกำไรตามมาตรา 357 วรรคสอง ย่อมเป็นเจตนาทุจริตอย่างหนึ่ง จึงเห็นได้ว่ารับของโจรโดยทุจริตหรือโดยมีเจตนาทุจริตนั้นโดยทั่วไปย่อมมีได้ และย่อมต้องรับโทษตามบททั่วไปตามมาตรา 357 วรรคหนึ่ง จะรับโทษหนักขึ้นก็เฉพาะรับของโจรที่มีเจตนาทุจริต โดยเป็นการทำเพื่อค้ำกำไรตามวรรคสองเท่านั้น

อนึ่ง กรณีรับของโจรที่ได้กระทำลงโดยมิใช่เพื่อค้ำกำไรแต่ได้กระทำลงโดยมีเจตนาทุจริตซึ่งจะลงโทษหนักตามมาตรา 357 วรรคสองไม่ได้นั้น ในการตัดสินลงโทษตามวรรคแรก ศาลก็อาจกำหนดโทษสูงกว่ากรณีรับของโจรที่ได้มีเจตนาทุจริตได้เป็นดุลพินิจของศาลในการลงโทษแก่จำเลย ซึ่งเป็นอีกปัญหาหนึ่ง

✎ ปัญหาว่าเมื่อใดทรัพย์อันเป็นของโจรจะหลุดพ้นสภาพที่เป็นของโจร โดยปกติเมื่อของโจรหมายถึงทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ของโจรย่อมหมดสภาพไปเมื่อทรัพย์นั้นกลับคืนสู่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิผู้ครอบครองทรัพย์เดิมไม่ว่าโดยวิธีใดก็ตาม ฉะนั้น การที่เจ้าของเดิมกระทำต่อทรัพย์ของตนอันเป็นของโจร เช่น ชื้อหรือยอมจ่ายเงินไถ่เอาทรัพย์จากผู้กระทำความผิด หรือผู้อื่นที่ยึดถือครอบครองทรัพย์ที่เป็นของโจรการกระทำเช่นนั้นจึงไม่เป็นความผิดฐานรับของโจร และด้วยวิธีการเช่นเดียวกันนี้ การที่เจ้าของทรัพย์มอบหมายให้ผู้อื่นจัดการนำทรัพย์ที่เป็นของโจรกลับคืนมาไม่ว่าด้วยวิธีการใดก็ตาม จึงไม่ผิดฐานรับของโจร โดยหลักนี้ตามกฎหมายอังกฤษก็ถือว่าทรัพย์นั้นไม่มีลักษณะเป็นของโจร (The character of stolen property)⁷⁶ อีกต่อไปเช่นกัน หรือถ้าเจ้าของทรัพย์ใช้วิธีการต่าง ๆ ภายหลังจากการทราบว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เพื่อหวังจะจับตัวและลงโทษผู้รับ

⁷⁶ Keney's Outline of Criminal Law, 17 th Ed. 1958 p.338 No.359.

ตามที่คาดหมายไว้ วิธีการเช่นว่านี้ ไม่มีผลแต่ประการใด⁷⁷ เช่นคดีหนึ่ง คนใช้ของห้างรับขน ได้ลักหนีบห่อและจำหน่ายถึงผู้สมรู้บางคน ก่อนที่จะส่งไปผู้ตรวจของของห้างได้ทราบและ ได้ตรวจหนีบห่อนั้น และสั่งให้ส่งเช่นเดียวกับที่ให้ขนไปในรถขนโดยมีนักสืบ 2 คน ตามมา ด้วย ถือว่าห้างได้เข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นอีก โดยผู้ตรวจของได้ครอบครองแทนทรัพย์สินนั้น ไม่เป็นของร้ายต่อไปเมื่อของนั้นได้ส่งให้แก่ผู้สมรู้กับคนร้ายหรือผู้สมรู้ได้รับไว้⁷⁸ จึงไม่ต้อง ความผิด

4.4 เหตุผลในการกำหนดความผิดมูลฐาน

หัวข้อนี้จะวิเคราะห์ว่าเหตุใดกฎหมาย จึงจำกัดลักษณะความผิดมูลฐานอัน เป็นเงื่อนไขในความผิดฐานรับของโจรไว้เพียง 9 ลักษณะความผิดเท่านั้น และทำไมความ ผิดบางฐาน เช่น ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับฐานอื่น ๆ ไม่บัญญัติ ไว้ด้วย โดยพิจารณาถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์กฎหมายกับความเห็นทางวิชาการ ของนักกฎหมาย และทางศาล

ตามกฎหมายไทยโบราณ เช่น พระไอยการลักษณะเบ็ดเสร็จ กฎหมายลักษณะ โจร และพระราชกำหนดเก่า 10 ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจร จะเห็นได้ว่า กฎหมายมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานรับของโจร เฉพาะทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดโดยการลัก อก ตีชิง ชิงราว ปล้นสะดม หรือความผิดในลักษณะโจรกรรมเท่านั้น ต่อมากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 321,322 และ 323 ได้ขยายความหมายของ วัตถุในการรับของโจร เพียงแต่เป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา

ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 นั้นเอง หรือกฎหมายอื่นใดที่มีโทษทาง อาญา และก่อนที่ทรัพย์นั้นจะตกมาอยู่กับผู้รับทรัพย์นั้นต้องมีเหตุบังเกิดความผิดมาก่อน แล้วจึงเรียกว่าเป็น "ของร้าย" ภายหลังจึงเกิดเป็นความผิดฐานรับของโจรอีกครั้งหนึ่ง ถือ เป็นความผิดซ้อนกันไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง ซึ่งทรัพย์เปลี่ยนมือไม่ต่ำกว่า 2 คราว⁷⁹ ส่วน

⁷⁷ Ibid. p.338.

⁷⁸ Cross and Jones. An Introduction to Criminal law 1953.p.219Art110.

⁷⁹ หลวงอินทรปรีชา. คำอธิบายหลักกฎหมายอาญา แผนกโจรกรรม ประทศ ร้ายแก่ทรัพย์. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร,2460. หน้า 254-258.

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ได้ระบุไว้ชัดเจนว่าเฉพาะแต่ทรัพย์สินที่ได้มาโดยความผิดลักษณะลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ นี้เท่านั้น จึงจะเป็นวัตถุในการรับของโจรได้ ในทำนองกลับกัน ถ้าเป็นกรณีที่ผู้รับทรัพย์สินจากผู้ที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยการกระทำความผิดอื่น นอกจากที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 แล้ว ผู้รับทรัพย์สินนั้น ๆ ไว้ ย่อมไม่มีความผิดฐานรับของโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 นี้แต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 201 และมาตรา 202 แม้จะเป็นทรัพย์สินที่ได้

มาโดยการกระทำความผิดก็จริง แต่เป็นความผิดที่มาตรา 357 ไม่ได้ระบุไว้ผู้ที่ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อมา รับจําหน่าย หรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดตามมาตรา 201 และ 202 ดังกล่าว ก็ไม่มีความผิดฐานรับของโจร

มีข้อที่น่าสังเกตว่าในการแก้ไขความผิดฐานรับของโจร โดยลงโทษเฉพาะการกระทำอันเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดบางอย่างเช่นนี้ ในชั้นร่างกฎหมายนายอารักษ์อง ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายซึ่งเป็นอนุกรรมการและผู้ยกร่างมาตรานี้ ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายต่างประเทศมีสองระบบ คือ

- (1) ระบบที่ไม่ได้ระบุว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด
- (2) ระบบที่ระบุว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด

การใช้ระบบใดระบบหนึ่งย่อมก่อให้เกิดผลต่างกัน กล่าวคือ ตามระบบแรกนั้นกฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้รับโอนที่ทุจริต ไม่ว่าจะโอนต่อไปก็ทอดก้ตาม ระบบเช่นว่านี้มีใช้อยู่ทั่วไป แม้ในกฎหมายอังกฤษเอง ส่วนระบบที่สอง กฎหมายไม่ประสงค์จะลงโทษผู้รับโอนของโจรนั้นในคนต่อ ๆ ไป ดังที่ใช้อยู่ในกฎหมายอินเดีย

ในที่สุด ที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาได้ลงมติให้ใช้ระบบทั้งสองผลสมกัน โดยแก้ไขตัดแปลงเป็นว่าให้ระบุว่าทรัพย์สินอันเป็นของโจรนั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใดบ้าง เพื่อจะได้กำหนดขอบเขตให้แคบลง แต่แม้จะจำกัดขอบเขตให้แคบลงก็ไม่ควรยอมรับผลอย่างในกฎหมายอินเดีย เพราะถ้าร่างอย่างนั้น คนที่รับของโจรเป็นปกติธุระอาจเลี่ยงกฎหมายได้ โดยโอนต่อไปให้คนสุจริตไม่ว่าโดยวิธีให้หรือขายแลกเปลี่ยนก็ตาม แล้วไปขอซื้อเอากลับคืนมา เพียงเท่านั้นก็จะทำให้ของโจรสิ้นสภาพความเป็นของโจร ที่ประชุมอนุกรรมการมีความเห็นว่าของโจรจะต้องเป็นของโจรอยู่ตลอด

ไป อย่างในกฎหมายอังกฤษ ผู้ที่จะได้รับความคุ้มครองคือผู้สุจริตเท่านั้น อย่างไรก็ตามที่ประชุมอนุกรรมการเห็นว่าไม่ควรกำหนดเป็น "ฐานความผิด" เพราะคำว่า "ฐาน" มีความหมายแคบ เช่น ความผิดในลักษณะ 12 หมวด 3 อันว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกงนั้นมีเพียงมาตรา 341 เท่านั้นที่กฎหมายระบุเป็นความผิดฐานฉ้อโกงจะนั้นถ้าใช้คำว่า "ฐาน" เกรงว่าจะครอบคลุมไม่หมด จึงได้ลงมติให้ใช้คำว่า "ลักษณะ" ซึ่งกว้างกว่า "ฐาน" เช่น เมื่อใช้คำว่า "เข้าลักษณะฉ้อโกง" ก็มีความหมายกว้างคลุมไปถึงความผิดในหมวด 3 ทั้งหมดด้วย คำว่า "ลักษณะ" มีความหมายในทำนอง "ส่อว่า" หรือ "ใกล้เคียงกับ" นั้นเองโดยไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องอื่น ๆ ตามหมวดกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานนั้นโดยเฉพาะเจาะจง⁸⁰

นอกจากนี้ กฎหมายต่างประเทศหลายประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ว่า ความผิดที่ได้ทรัพย์มานั้นเป็นความผิดประเภทใด เช่น ตามกฎหมายจีน สวิสเซอร์แลนด์ และฝรั่งเศส เพียงแต่บัญญัติว่าเป็นทรัพย์หรือสิ่งของที่ได้มาหรือรู้ว่า หรือควรจะรู้ว่าได้มาเนื่องจากการกระทำ ความผิด ทำนองเดียวกับความในมาตรา 321 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 บทบัญญัติของกฎหมายประเทศต่าง ๆ ดังกล่าว ในส่วนของความผิดมูลฐานจึงกว้างกว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 แต่ก็มีกฎหมายบางประเทศที่บัญญัติระบุความผิดไว้เช่นเดียวกับของไทย เช่น กฎหมายอินเดีย (The Indian Penal Code, 186 Art.410) เป็นต้น ส่วนในกฎหมายเก่าของอังกฤษ การรับทรัพย์ไว้โดยรู้ว่าเป็นของที่ได้มาโดยการกระทำผิดตามคอมมอนลอว์เป็นผิด Misdemeanour. จะต้องรับโทษปรับและจำคุก และตาม The Larceny Act, 1916 บัญญัติว่า บุคคลที่รับทรัพย์สินใดมา โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำผิด ซึ่งเป็นความผิดประเภทมีสติมีนเนอร์ หรือเฟลโลนี ย่อมมีความผิดฐานรับของโจร การรับของโจรนั้นอาจเป็นความผิดประเภทเฟลโลนีหรือมีสติมีนเนอร์แล้วแต่ว่าทรัพย์นั้นได้มาโดยการกระทำผิดประเภทใด ถ้าเป็นความผิด

⁸⁰ สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา. เล่ม 4 ตอนที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2515. หน้า 546-547, 563-564. และจากสำเนารายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 447/213/2486 วันที่ 1 มิถุนายน 2486. เล่ม 26.

ประเภทเฟลโลนี ก็จำคุกได้ถึง 14 ปี ถ้าเป็นประเภทมีสติมีนเนอร์ก็จำคุกได้ถึง 7 ปี ฉะนั้น ตามกฎหมายอังกฤษ ประเภทความผิดที่ทำให้ได้ทรัพย์นั้นมาจึงได้กำหนดไว้อย่างกว้างขวางเพียงแต่เป็นผิดประเภทเฟลโลนีหรือมีสติมีนเนอร์เท่านั้นก็พอแล้ว ส่วนจำเลยจะรับทรัพย์ไว้เพื่อค้ำกำไร หรือเพียงแต่ช่วยผู้กระทำความผิดหรือเพียงแต่ปกปิดซ่อนเร้นก็ไม่สำคัญ⁸¹

โดยสรุปจะเห็นว่าความผิดฐานรับของโจร ตามกฎหมายไทย เดิมทีเดียว ได้จำกัดขอบเขตของความผิดมูลฐานไว้เฉพาะทรัพย์อันได้มาจากการกระทำความผิด โดยการลัก ฉก ตีชิง ชิงราว ปล้นสะดมภ์ หรือความผิดในลักษณะโจรกรรมเท่านั้น ต่อมากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ขยายขอบเขตความผิดมูลฐานกว้างออกไปอีก คือทั้งความผิดมูลฐานตามกฎหมายลักษณะอาญา และรวมถึงความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา และสุดท้ายประมวลกฎหมายอาญากลับมาเลือกใช้นามผสมผสาน โดยรับทั้งระบบที่ไม่ได้ระบุว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด กับระบบที่ระบุว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด กล่าวคือ การที่กฎหมายบัญญัติว่า "ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด" แสดงให้เห็นว่าทรัพย์ใดก็ตามที่ได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมายคงถือว่าเป็นของโจรอยู่ และบทที่บัญญัติต่อไปว่า "ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะ..." แสดงว่ากฎหมายตั้งเป็นเงื่อนไขที่จะลงโทษเฉพาะในกรณีของโจรเป็นทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิดมูลฐานตามที่กำหนดไว้เท่านั้น อันเป็นการรวมทั้งสองระบบไว้ด้วยกันรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นเหตุผลหรือวัตถุประสงค์ในชั้นร่างประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีมติว่า "ควรจำกัดความผิดบางอย่างไว้ มิฉะนั้นจะกว้างเกินไป และไม่ควรเอาการรับของที่ได้มา

⁸¹ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 1-2)" *คูลพาท*. ปีที่ 6 เล่ม 11(2502), หน้า 910. อ้างจาก Cross and Jones. *An Introductuon to Criminal Laws*, 3 rd Ed., 1953 p.218 Art.110 Halsbury's *Laws of England*, 3 rd Ed., 1955.Vol.10 p.809 No.1566.p.812 No.1520. Archbold's *Criminal Pleading, Evidence & Practice*, 33 rd Ed., 1954 p.778 No. 1327. Keney's *Outlines of Criminal Law*, 17th Ed., 1958 p.337 No.357.R.v.Richardson (1834)

จากความผิดตามกฎหมายอื่น เช่น การรับรังนก " ⁸²

หลักกฎหมายความผิดฐานรับของโจรจากที่ได้ศึกษาถึงลักษณะ และองค์ประกอบความผิดรวมทั้งเหตุผลทางประวัติศาสตร์ในกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยแล้วพบว่า ความผิดมูลฐานต้องเป็นความผิดเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินที่ได้มา⁸³ กล่าวคือ ความผิดใดที่การได้ทรัพย์สินมาไม่มีความผิด แม้มีผู้อื่นรับทรัพย์สินนั้นไปก็ไม่ถือว่าเป็นผิดฐานรับของโจร⁸⁴ ทั้งนี้โดยพิจารณาจากบทบัญญัติว่า "...ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำผิด..." หมายความว่าถึงการกระทำที่เป็นความผิดเพราะได้ทรัพย์สินนั้นมาในตัวเองโดยตรง⁸⁵ แต่ไม่หมายความรวมถึงการกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง แม้ไม่ได้ทรัพย์สินนั้นมา ตัวอย่างคำพิพากษาที่ตัดสินว่าเป็นการกระทำที่ไม่ใช่ความผิดในการได้มาโดยตรงเช่น ความผิดในการตัดไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้รับไม้ไว้ไม่ผิดฐานรับของโจร⁸⁶ ซึ่งมาจากทนายผู้ฟ้องผิดพระราชบัญญัติการกักคุมตัว และการควบคุมกิจการหรือทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นศัตรูต่อสหประชาชาติ พ.ศ.2488 ผู้ซื้อขายยางนั้นต่อไปไม่ผิดฐานรับของโจร⁸⁷ เกี่ยวกับปัญหาการกระทำความผิดใดที่ได้ทรัพย์สินมาโดยตรงนี้ยังมีปัญหาให้เข้าใจสับสนอยู่มาก เพื่อตัดปัญหาดังกล่าว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 จึงระบุนความผิดมูลฐานไว้ให้เป็น

⁸² คณะกรรมการกฤษฎีกา. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 447/213/2486. วันที่ 1 มิถุนายน 2486 เล่ม 26 หน้า 184-186.

⁸³ คำพิพากษากฎีกาที่ 852/2471. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.2471, หน้า 956. และ 643/2490. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.2490, หน้า 780.

⁸⁴ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 1-2)" ดุลพาน.หน้า 908.

⁸⁵ จิตติ ดิงศภทิพย์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 หน้า 2707.

⁸⁶ คำพิพากษากฎีกาที่ 852/2471. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.2471, หน้า 956.

⁸⁷ คำพิพากษากฎีกาที่ 643/2490. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.2490, หน้า 780.

การแน่นอน⁸⁸ เพราะความผิดฐานรับของโจรเป็นชนวนให้มีผู้คิดที่จะลักทรัพย์ ฯลฯ ผู้ลัทย่อมคาดหมายล่วงหน้าว่าจะมีผู้รับทรัพย์นั้นในเวลาต่อไป ฉะนั้น ความผิดอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการโจรกรรมจึงไม่ทำให้การรับเป็นความผิดฐานรับของโจร⁸⁹

อนึ่ง แม้เป็นความผิดมูลฐานตามที่ระบุในมาตรา 357 หากไม่ใช้การได้ตัวทรัพย์ไป สิ่งที่ได้ไปก็ไม่ใช่ของโจร เช่น ความผิดฐานกรรโชกและรีดเอาทรัพย์ สิ่งที่ได้ไปอาจไม่ใช่ทรัพย์ แต่เป็นเพียงประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน ประโยชน์นี้หากไม่ใช่ตัวทรัพย์สิ่งเองที่ผู้กระทำความผิดได้ไป สิ่งที่ได้ไปก็ไม่เป็นของโจร เช่น ฐูให้ซ่อมแซมโต๊ะ โต๊ะไม่ใช่ของโจร แม้การซ่อมแซมโต๊ะให้มีค่าสูงขึ้นจะเป็นประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินก็ตาม หรือในหมวด 3 ว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกง เช่น ตามมาตรา 345 การสั่งซื้อและบริโภคอาหารและเครื่องดื่มหรือเข้าพักในโรงแรม โดยสภาพอาหารหรือเครื่องดื่มตลอดจนการเข้าพักในโรงแรมไม่อาจเป็นของโจรได้ หรือมาตรา 347 ความผิดอยู่ที่การทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัย การรับประโยชน์จากการประกันวินาศภัยเป็นแต่เจตนาพิเศษ ไม่จำต้องได้รับประโยชน์ไปจริง ๆ ก็เป็นความผิด ทรัพย์สินที่ได้ไปจึงไม่ใช่ได้มาโดยการกระทำความผิดโดยตรงจึงไม่ใช่ของโจร หรือหมวด 5 ว่าด้วยความผิดฐานยักยอก การจัดการทรัพย์สินให้เสียหายแก่ผู้มอบหมายตามมาตรา 353 ความผิดอยู่ที่ความเสียหายไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้ไป ความจริงไม่น่าใช่ความผิดฐานยักยอก เพราะไม่มีการเบียดบังเอาทรัพย์สินที่ได้รับมอบหมายนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม แต่เป็นการกระทำความผิดที่ด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน

ดังนั้น ลักษณะของความผิดมูลฐานจึงต้องเป็นเรื่องที่ได้ทรัพย์มาจึงจะมี "ของโจร" และหากลักษณะความผิดนั้นเข้าเงื่อนไขตามมาตรา 357 คือลักษณะลักทรัพย์ ฯลฯ ผู้ช่วยซ่อนเร้นช่วยจำหน่าย ฯลฯ จึงจะมีความผิดฐานรับของโจร สำหรับการกระทำ

⁸⁸ จิตติ ดิงศภักดิ์. เรื่องเดียวกัน. หน้า 2707.

⁸⁹ ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 1-2)" ดุลพาห. หน้า 908. และหยุด แสงอุทัย.กฎหมายอาญา ภาค 2-3. หน้า 346.

ความผิดที่เป็นการได้ทรัพย์สินมาแต่ไม่ระบุไว้ในมาตรา 357 เช่น มาตรา 142,150,185,186,187 อย่างไรก็ตาม การช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่อั้งยี่หรือซ่องโจรได้มาโดยการกระทำความผิด ตามมาตรา 212(4) ก็อาจเป็นความผิดฐานรับของโจรได้หากความผิดมูลฐานที่ทำให้ได้ทรัพย์สินนั้นเข้าลักษณะ ตามที่ระบุในมาตรา 357 โดยข้อสำคัญเป็นการช่วยกระทำต่อทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของตนเอง เพราะถ้าไม่ใช่เป็นการช่วยเพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์แล้ว ก็จะกลายเป็นการช่วยตัวผู้กระทำความผิดมูลฐานไป ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษความผิดฐานรับของโจร สำหรับความผิดโดยเอกเทศไม่มีส่วนเป็นความผิดเดิมทำนองเดียวกับความผิดฐานรับของโจร แต่เป็นการช่วยตัวผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือผู้อื่น อันเป็นการทำเพื่อประโยชน์ผู้อื่น เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 184,189,212,214 เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายพิเศษที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ อีก เช่น ความผิดฐานยกยอกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502 มาตรา 4 หรือความผิดฐานหลีกเลี่ยงอากร ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 13 พ.ศ.2499 มาตรา 27 ทวิ ซึ่งใช้ถ้อยคำในตบตบบัญญัติถึงลักษณะอากรกระทำเหมือนกับความผิดฐานรับของโจร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 357 ว่า "ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่ายช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อมา รับจำหน่าย หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งของอันตนรู้ว่าเป็นของที่น่าเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากร ซื้อมา หรือซ้อจำกัด มีความผิด ต้องระวางโทษปรับเป็นเงินสี่เท่าของราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ" หรือตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เป็นต้น

โดยสรุป ความผิดมูลฐานในความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 357 ล้วนมีลักษณะเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยต้องเป็นการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน หรือทรัพย์สิน หรือประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน แล้วผู้กระทำความผิดได้ไปซึ่งตัวทรัพย์สินนั้นโดยตรง หาใช่การได้ไปเพียงประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินนั้นไม่ซึ่งหลักนี้มีความคล้ายคลึงกับหลักกฎหมายในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ และฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม ความผิดมูลฐานที่ทำให้ได้ทรัพย์สินมาของอังกฤษและฝรั่งเศสมีขอบเขตกว้างกว่าในกฎหมายไทย กล่าวคือ กฎหมายอังกฤษบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า "เป็นความผิดเกี่ยวกับ

โจรกรรม" ส่วนกฎหมายฝรั่งเศสก็บัญญัติไว้กว้าง ๆ เช่นเดียวกันว่า "เป็นความผิดขั้นร้ายแรง หรือขั้นกลาง (Delit หรือ Crime) โดยเน้นเป็นพิเศษถ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์และยกยอก อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส ต่างให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งถือเป็นอาชญากรรมพื้นฐานในสังคมอย่างมากทีเดียว โดยการสกัดกั้นอาชญากรรมนี้ทางหนึ่งคือการบัญญัติกฎหมายความผิดฐานรับของโจรให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างกว้างขวางเหมาะสมกับยุคสมัยดังกล่าว

ปัญหามีว่า ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ในหมวด 4 ของลักษณะ 12 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา เหตุใดจึงไม่ถูกบัญญัติไว้เป็นความผิดมูลฐานของความผิดฐานรับของโจรด้วย

ในประเด็นนี้ หากศึกษาถึงเหตุผลในการร่างกฎหมาย มีผู้เสนอให้บัญญัติชื่อลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เป็นความผิดมูลฐานทั้งหมด ก็มีผู้ค้านเพียงว่าถ้าบัญญัติเช่นนั้น หมวด 4 ว่าด้วยความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ก็จะรวมเป็นความผิดมูลฐานของความผิดฐานรับของโจรด้วย⁹⁰ โดยไม่ได้ให้เหตุผลไว้แต่อย่างใด

เมื่อหันมาพิจารณาถึงความเป็นมากับลักษณะ และองค์ประกอบความผิดฐานโกงเจ้าหนี้แล้วพบว่าเดิมกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ไม่ได้บัญญัติความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ไว้เป็นหมวดหนึ่งต่างหาก แต่ให้ถือเป็นการลักทรัพย์⁹¹ ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายแพ่ง ที่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิกระทำแก่ทรัพย์สินของตนได้ทุกประการ โดยเหตุนี้การเอาทรัพย์สินของตนเองไปก็ไม่ผิดฐานลักทรัพย์ แต่ถ้าเจ้าของทรัพย์สินเอาทรัพย์สินไปจำหน่าย ผู้รับจำหน่ายมีสิทธิยึดถือทรัพย์สินนั้นไว้เป็นประกันการชำระหนี้⁹² ถ้าเจ้าของมาเอาทรัพย์สิน

⁹⁰ คณะกรรมการกฤษฎีกา. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจ พิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 448/203/2486. วันที่ 3 มิถุนายน 2486 เล่ม 26 หน้า 193.

⁹¹ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 มาตรา 291

⁹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747 บัญญัติว่า "อันว่าจำหน่ายนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้จำหน่าย ส่งมอบสิ่งหาทรัพย์สินสิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจำหน่าย เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้"

ที่จำเป็นไปเสียหรือทำให้เสียหายโดยเขาไม่ยินยอม ผู้รับจำนำยอมเสียหาย กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นความผิดฐานโกงเจ้าหนี้⁹³ หรือเป็นกรณีกระทำแก่ทรัพย์ของตนด้วยการโอนไปให้แก่ผู้อื่น เพื่อไม่ให้เจ้าหนี้ของตนหรือของผู้อื่นได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน⁹⁴ ซึ่งเป็นความประสงค์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองการครอบครองทรัพย์ หรือคุ้มครองเจ้าหนี้ เพื่อจะได้รับชำระหนี้หรือมีหลักประกันที่มั่นใจได้ โดยจำกัดสิทธิลูกหนี้หรือเจ้าของทรัพย์ สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับมูลหนี้ไว้ การครอบครองทรัพย์โดยเจ้าหนี้และการจะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ถือเป็นทรัพย์สินประการหนึ่ง⁹⁵

อย่างไรก็ดี แม้จะถือเช่นนั้น แต่ด้วยอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์เจ้าของทรัพย์ย่อมมีสิทธิกระทำต่อทรัพย์ของตน ตามนัยมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นผู้ช่วยเหลือ เพื่อให้ตนเองหรือผู้กระทำผิดได้ประโยชน์จากทรัพย์หลังจากความผิดฐานโกงเจ้าหนี้สำเร็จแล้ว จึงเป็นการกระทำที่ขาดองค์ประกอบความผิดฐานรับของโจร การที่จะให้ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ เป็นความผิดมูลฐานหนึ่งของความผิดฐานรับของโจรเพิ่มเติมจากที่บัญญัติไว้เพียง 9 ลักษณะความผิดคงไม่ถูกต้อง

⁹³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 349

⁹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 350

⁹⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา. หน้า 166, 170. และคณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด หน้า 163.

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษาถึงประวัติและแนวคิดกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยแล้วพบว่ามีความคล้ายคลึงกันทั้งในทางหลักกฎหมายและนิติวิธี ซึ่งเดิมถือว่าผู้กระทำความผิดฐานรับของโจรเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดทางอาญา ที่เป็นการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินฐานนั้น ๆ ต่อมาเห็นว่าหลักดังกล่าวไม่ถูกต้อง จึงได้แยกออกเป็นความผิดฐานหนึ่งอีกต่างหากจากความผิดมูลฐานที่ทำให้ได้ทรัพย์สินมา กล่าวคือ

ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายไทยโบราณ เช่น กฎหมายลักษณะโจรผู้รับของโจรถือเป็นสมโจรให้ลงโทษเสมอโจร ต่อมากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จึงได้บัญญัติให้เป็นความผิดโดยเอกเทศ และประมวลกฎหมายอาญาก็ยังคงถือหลักเดียวกัน

ในระบบคอมมอนลอว์ เช่น กฎหมายอังกฤษ ความผิดตาม Common Law แต่เดิมก็ไม่มี ความผิดฐานรับของโจรโดยตรง เป็นแต่ความผิดฐานปิดบังผู้กระทำความผิด คือ *misprision of felony* , *compounding of felony* และไม่ใช่ผู้สมรู้ภายหลังการ (*accessory after fact*) เพราะไม่ใช่รับตัวโจร แต่รับของโจรไว้เท่านั้น นอกจากนี้ยังถือว่าหากผู้กระทำความผิดที่ได้ทรัพย์สินมาไม่ถูกดำเนินคดี ผู้รับของโจรก็ไม่ต้องรับผิดอีกด้วย จึงมีพระราชบัญญัติให้ลงโทษเป็นฐานสมรู้ภายหลังการ แต่จากนั้นจึงเกิดหลักที่ว่าผู้รับของโจรควรจะถูกพิจารณาหรือต้องโทษโดยไม่ต้องคำนึงว่าตัวผู้กระทำความผิดที่ได้ทรัพย์สินมาจะได้รับ การพิจารณาหรือต้องโทษ หรือไม่ จึงได้มีพระราชบัญญัติใหม่ให้รับของโจรเป็นความผิดโดยเอกเทศ

ส่วนในระบบซีวิลลอว์ อย่างกฎหมายฝรั่งเศส เดิมก็ถือว่ารับของโจรเป็นการกระทำร่วมกับโจร แต่ต่อมาได้บัญญัติให้เป็นความผิดโดยเอกเทศเช่นกัน แต่ต่างจากกฎหมายของอังกฤษและไทยตรงที่ฝรั่งเศสถือว่า ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดต่อเนื่องหรือสืบเนื่องกัน (*infraction continue* หรือ *infraction successive*) และอายุความไม่เริ่มนับจนกว่าผู้รับของโจรจะได้เลิกครอบครองทรัพย์สินนั้นแล้ว ส่วนกฎหมายอังกฤษและ

ไทยถือว่าความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดสำเร็จ ขณะเมื่อจำเลยรับทรัพย์สินโดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิดตามที่กฎหมายกำหนดอายุความจึงเริ่มนับวันที่ที่ความผิดสำเร็จ

จากสมมติฐานของการศึกษาความผิดฐานรับของโจรที่ผู้เขียนตั้งไว้ 3 ประเด็นว่าสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดฐานนี้คืออะไร และใช้หลักเกณฑ์อย่างไรในการพิจารณาทรัพย์สินอันเป็นของโจร ประเด็นที่สอง เหตุใดความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญาไทยจึงบัญญัติความผิดมูลฐานหลักไว้เพียง 9 ลักษณะความผิดเท่านั้น และประเด็นที่สาม พิจารณาถึงลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดว่า หากขณะที่รับผู้รับไม่รู้ว่า เป็นของโจร ซึ่งไม่เป็นความผิด แต่เมื่อภายหลังจะต้องรับผิดหรือไม่ เพียงใด โดยผู้เขียนได้ศึกษาเปรียบเทียบกับระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์ แล้วอาจสรุปแยกเป็นประเด็น ดังนี้

1. สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง

จากการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายกระทำต่อในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มี 3 ประการ คือ ทรัพย์สิน ทรัพย์สิน และประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน ซึ่งในทางตำรากฎหมายอาญาเยอรมันได้แบ่งหมวดหมู่ประเภทความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองออกเป็น 3 ประเภท คือ ความผิดอาญาต่อกรรมสิทธิ์ ความผิดอาญาต่อทรัพย์สิน และความผิดอาญาต่อสิทธิหรือประโยชน์ในทางทรัพย์สิน แต่ทางตำรากฎหมายอาญาของไทยแบ่งกว้าง ๆ เป็นเพียง 2 ประเภทแรกเท่านั้น คือ ความผิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และความผิดต่อทรัพย์สิน โดยทั้งเยอรมันและไทยจัดความผิดฐานรับของโจรอยู่ในประเภทความผิดอาญาที่กระทำต่อทรัพย์สินเหมือนกัน อันเป็นการแบ่งที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สิน ตามมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งอำนาจนี้ประการหนึ่งคือ การที่เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิติดตามเอาคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้ได้เสมอ ซึ่งความสำคัญของทรัพย์สินนั้นอยู่ที่มูลค่า (Value) อันเป็นสิ่งสมมติเป็นนามธรรม มิใช่อยู่ที่รูปธรรมภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว การพิจารณาว่าทรัพย์สินอันเป็นของโจรยังมีสภาพเป็นของโจรอยู่หรือไม่ ต้องพิจารณาที่มูลค่าของทรัพย์สินนั้นเป็นหลักคุณธรรมทางกฎหมายเพื่อให้

สอดคล้องกับสิทธิดังกล่าว หากเพียงแต่ดูรูปลักษณะภายนอกแห่งทรัพย์สินว่าได้มีการแปรสภาพ หรือมีการแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สิน ซึ่งเป็นปัญหาการพิสูจน์พยานหลักฐานเท่านั้นไม่

โดยสรุป จากการศึกษาถึงคุณธรรมทางกฎหมาย หรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองในความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศในระบบคอมมอนลอว์ กรณีประเทศอังกฤษ และระบบซีวิลลอว์กรณีประเทศฝรั่งเศส แล้วพบว่า โดยหลักคุณธรรมทางกฎหมายความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายทั้ง 3 ประเทศ ต่างมุ่งคุ้มครองที่คุณค่าแห่งทรัพย์สินเพื่อยืนยันหลักอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ในอันที่เจ้าของทรัพย์สินจะใช้สิทธิติดตามเอาคืน อีกทั้งเพื่อเป็นการตัดวงจรอาชญากรรมหรือทำให้เกิดอุปสรรคในการระบายทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน ส่งผลให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันการเกิดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินได้ทางหนึ่ง แต่ในส่วนสารบัญญัติและวิธีสบัญญัตินั้นยังมีข้อแตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ

ในส่วนสารบัญญัติจะเห็นได้การที่บทบัญญัติ มาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย ซึ่งบัญญัติในส่วนทรัพย์สินอันเป็นของโจร ไว้ว่า "...รับ...ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด..." ทำให้มีส่วนคล้ายคลึงกับบทบัญญัติมาตรา 22 (1) และมาตรา 34 (6) แห่งพระราชบัญญัติการโจรกรรม ค.ศ.1968 ของอังกฤษ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "...รับ...ทรัพย์สินทุกชนิดอันได้มาจากการโจรกรรม..." แต่แตกต่างจากบทบัญญัติมาตรา 460 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า "...รับไว้ทั้งหมดหรือบางส่วน...ทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิด..." เพราะที่กฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติถึงทรัพย์สินอันเป็นของร้ายซึ่งเป็นกรรมของการกระทำความผิดฐานรับของโจรไว้อย่างชัดเจนโดยรวมถึงทรัพย์สินบางส่วนอันได้มาจากการกระทำความผิดด้วยเช่นนี้ ย่อมทำให้ปัญหาในทางวิธีสบัญญัติหรือการตีความบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสภาพของทรัพย์สินในแง่การแปรสภาพหรือเปลี่ยนสภาพหมดข้อโต้แย้งไปอาจมีปัญหายู้ง้างในแง่การแลกเปลี่ยนว่าจะควรมีขอบเขตเพียงใด ซึ่งหากถือหลักคุณค่าแห่งทรัพย์สิน และมองว่าการแลกเปลี่ยนเป็นเพียงกรรมวิธีที่ผู้กระทำผิดใช้ในการฟอกทรัพย์สินแล้ว ปัญหานี้ก็จะหมดไปเช่นกัน หลักอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ก็จะได้รับการคุ้มครองโดยสมบูรณ์ แม้อาจจะมีข้อโต้แย้งอยู่บ้างว่าการขยายความไปไกลเช่นนี้จะทำให้ขัดแย้งต่อระบบเศรษฐกิจเสรี ก็เห็นว่า ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคแต่อย่างใด กลับจะเป็นผลดีเสียด้วยในอันที่จะทำให้เกิดความระมัดระวังไม่เสรีจนเกินขอบเขต อีกทั้งมีหลักกฎหมาย

แพ่งให้การคุ้มครองผู้สุจริตได้ดีอยู่แล้ว และการพิสูจน์เจตนานี้ก็เป็นหลักกฎหมายว่าด้วย พยานหลักฐาน ดังนั้น ทั้งปัญหาการแปรสภาพและการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินเป็นของใจดังกล่าวจึงไม่เกี่ยวกับหลักคุณธรรมทางกฎหมายความผิดฐานรับของโจรที่มุ่งคุ้มครองคุณค่าแห่งทรัพย์สินเป็นสำคัญ แต่การที่กฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทยไม่ชัดเจนอย่างกฎหมายฝรั่งเศส จึงทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น อันเป็นผลทำให้การตีความบังคับใช้กฎหมายไม่ตรงตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมายความผิดฐานรับของโจร จะเห็นได้จากการที่ศาลอังกฤษและศาลไทยตัดสินว่า ผู้รับเนื้อแกะซึ่งได้จากแกะตัวที่ลักมา มีความผิดฐานรับของโจร แต่ถ้าเนื้อนั้นผ่านกรรมวิธีแปรรูปเป็นอาหารแล้วผู้รับไว้ไม่ผิด เป็นต้น แต่ถ้าพิจารณาตามกฎหมายฝรั่งเศส เนื้อที่ผ่านกรรมวิธีแปรรูปเป็นอาหารนั้น ก็คือทรัพย์สินบางส่วนอันได้จากแกะตัวที่ถูกลักมานั่นเอง ผู้รับไว้จึงอาจมีความผิดฐานรับของโจรได้

2. เหตุผลในการกำหนดความผิดมูลฐาน

จากการศึกษาพบว่า ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายต่างประเทศ มี 2 ระบบคือ

- (1) ระบบที่ไม่ได้ระบุว่าทรัพย์สินเป็นของโจรได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด
- (2) ระบบที่ระบุว่าทรัพย์สินเป็นของโจรได้มาจากการกระทำความผิดฐานใดบ้าง

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ใช้ตามระบบแรกโดยถือว่าทรัพย์สินเป็นของโจรได้แก่ทรัพย์สินได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิดทั้งตามกฎหมายลักษณะอาญา และกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา และเป็นของโจรตลอดไปไม่ว่าจะโอนผ่านมือกี่ทอด โดยจะหมดสภาพของโจรต่อเมื่อทรัพย์สินนั้นตกมาอยู่กับเจ้าของหรือผู้มีหน้าที่ยึดถือครอบครองตามกฎหมายหรือตามที่ เจ้าของทรัพย์สินนั้นมอบหมาย กับเมื่อทรัพย์สินนั้นได้แปรสภาพไปไม่ว่าโดยธรรมชาติของทรัพย์สินเอง หรือโดยการกระทำของบุคคล หรืออีกกรณีหนึ่งเมื่อทรัพย์สินนั้นได้ถูกแลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่น

ต่อมาเมื่อยกร่างประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ได้นำทั้งสองระบบมาใช้แบบผสมผสานกัน กล่าวคือ ความหมายของทรัพย์สินเป็นของโจรยังคงเหมือนในกฎหมาย ลักษณะอาญา ร.ศ.127 ว่าทรัพย์สินได้มาจากการกระทำความผิดไม่ว่าจะโอนไปที่ทอดยังเป็นของโจรตลอดไป แต่กำหนดขอบเขตเงื่อนไขความรับผิดที่ทำให้ได้รับทรัพย์สิน

มาแคบลงกว่าเดิม เฉพาะ 9 ลักษณะความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดที่มีลักษณะลักทรัพย์ชิงราวทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก และเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ โดยมีเหตุผล ดังนี้

1) ผู้ร่างให้เหตุผลว่าความผิดมูลฐานตามกฎหมายเดิมนั้นมีขอบเขตกว้าง เกินไป ควรจำกัดเฉพาะ 9 ลักษณะความผิดดังกล่าวนี้เท่านั้น

2) เนื่องจากหลักกฎหมายทั้งตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 และตามประมวลกฎหมายอาญาถือว่าของโจรคือของหรือทรัพย์อันได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิดซึ่งกฎหมายแก้ไขประนีประนอมความผิดไว้ ทำให้ในทางนิติวิธีเกิดความสับสนในการตีความบังคับใช้กฎหมายอยู่บ้าง เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 643/2490 วินิจฉัยว่า การซื้อขายจากทหารญี่ปุ่นผิดพระราชบัญญัติการกักคุมตัวและการควบคุมกิจการหรือทรัพย์สินของบุคคลที่เป็นศัตรูต่อ สหประชาชาติ พ.ศ.2488 ผู้ซื้อขายต่อไปไม่ผิดฐานรับของโจร ต่อปัญหานี้ ท่านศาสตราจารย์จิตติตติงศภิตย์ วิเคราะห์ว่า เพื่อตัดปัญหาดังกล่าว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 จึงระบุมความผิดมูลฐานไว้ให้เป็นการแน่นอน ซึ่งผู้เขียนเห็นพ้องด้วยในประเด็นนี้เนื่องจากการที่แต่ละประเทศจะบัญญัติกฎหมายภายในเรื่องใดบังคับใช้ในประเทศ นอกจากการศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายเรื่องเดียวกันกับต่างประเทศแล้ว ยังต้องคำนึงถึงเหตุผลภายในรวมทั้งนโยบายทางอาญา (Legal Policy) ของประเทศนั้น ๆ ด้วย และการบัญญัติความผิดมูลฐานทั้ง 9 ลักษณะความผิด ซึ่งล้วนเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีลักษณะเป็นการประทุษร้ายต่อทรัพย์ หรือการโจรกรรมนี้ก็ดูน่าจะเหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ของไทยในยุคเมื่อ 40 กว่าปีที่ผ่านมา แต่หากถามต่อไปในอนาคต ผู้เขียนไม่แน่ใจ และมีความรู้สึกไม่แน่ใจไปทางที่เห็นว่าไม่น่าจะเหมาะสมเพียงพอ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมยุคปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รูปแบบอาชญากรรมมีการจัดการเป็นองค์กรที่ซับซ้อนมากขึ้น ยากต่อการป้องกันปราบปราม จำเป็นอย่างยิ่งต้องพัฒนาหลักกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้กฎหมายซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญของสังคมให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

3. ลักษณะการกระทำความผิด

จากการศึกษาพบว่า หลักกฎหมายทั้งระบบคอมมอนลอว์ ระบบซีวิลลอว์ และประมวลกฎหมายอาญาของไทย ล้วนถือหลักความรับผิดทางอาญาโดยผู้กระทำต้องมีความเจตนา กล่าวคือ ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดในขณะที่รับทรัพย์สินนั้นไว้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ โดยการกระทำความผิด ถ้าผู้กระทำไม่รู้ แม้ภายหลังรู้และรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ ก็ไม่ผิดฐานรับของโจร เพราะหากถือว่าเป็นความผิด ย่อมจะก่อความเดือดร้อน ไม่เป็นธรรมแก่ผู้รับที่สุจริต เนื่องจากบางกรณีผู้รับย่อมไม่อาจรู้ได้ว่าของที่มีผู้นำมาขายหรือที่รับไว้ นั้น ๆ จะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้ ศาลสูงของฝรั่งเศสได้โน้มเอียงโดยขยายแนวคิดไปอีกวินิจฉัยตรงข้ามกับหลักดังกล่าว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าแนวคิดในกฎหมายฝรั่งเศสถือว่าความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดต่อเนื่องหรือสืบเนื่องกัน และอายุความไม่เริ่มนับจนกว่าผู้รับของโจรจะได้เลิกครอบครองทรัพย์สินนั้น แต่แนวคิดของศาลฎีกาของไทย ถือว่า ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดสำเร็จทันทีในขณะที่รับ และโดยผู้รับรู้ในขณะที่รับนั้นว่าเป็นของได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งเกี่ยวกับปัญหานี้ผู้เขียนเห็นว่า น่าจะได้กำหนดเป็นมาตรการเพิ่มเติมไปอีกว่า หากผู้รับรู้ภายหลังว่าทรัพย์สินที่รับไว้เป็น "ของโจร" แม้จะรับไว้โดยสุจริต เสียค่าตอบแทน และโดยเปิดเผย ก็ต้องมีหน้าที่แจ้งเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ หรือเจ้าของทรัพย์สินแล้วแต่กรณี เพื่อหาผู้กระทำผิดมาลงโทษ มิฉะนั้นก็ให้ถือว่าผู้รับไว้มีความผิดฐานรับของโจร

ส่วนปัญหาที่ว่า ผู้กระทำจะต้องรู้เพียงใดนั้น ในกฎหมายของอังกฤษ โจรก็ต้องพิสูจน์ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาในทางใดก็ตามภายใต้พฤติการณ์ขนาดที่เป็นความผิดเฟลโลนีหรือมีสติมีนเนอร์เท่านั้น แต่กฎหมายฝรั่งเศส ผู้กระทำต้องรู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำความผิดประเภท Crime หรือ Delit กล่าวคือ

ในกรณีที่ความผิดประเภท recel-delit จำเลยจะต้องรู้ว่าทรัพย์สินที่รับไว้ได้มาจากการกระทำความผิดเช่นว่านั้นโดยแน่ชัด เช่น ลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง แต่ถ้าจำเลยรู้ว่าทรัพย์สินที่รับไว้ได้มาจากการกระทำความผิดประเภท delit แต่ไม่รู้ว่าได้มีเหตุมาเปลี่ยนแปลงทำให้ความผิดนั้นกลายเป็นความผิดประเภท crime ไปแล้ว ก็ถือว่าเป็น recel-delit เหมือนกัน เช่น รู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการลัก แต่ไม่รู้ว่าผู้กระทำได้กระทำการนั้นโดยใช้กำลังทำร้าย เป็นต้น หรือถ้าหากจำเลยได้รู้ว่าทรัพย์สินที่ตนยึดถืออยู่นั้นได้มาจากการกระทำความผิด แต่

ไม่รู้ว่าเป็นความผิดประเภท crime หรือ delit และไม่รู้ว่าการกระทำความผิดที่ทำให้ได้ทรัพย์สินนั้นประกอบด้วยลักษณะเช่นใดเป็นการแน่นอน ก็ถือว่าเป็นความผิดประเภท recel-delit อีกเช่นกัน ในกรณีเช่นนี้โจทก์เพียงแต่พิสูจน์ว่าจำเลยได้รู้โดยทั่วไปว่าทรัพย์สินที่จำเลยยึดถือไว้ นั้น ได้มาโดยการกระทำความผิดตามเงื่อนไขดังกล่าว ซึ่งในทางตำราก็เห็นว่า เป็นการเพียงพอแล้วที่จะแสดงว่าจำเลยรู้ว่าทรัพย์สินที่รับไว้ นั้น ได้มาโดยการกระทำความผิดเพื่อลงโทษจำเลย โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยได้รู้ถึงชนิดของความผิดประเภทที่ทำให้ได้ทรัพย์สินนั้นมา

ส่วนความผิดประเภท recel-crime จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความชัดว่า จำเลยรู้ว่าทรัพย์สินที่รับไว้ นั้น ได้มาโดยการกระทำความผิดซึ่งเป็นการผิดประเภท crime หรือรู้ถึงเหตุการณ์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างซึ่งเกี่ยวกับความผิดก่อนนั้น และเหตุการณ์นั้นทำให้ความผิดนั้นกลายเป็นความผิดประเภท crime เช่นรู้ว่าทรัพย์สินที่จำเลยรับไว้ นั้น ได้โดยซึ่งทรัพย์สินมา หรือได้โดยการที่เจ้าพนักงานยกยกออกมา ดังนั้น จึงไม่เพียงแต่พิสูจน์ว่า จำเลยได้รับไว้โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังต้องพิสูจน์ว่าขณะที่จำเลยรับทรัพย์สินนั้น จำเลยได้รู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดเดิมประเภท crime หรือรู้ถึงเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับความผิดประเภท delit และซึ่งได้เปลี่ยนแปลงความผิดนั้นเป็นความผิดประเภท crime แล้ว เช่น เมื่อความผิดเดิมนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ หรือยกยก ซึ่งมีเหตุพิเศษทำให้รับโทษหนักขึ้น

สำหรับความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ในทางตำรา มีความเห็นอยู่ 2 แนวทาง โดยแนวคิดแรก เห็นว่า องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา 357 วรรคแรก คือ ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดจากการลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยกยก หรือเจ้าพนักงานยกยกทรัพย์ ดังนั้น ผู้กระทำต้องรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเช่นนั้นก่อน จึงจะถือว่าผู้กระทำมีเจตนากระทำความผิดฐานนี้ โดยให้เหตุผลต่อไปอีกว่า ถ้าเพียงแต่รู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำความผิด หรือเป็นกรณีเพียงแต่สงสัยเท่านั้น จะถือว่าเป็นความผิดคงไม่ได้ เพราะกรณีอาจเป็นความผิดอย่างอื่น นอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 357 วรรคแรก นี้ก็ได้

แนวคิดที่สองซึ่งดูเหมือนจะเป็นแนวคิดที่เกิดภายหลังแนวคิดแรกเห็นว่า องค์ประกอบภายนอกความผิดฐานนี้มีเพียงว่า "ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด" ดังนั้นผู้กระทำเพียงแต่รู้ว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดก็เพียงพอแก่การลงโทษแล้ว หากจำต้องรู้ถึงลักษณะความผิดมูลฐานนั้น ๆ แต่อย่างใดไม่ เพราะที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้นก็เป็นเพียงเงื่อนไขในการลงโทษทางภาวะวิสัย อันเป็นเงื่อนไขที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดขึ้นเพื่อให้การลงโทษมีเหตุผลหนักแน่นขึ้น

ส่วนผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายที่สองนี้ เพราะหากพิจารณาที่ตัวบทมาตรา 357 คำว่า "ถ้า" ต่อจากคำว่า "ทรัพย์อันได้มาจากการกระทำความผิด" ก็เห็นได้ชัดว่าเป็นเงื่อนไขในตัวแล้ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์. พระเจ้าฟ้าง่าง. เล็กเซอร์. กรุงเทพฯ : กรุงเทพบรรณาการ,
2468.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

คณิต ณ นคร. "เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาวะวิสัย" รวมบทความด้านวิชาการของ
ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร, กรุงเทพฯ: หจก.พิมพ์อักษร, 2540.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 8, สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2529.

จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และ ภาค 3. สำนัก
อบรมศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: บริษัท
กรุงเทพฯพริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2539.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2539.

ธานินทร์ ภัยวิเชียร. คำบรรยายกฎหมายเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยกับ
กฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

ประมุข สุวรรณคร แก้ไขเพิ่มเติมโดยพัฒน์ นิยมกฤษร. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์นิติบรรณการ,2539.

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530 พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนา
พานิช, 2534.

พัฒน์ นิลวัฒนานนท์. พ.ต.อ. ประมวลกฎหมายอาญา. พระนคร : อักษรสาส์น
การพิมพ์,2503.

ร.แลงกาต์. กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3 พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา,2506.

ร.แลงกาต์. กฎหมายตราสามดวง เล่ม 4 พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา,2505.

รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

พ.ศ. 2482-2484. ครั้งที่ 431/150/2486 เมื่อวันอังคารที่ 20 เมษายน 2486,

ครั้งที่ 432/155/2486 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 22 เมษายน 2486, ครั้งที่

433/156/2486 เมื่อวันศุกร์ที่ 23 เมษายน 2486, ครั้งที่ 445/204/2486

วันพฤหัสบดีที่ 24 พฤษภาคม 2486, ครั้งที่ 446/205/2486 วันศุกร์ที่ 25

พฤษภาคม 2486, ครั้งที่ 447/213/2486 เมื่อวันอังคารที่ 1 มิถุนายน 2486,

ครั้งที่ 448/214/2486 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 3 มิถุนายน 2486 และครั้งที่

449/215/2486 วันศุกร์ที่ 4 มิถุนายน 2486.เล่ม 26 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คัดสำเนาจากฉบับของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สุทธิวาตนฤพุมิ,หลวง. คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2516.

สุบัน พูลพัฒน์. คำอธิบายกฎหมายอาญาเรียงมาตรา 334-398 (ตอน 5) .

พิมพ์ครั้งที่ 3, ธนบุรี : แสงสุทธิการพิมพ์ , 2515.

สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4 (ภาคความผิด). เอกสารการสอน
วิชา LA 222 มหาวิทยาลัยรามคำแหง,กรุงเทพฯ :บริษัทวิคตอรี่เพาเวอร์พอยท์ จำกัด,2516.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมาย
อาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ:บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด,2539.

สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย.เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญา 2 ภาคความ
ผิด. หน่วยที่ 8-15 พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช,2534.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2538.

อินทพรปรีชา,หลวง. คำอธิบายหลักกฎหมายอาญา แผนกโจรกรรม ประทูลรัชกาล
ที่ ๙. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร,2460.

วารสาร

โกวิท สุนทรขจิต. "รับของโจร" ดุลพาห. ปีที่ 5 เล่ม 2 (2501) 95-98.

คณิต ณ นคร. "คุณธรรมทางกฎหมายกับการใช้กฎหมายอาญา" วารสารอัยการ. ปีที่ 3
ฉบับที่ 25 (มกราคม 2523) 56-61.

จิตติ ดิงศภักดิ์. "ได้ทรัพย์สินจากผู้ไม่มีสิทธิโอน" บทบัญญัติ. เล่ม 27 ตอน 4(2513) 839-
862.

จิตติ ดิงศภักดิ์. "บุคคลหลายคนเรียกเอาสิ่งหาริมทรัพย์เดียวกันโดยอาศัยหลักกรรมสิทธิ์
ต่างกัน" วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (สิงหาคม 2521) 40-47.

ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 1-2)" ดุลพาห. ปีที่ 6 เล่ม 11(พฤศจิกายน 2502)
907-922.

ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจร (ตอน 3-6)" ดุลพาห. ปีที่ 6 เล่ม 12 (ธันวาคม 2502)
974-1011.

ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของโจรต้องมีเจตนาทุจริตหรือไม่" บทบัญญัติ เล่ม 30 ตอน 3
(2516) หน้า521-534.

ไพจิตร ปุญญพันธ์. "รับของใจโดยทุจริตมีได้หรือไม่" **บทบัณฑิตย**. เล่ม 42 ตอน 1 (2529) 85-88.

ไพจิตร ปุญญพันธ์. "ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด" **วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์** ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (2519) 2-15.

มานิตย์ จุมปา. "การได้มาซึ่งทรัพย์สิทธิ์" **วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์**. ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 (2542) 143-195.

วิชญ์ เครื่องงาม. "ข้อนำพิจารณาบางประการเกี่ยวกับความผิดฐานรับของใจ" **วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์** ปีที่ 4 (กันยายน - ธันวาคม 2521).

อุทิศ ธรรมวาทีน. "รับของใจ:เจตนารมณ์ของการลงโทษ" **วารสารอัยการ** ปีที่ 3 ฉบับที่ 26 (2523) 84-89.

วิทยานิพนธ์

เฉลิมพล ช่อโพธิ์ทอง. "ความผิดฐานลักทรัพย์และข้อโกง:ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายอังกฤษ เยอรมันและไทย" **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**.2538.

พัชรินทร์ ในพรมราช. "ความผิดอาญาเกี่ยวกับทรัพย์ : ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของฐานความผิดตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวง จนถึงสมัยกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ.127" **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**,2536.

สุรวงศ์ วรรณปักษ์. "การเปรียบเทียบความผิดฐานลักทรัพย์โดยใช้กลอุบายกับความผิดฐานข้อโกง" **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**,2536.

อุไรวรรณ อุดมวัฒนากุล."ความผิดฐานลักทรัพย์:ศึกษากรณีการเอายานพาหนะของผู้อื่นไป
โดยมิชอบ" วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2531.

อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน ."ความผิดฐานรับของโจร" วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2525.

ภาษาต่างประเทศ

Archbold's Criminal Pleading, Evidence & Practice, 33rd Ed.1954.

Cross and Jones. Criminal Law 12 th.Ed,London : Butterwoth,1992.

David,Rene and Brierley,John E.C.Major Legal System in the World today
second edition, New York : The Free Procees,1978.

Elliott, D.W. and Allen, Michael J. Casebook on Criminal Law sixth
edition,London : Sweet & Maxwell,1993.

Giles, Marianne. Criminal Law fourth edition,London : Sweet & Maxwell,1996.

Lafave, Wayne R. and Scott, Austin W.,Jr. Handbook on Criminal Law
Minnesota : West Publishing Co.,1972.

Perkin. Rollin M. and Boyce, Ronald N. Criminal Law 3 rd.Ed.,New York:
The Foundation Press, Inc.,1982.

Smith, J.C. and Hogan Brian. Criminal Law seventh edition,London :
Butterwerth,1978.

William,Glanvlie. Criminal Law London : Steven & Sons,1978.

ประวัติผู้เขียน

นายมานิต กองธนสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2508 ที่จังหวัด นครราชสีมา สำเร็จการศึกษารัฐศาสตรบัณฑิตและนิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช

ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่ง นิติกร สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวง มหาดไทย